

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav světových dějin

Diplomová práce

Bc. David Richter

Éra rekonstrukce po americké občanské válce v politických a společenských souvislostech

The Political and Social Context of The Reconstruction Era in the United
States

Praha 2020

Vedoucí práce: doc. PhDr. František Stellner, Ph.D.

Poděkování:

Na tomto místě chci upřímně poděkovat doc. PhDr. Františku Stellnerovi, Ph.D za nedocenitelnou pomoc a trpělivost při vedení mé práce. Dále bych chtěl poděkovat prof. PhDr. Aleši Skřivanovi, CSc. za jeho vstřícnost při tematickém nasměrování mé práce.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 2. ledna 2021

David Richter .....

Klíčová slova (česky)

Abolicionismus, Abraham Lincoln, Andrew Johnson, Freedmen's Bureau, Kongres Spojených států amerických, prezidentská rekonstrukce, radikální rekonstrukce, Rekonstrukce, Ulysses S. Grant, ústavní dodatky, ústavní žaloba

Keywords (in English):

Abolitionism, Abraham Lincoln, Andrew Johnson, Constitutional Amendments, Freedmen's Bureau, Impeachment, Presidential Reconstruction, Radical Reconstruction, Reconstruction, Redeemers, Ulysses S. Grant, United States Congress

Abstrakt (česky)

Tato diplomová práce se zabývá ranými fázemi tzv. rekonstrukčního období v poválečných Spojených státech amerických, přibližně od první poloviny roku 1865 přes období mandátu prezidenta Andrewa Johnsona až do nástupu prezidenta Ulyssese S. Granta v roce 1869. Tato práce sumarizuje a analyzuje komplexní společenský a politický vývoj v USA s důrazem na změny v jižních státech, sdružených během občanské války v rámci Konfederace. V práci jsou vyzdvížena zejména témata napjatých vztahů prezidenta Johnsona a republikánského Kongresu, poválečných ústavních dodatků, rasově motivovaného násilí na území Jihu, neúspěchu humanitární činnosti federální agentury Freedmen's Bureau či prezidentských voleb roku 1868. Práce se drží chronologického narativu nejdůležitějších událostí v rámci jednotlivých kapitol, nahlízejících na odlišné aspekty historie Spojených států amerických na prahu tzv. Gilded Age.

Abstract (in English):

This thesis deals with the early stages of the post-US Civil War Reconstruction era, commencing during first half of 1865, followed by the presidential term of Andrew Johnson until the inauguration of his successor Ulysses S. Grant in 1869. The aim of this work is an analysis of the post-war development of the USA with an emphasis on the changes in the southern states, formerly united within the Confederacy. The thesis also highlights the tensions between President Johnson and the Republican Congress, the so-called "Reconstruction Amendments" to the Constitution, racially motivated violence in the South, the failure of the Freedmen's Bureau humanitarian efforts and the presidential election of 1868. The work adheres to the chronological narrative of the most important events within the individual chapters dedicated to different aspects of history of the United States of America at the dawn of Gilded Age.

Obsah

1	ÚVOD.....	8
2	JARO 1865.....	16
2.1	SMRT ABRAHAMA LINCOLNA	16
2.2	ADMINISTRATIVA ANDREWA JOHNSONA	17
2.3	PROFIL NOVÉHO PREZIDENTA	19
3	ÚŘAD PRO UPRCHLÍKY, OSVOBOZENÉ OTROKY A OPUŠTĚNOU PŮDU.....	27
3.1	OLIVER OTIS HOWARD A FREEDMEN’S BUREAU.....	29
3.2	ČINNOST AGENTURY VE VYBRANÝCH STÁTECH JIHU	30
3.2.1	<i>Vzdělávání v Louisianě .....</i>	<i>31</i>
3.2.2	<i>Zdravotní péče v Severní Karolíně.....</i>	<i>32</i>
3.2.3	<i>Otázka vlastnictví půdy v Georgii.....</i>	<i>34</i>
3.3	U. S. GRANT A FREEDMEN’S BUREAU.....	36
4	POLITICKÝ A SOCIÁLNÍ KONTEXT REKONSTRUKCE.....	38
4.1	JIH V GEOGRAFICKÝCH SOUVISLOSTECH	38
4.2	PERSPEKTIVY OSVOBOZENÝCH OTROKŮ.....	40
4.3	KORUPCE REPUBLIKÁNSKÝCH VLÁD A ČEKÁNÍ NA „VYKUPITELE“	43
5	REKONSTRUKČNÍ ÚSTAVNÍ DODATKY	45
5.1	TŘINÁCTÝ DODATEK K ÚSTAVĚ	45
5.2	ČTRNÁCTÝ DODATEK K ÚSTAVĚ	47
5.3	PATNÁCTÝ DODATEK K ÚSTAVĚ	50
6	PROCES IMPEACHMENTU PREZIDENTA JOHNSONA.....	51
6.1	ČLÁNKY OBŽALOBY VŮČI PREZIDENTOVI.....	52
6.2	<i>SENÁTNÍ HLASOVÁNÍ O IMPEACHMENTU.....</i>	<i>54</i>
6.3	REFLEXE PROCESU V TISKU	59
7	PREZIDENTSKÉ VOLBY ROKU 1868.....	61
7.1	DEMOKRATICKÁ PREZIDENTSKÁ NOMINACE	62
7.2	REPUBLIKÁNSKÁ PREZIDENTSKÁ NOMINACE.....	66
7.3	POLITICKÝ TERORISMUS NA JIHU	69
8	ULYSSES S. GRANT	71
8.1	VOLBA NOVÉHO PREZIDENTA	71
8.2	VOLEBNÍ VÝSLEDKY	72
8.3	GRANTŮV INAUGURAČNÍ PROJEV	73
8.4	PRVNÍ DNY GRANTOVA PREZIDENTSTVÍ A POČÁTEK NOVÉ ÉRY.....	75

9	OSOBNOSTI REKONSTRUKČNÍHO RADIKALISMU	77
9.1	RADIKÁLNÍ REPUBLIKÁNI.....	77
9.2	VYBRANÉ OSOBNOSTI REKONSTRUKCE	78
9.2.1	<i>Thaddeus Stevens: Radikál mezi Radikály</i>	79
9.2.2	<i>Frederick Douglass: Bývalý otrok a abolitionista</i>	81
9.2.3	<i>Nathan Bedford Forrest: Kontroverzní ztělesnění Jihu</i>	83
10	ZÁVĚR.....	85
11	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	88

1 Úvod

Ve své diplomové práci se zabývám širším politickým i společenským vývojem ve Spojených státech amerických v letech těsně následujících po jedné z nejdůležitějších epoch severoamerických dějin – občanské válce. Průběh i výsledky této války samy o sobě zemi materiálně a ekonomicky transformovaly, bylo to však až v následujícím období, kdy se tyto změny podařilo kodifikovat a učinit je trvalými.

Období po konci občanské války¹ se v americké historiografii nejčastěji označuje jako *Reconstruction era*, tedy „éra rekonstrukce“. Nejdůležitější část tohoto období se řadí mezi roky 1865 – 1877. Během této „delší dekády“ byla vítěznou federální administrativou provedena četná opatření, směřující nejen ke zmírnění ekonomických dopadů následků ničivého konfliktu na poraženou oblast jihovýchodních států, tvořících jádro bývalé Konfederace, ale i k prosazení konkrétní politické a sociální agendy.

Ve své diplomové práci zpracovávám období prvních pěti let od násilné smrti Abrahama Lincolna, prezidenta Unie působícího za války až do počátků administrativy prezidenta Ulyssese S. Granta okolo roku 1870. Toto část rekonstrukčního období jsem si zvolil z důvodu realizace záměru blíže analyzovat kritické poválečné období, vyznačující se stále vážnějšími spory mezi demokratickým prezidentem a bezprostředním nástupcem Lincolna, Andrewem Johnsonem a Kongresem, ovládaným konkurenční Republikánskou stranou. V rámci této práce si kladu za cíl analyzovat společenské i politické klima poválečných Spojených států a efektivitu federálně financované agentury *Freedmen's Bureau*, sledovat vývoj událostí klíčových v dějinách rekonstrukce, jako je například republikánská iniciativa o odvolání prezidenta Johnsona z úřadu, volební rok 1868 a stručné zhodnocení Granta. Kromě toho v rámci celé práce usiluji o širší souhrn sledovaného období, ovlivněného předešlým válečným konfliktem, přinášejícím spektrum legislativních i praktických změn a procesů s významným dopadem na pozdější dějiny země.

Cílem mé práce je představit poválečnou rekonstrukci, formativní a zajímavé období amerických dějin, společně s jejím sociálním a politickým vývojem, praktické výsledky rekonstrukce jako procesu strukturální obnovy, financovaného z prostředků federální

---

¹ V relevantních případech se tento termín užíval již dříve – například po dobytí nejlidnatějšího konfедераčního města New Orleans Uníí v roce 1862.

vlády. Mimo spektrum mého zkoumání nezůstávají ani klíčové osobnosti tehdejšího veřejného života. Mimo politiků, kterým se ve své práci věnuji extenzivně za účelem prozkoumání dynamiky vztahů mezi Kongresem a exekutivou, nabízím prostor i dalším osobnostem, z historiografického hlediska relevantním.

Johnsonovo prezidentské období by se dalo v rámci poválečných dějin označit za určité *intermezzo*, nacházející se uprostřed tří významných období republikánských prezidentů, krátké svým trváním, ovšem s podstatnou mírou svého dopadu na způsob, jakým se v 70. letech 19. století země vypořádala s dědictvím svého zaniklého otrockého systému. Pro ilustraci těchto změn jsem se zaměřil i na politicko-geografický kontext, dokreslující některá specifika Jihu coby kompaktního regionu s unikátními demografickými, ekonomickými i kulturními znaky, odlišujícími jej od zbytku země a během války určujícími sympatie a antipatie jeho obyvatel vůči oběma stranám konfliktu.

Impulzem ke zpracování dotčeného tématu mi byl především dlouhodobý osobní zájem o dějiny Spojených států v druhé polovině 19. století, zejména všeobecně populární téma občanské války. Tento zájem mě motivoval zpracovat navazující období, o němž se domnívám, že bylo z hlediska formování obecného historického narativu amerických dějin jedním z nejdůležitějších. Na podzim roku 2019 jsem využil příležitosti procestovat oblast jihovýchodních Spojených států a navštívit lokace důležitých dějství válečných a poválečných dějin tohoto regionu, včetně tematicky relevantních měst Savannah, Charleston či Richmond. Přestože povaha této cesty byla pouze krátkodobá a proto jsem ke své lítosti neměl možnost prostudovat fondy místních paměťových institucí, jsem si jistý, že mi možnost vidět podstatnou část míst vztažených k historii občanské války a rekonstrukce, jako byly parky, muzea, plantáže, hřbitovy, bojiště či administrativní budovy, posloužila k širšímu pochopení kulturní a sociální historie regionu a tím usnadnila mé úsilí při dokončování této práce.

Téma rekonstrukce (i samotné občanské války) rezonuje americkým veřejným prostorem dodnes. Dá se obecně říci, že od zvolení senátora Baracka Obamy prvním afroamerickým prezidentem roste poptávka po opětovném, bilančním zhodnocení dynamiky mezirasových vztahů v USA. S ohledem na nedávné protesty po smrti George Floyd obстоjí tvrzení, že tato debata nabírá na intenzitě.² Občanské iniciativy, jako jsou

---

² BIONDI, Martha. *Controversial Blackness: The Historical Development & Future Trajectory of African American Studies*, in: *Daedalus*, Vol. 140, No. 2, 2011, s. 226–237.

například Black Lives Matter, do podstatné míry moderují reflexi těchto vztahů, na které je navázána například dlouhodobá kampaň zaměřená proti údajné rutinní, rasově motivované brutalitě příslušníků amerických policejních sborů či přítomnosti podprahové rasové podjatosti v rámci širší populace, zejména bělošské a z nich vyplývajícího implicitního znevýhodnění menšinové veřejnosti, zejména černošské, v různých oblastech každodenního života.

Silným tématem historického významu je také status konfедераčních památek a pomníků, instalovaných různými pro-konfедераčními spolky nejčastěji v druhé polovině 19. století a první polovině 20. století. V rámci aktuální vlny zmíněné reflexe historie rasového soužití dochází zejména ve větších městech Jihu k odstraňování těchto památníků, v jiných případech k jejich posprejování či jinému poškozování. Obecně platí, že hustěji obydlené aglomerace, nezávisle na jejich geografickém umístění v rámci USA, přijímají opatření zaměřená vůči konfедераčním pomníkům, ale třeba i kontroverzním názvům ulic, častěji. V rámci politického, ale i demografického vývoje ve Spojených státech za posledních 150 let je mimořádně zajímavá skutečnost, že politickou stranou, dnes častěji tolerující případný neo-konfедераční apologetismus, jsou republikáni a naopak stranou téměř bez výjimky kritizující přetrvávající pozitivní reminiscence na sociální pořádek předválečného Jihu, jsou demokraté. Jak lze z takového stavu vyčíst, století a půl vývoje způsobilo kompletní převrácení existujících ideových východisek dominantních stran amerického politického systému.

Výstavba výše zmíněných pomníků byla velmi často sponzorována občanskými spolky jako například United Daughters of the Confederacy, United Confederate Veterans nebo Ladies' Memorial Association. Tyto a jim podobné organizace nejčastěji vznikly do roku 1900 a jejich úkolem je udržovat kolektivní paměť navázanou na koncept tzv. Lost Cause. Tento poněkud obtížně přeložitelný termín v sobě zahrnuje soubor idejí a představ o zašlé, romantické slávě „starého Jihu“ s jeho plantážemi, galantností a dobře identifikovatelným sociálním pořádkem. Tyto skupiny, z nichž některé jsou například americkou neziskovou organizací Southern Poverty Law Center považovány za neo-konfедераční nebo zastupující ideologii tzv. nadvlády bílé rasy, jsou v rámci přetrvávajícího hledání společenského konsenzu kritizovány ale i bráněny.³

---

³ *Neo-Confederate* [online]. Southern Poverty Law Center [cit. 20.12.2020]. Dostupné na: <https://www.splcenter.org/fighting-hate/extremist-files/ideology/neo-confederate>

Ve svém výzkumu jsem zvolil přímou metodu výzkumu zejména při práci s prameny. Tyto prameny zahrnují dobový tisk, zápisy ze schůzí či autobiografie. Nejdůležitějšími zdroji pro mě byly deníky *New York Tribune*⁴, konzistentně sympatizujícího s Republikánskou stranou, jehož stále ostřejší výpady vůči prezidentu Johnsonovi dobře dokreslovaly uvažování republikánsky orientované veřejnosti. *Evening Star*⁵, jehož redakce sídlila přímo v hlavním městě Washingtonu, nabízel nejaktuálnější reflexe aktuálního vývoje v budově Kapitolu. Tento deník se ukázal být užitečný především při skládání uceleného obrázku tzv. *impeachmentu* v první polovině roku 1868. K oběma deníkům jsem přistupoval přes webové rozhraní Library of Congress, která oba tyto deníky digitálně archivuje. Nejširší základnu a reflexi dobového kontextu nabízí *The Evening Star*, pokrývající období přibližně sta let, od 50. let 19. století do konce 50. let 20. století, obsah *New York Tribune* je k dispozici teprve od roku 1866, i to ale k mému bádání dostačovalo. Přístup k oběma periodickým publikacím je zdarma.

Johnsonovy osobní poznámky či projevy, sebrané *Paulem Bergeronem*, *Leroyem Grafem* a *Ralphem Haskinsem*⁶, společně s rozsáhlými monografiemi *Hanse Trefousse*⁷, *Davida O. Stewarta*⁸ nebo *Erica Fonera*⁹ tvoří jádro části mé práce, věnované tomuto kontroverznímu státníkovi. Zatímco Hans Trefousse nabízí na Johnsona spíše konzervativní a umírněný náhled, Eric Foner je vůči němu velmi kritický a podezírá jej z rasisticky motivované zvěle. Stewart naproti tomu čtivě, přesto objektivně analyzuje prezidentův impeachment a trefně, až karikaturně, definuje nejvýraznější charakteristiky předních politiků doby. K dobrému pochopení přerodu generála Granta v unijního státníka mi posloužily nejen Grantova autobiografie, psaná jednoduchým, zato zřetelným jazykem vojáka, ale také bibliografie *Rona Chernowa*¹⁰ a *Ronalda C. Whitea*¹¹. Chernowova biografie je v současné době nejrozsáhlejší a dosud nejaktuálnějším

---

⁴ New York Tribune. Dostupné na: <https://chroniclingamerica.loc.gov/lccn/sn83030214/>

⁵ Evening Star. Dostupné na: <https://chroniclingamerica.loc.gov/lccn/sn83045462/>

⁶ BERGERON, P. H. et al. (eds.), *The Papers of Andrew Johnson*, Vols. 6, 8, 9, Knoxville 1983–1991.

⁷ TREFOUSSE, H. L., *Andrew Johnson: A Biography*, New York 1989 ; TREFOUSSE, H. L., *Impeachment of a President: Andrew Johnson, the Blacks and Reconstruction*, New York 1999 ; TREFOUSSE, H. L., *Thaddeus Stevens: Nineteenth-Century Egalitarian*, Chapel Hill 2005.

⁸ STEWART, D., *Impeached: The Trial of President Johnson and the Fight for Lincoln's Legacy*, New York 2009.

⁹ FONER, E., *A Short History of Reconstruction*, New York 1990 ; FONER, E., *Reconstruction: America's Unfinished Revolution*, New York 2002.

¹⁰ CHERNOW, R., *Grant*, London 2017.

¹¹ WHITE, R. C., *American Ulysses: A Life of Ulysses S. Grant*, New York 2016.

shrnutím Grantova života, jehož veřejné působení je Chernowem ve srovnání s historiky předešlých dekád hodnoceno převážně pozitivně.

Protože metoda biografická v mé práci hraje nezastupitelnou roli, postavil jsem do významné míry extenzi své práce na detailní osobnostní analýze nejdůležitějších dobových aktérů. Nejintenzivněji zkoumanou osobností je v mé práci bezesporu prezident Johnson a zejména otázka jeho veřejného působení od jara 1865, kdy převzal prezidentský úřad. I z hlediska naprosté klíčivosti jeho proklamací, zdánlivých i skutečných postojů, přímých i nepřímých konsekvencí jeho rozhodnutí je tomuto muži věnována pozornost hned z několika úhlů – ať již hovoříme o jeho osobnosti, politickému působení před válkou a během ní či obtížně čitelné osobní ideologii, která ve volebním roce téměř přivedla jeho politický pád.

K plnému dokreslení dynamiky dobových hodnotových sporů bylo nutné analyzovat i některé význačné osobnosti náležící k abolicionistickému a republikánskému ideovému proudu. Johnsonově nástupci U. S. Grantovi je věnován určitý prostor navzdory skutečnosti, že do zkoumaného období zasahoval politicky jen minimálně a to z pozice krátkodobého ministra války a teprve nastupujícího prezidenta. Bezesporu zasloužené pozornosti se dostává výrazné osobnosti radikálního republikanismu, kongresmanovi Thaddeusi Stevensovi, jehož neúnavné úsilí o prosazení i těch nejobtížněji představitelných plánů na přeměnu americké, zejména jižanské, společnosti v duchu naprosté rovnosti, rasové i ekonomické, do výrazné míry definovalo politický etalon druhé poloviny 60. let 19. století. Části mé práce, věnované Stevensovi, čerpaly opět především z rozsáhlých prací *Hanse Trefousse*, ale i článků z akademických periodik či dobového tisku, zkoumajících jeho angažmá v procesu o Johnsonovo odvolání z úřadu. Kromě Stevense jsem do svého biografického zkoumání zařadil i takové osobnosti rekonstrukčního období, jako byl propuštěný otrok, nadaný řečník, lobbista a raný zastánce volebního práva žen Frederick Douglass nebo kontroverzní postava válečného a poválečného Jihu, konfедераční generál Nathan B. Forrest, člen a lídr historicky první instance Ku Klux Klanu.

Přímou metodu při zkoumání sekundárních zdrojů jsem uplatnil také při kompilaci údajů o činnosti federální agentury nejčastěji označované jako *Freedmen's Bureau*. Vzhledem ke specifické povaze reflexí jejího působení v rámci jednotlivých států mi dobře posloužily studie autorů s menším mezinárodním věhlasem, ovšem intenzivně

zaměřených na výzkum lokálních dějin, přinášejících unikátní detailní vhled do reality rekonstrukce coby procesu oproštěného od mnohdy idealistické legislativní teorie.

Jak zmiňuji výše, nejdůležitějšími autory monografií, s nimiž jsem se při svém bádání setkali, byli Eric Foner a Hans Trefousse. První jmenovaný je profesí historik a od roku 1982 přednáší na katedře historie při Kolumbijské univerzitě. Ve svých dílech věnovaných rekonstrukci se velmi široce zabývá především sociálními aspekty této éry, s důrazem na postavení a vývoj společenského statusu Afroameričanů. I s ohledem na jeho rozsah jeho díla – je autorem či spoluautorem desítek monografií zpracovávajících americkou historii druhé poloviny 19. století – je v rámci historického konsenzu o odkazu rekonstrukčního období považován za vlivnou osobnost. Je odpůrcem uchovávání pomníků osobností Konfederace a sám sebe označuje jako marxistického historika. I s ohledem na své ideové zaměření bývá zmiňován jako „*nerozpačitý obhájce sovětského systému a nesmiřitelný historik Ameriky*“.¹²

Hans Trefousse, zhruba o generaci starší než Foner, se v rámci své akademické kariéry profiloval jako autor biografií významných osobností amerického politického života. V případě mé práce šlo o Andrewa Johnsona a Thaddeuse Stevense, profesor Trefousse se ale věnoval i životnímu dílu Rurtherforda Hayese, prezidenta spojeného s uzavřením politické dohody s demokratickou stranou, jejímž výsledkem bylo praktické skončení politiky rekonstrukce. Další z jeho prací se věnuje Carlu Schurzovi, kongresmanovi pruského původu, o němž se v této práci zmiňuji v souvislosti s jeho zprávou o selhávání rekonstrukční politiky na podzim 1865.¹³

Třetí významnou postavou americké historiografie, o jehož závěry jsem se opíral, je *Paul A. Cimbala*, docent působící při Fordham University ve státě New York. Jeho expertním zaměřením je historie agentury *Freemen's Bureau*, o níž publikuje nejen monografie, ale i články. Jeho statě jsou ucelenou kompilací na toto téma, ale přinášejí i cennou analýzu primárních pramenů. V rámci mé práce mi jeho dílo bylo nedocenitelným zdrojem údajů zejména u poválečné situace ve státě Georgia.

Česká historiografie se obdobím následujícím po občanské válce zabývá jen velmi okrajově, to je však s ohledem na prostou geografickou vzdálenost mezi

---

¹² DIGGINS, J. P., *Fate and Freedom in History: The Two World of Eric Foner*, in: The National Interest, No. 1, 2002, s. 85.

¹³ FOX, M., *Hans L. Trefousse, Historian and Author, Dies at 88*, in: The New York Times, [online], 4. 2. 2010. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2010/02/05/nyregion/05trefousse.html>

severoamerickým a středoevropským regionem nepřekvapivé. Většina mnou nalezených zdrojů byly spíše širší sumarizací některých nejdůležitějších událostí, jako například zavraždění Abrahama Lincolna, dopad přijetí tzv. rekonstrukčních ústavních dodatků, vznik Ku Klux Klanu atp. Výjimkami, vztahujícími se k historii Spojených států v mnou sledovaném období, jsou například publikace mimořádně autorsky plodného historika *Josefa Opatrného*, působícího při Středisku ibero-amerických studií na FF UK. Jeho sumariční publikace *Amerika prezidenta Granta*¹⁴ ve vydání z roku 2019 propůjčuje čtivý a i laickému čtenáři veskrze přístupný obraz Spojených států třetí třetiny 19. století s veškerým politickým a sociálním kontextem. Žádné z relevantních zdrojů v českém jazyce, které se mi podařilo dohledat, se však mnou vytyčeným tématem nezabývaly dostatečně do hloubky, abych mohl situaci zkoumat i na úrovni jednotlivých států či dokonce okresů (*counties*).

Práce je rozdělena do deseti kapitol způsobem, který pokrývá širší trendy v rámci americké společnosti v druhé polovině 60. let 19. století. Pozornost není věnována jen politické situaci, jmenovitě smrti Abrahama Lincolna, komplikovaným vztahům demokratického prezidenta Andrewa Johnsona s Kongresem ovládaným Republikánskou stranou či konkrétní legislativní podobě rekonstrukčního úsilí na území amerického Jihu, ale také praktickým dopadům rekonstrukční éry na životy „obyčejných lidí“.

Zásadním aspektem snahy vyprostit ekonomicky a materiálně vyčerpaný region, mezi lety 1860 až 1865 sjednocený v rámci Konfederovaných států, z hrozby strukturální chudoby, byl proaktivní přístup federální vlády ve věci vzdělávání a občanské výchovy občanů černé pleti osvobozených z otroctví. Realizace tohoto záměru byla však z různých důvodů problematická. Práce zkoumá komplikované vztahy exekutivy, tedy prezidenta Johnsona a republikánskou stranou kontrolovaného Senátu i Sněmovny reprezentantů, které po roce 1865 přispívaly dusnému, emočně vyhrcovanému politickému klimatu. Tento stav by byl bezpochyby zdrojem četných praktických problémů sám o sobě, neboť nejednoznačnost politických signálů z Washingtonu ubírala rekonstrukční legislativě na předvídatelnosti a konzistenci. Bylo však nutné počítat i s událostmi odehrávajícími se mimo zákonodárnou půdu – ať již šlo o násilné střety odpůrců nebo naopak příznivců různých druhů rekonstrukčních politik, politický terorismus, korupci v místních

---

¹⁴ OPATRŇÝ, J., *Amerika prezidenta Granta*, Praha 2019.

samosprávách či přítomnost „cizinců“ ze severních států, hledajících na Jihu příležitost rozvíjet humanitární činnost či se jen osobně obohatit.

Praktickému dopadu rekonstrukce se věnují kapitoly třetí a čtvrtá. Zatímco třetí kapitola zkoumá federální agenturu *Freedmen's Bureau* pod vedením Olivera O. Howarda a její četné snahy koordinovat zlepšení majetkových poměrů osvobozených otroků a jejich vzdělávání, čtvrtá nabízí širší vhled do politicko-geografických specifik dotčeného regionu.

Politickému pozadí rekonstrukce se v této práci věnují především kapitoly pátá, šestá a zčásti i sedmá, v nichž беру na zřetel nejen nejdůležitější ústavní dodatky a rozebírám jejich účel i zamýšlený legislativní účinek, ale také událost, kterou lze považovat za vrchol vývoje kritických politických sporů první poloviny Rekonstrukce, tedy pokus o obžalobu prezidenta Johnsona z hrubého zneužití svých pravomocí a jeho odstranění z úřadu. K tomuto politickému oddílu lze zařadit i kapitolu druhou, sloužící jako osobnostní a ideový medailon prezidenta Johnsona.

Poslední třetina práce, tedy osmá a devátá kapitola, nabízejí několik osobnostních reflexí. Jmenovitě jde o nastupujícího republikánského prezidenta a dekorovaného generála Ulyssese S. Granta a několik dalších vlivných osobností politického či občanského života, jejichž značně disparátní ideologické ukotvení ilustruje a do kontextu uvádí proces obrody americké společnosti na počátku „Pozlaceného věku“.

Cílem mé práce je představit poválečnou rekonstrukci, formativní a zajímavé období amerických dějin, společně s jejím sociálním a politickým vývojem, praktické výsledky rekonstrukce jako procesu strukturální obnovy, financovaného z prostředků federální vlády. Mimo spektrum mého zkoumání nezůstávají ani klíčové osobnosti tehdejšího veřejného života. Mimo politiků, kterým se ve své práci věnuji extenzivně za účelem prozkoumání dynamiky vztahů mezi Kongresem a exekutivou, nabízím prostor i dalším osobnostem, z historiografického hlediska relevantním.

2 Jaro 1865

2.1 Smrt Abrahama Lincolna

Dne 4. března 1865 se v hlavním městě Spojených států Washingtonu, D.C. odehrála krátká ceremonie, jejíž význam byl definován všeobecnou společenskou nadějí, že skončí dlouhá, únavná a dosud trvající válka. Abraham Lincoln znovu složil svůj prezidentský slib, aby mohl nastoupit ambiciózní cestu národního sjednocení.

Lincoln, jenž na podzim 1864 zvítězil ve volbách a zajistil si tak druhé období v úřadu prezidenta, před sebou spatřoval nelehký úkol spojit rozdělenou zemi, která právě vstupovala do posledního dějství vyčerpávající války. 600 000 mrtvých na obou stranách občanského konfliktu bylo nesmírnou cenou za dodnes nejkrvavější válku v historii amerického kontinentu. V okamžik své slavnostní inaugurace pod širým nebem přednesl znovuzvolený prezident, podle zavedeného zvyku, krátký proslov, v němž měl přítomným ukázat, kam hodlá pod svým vedením zemi v dalších čtyřech letech dovést. Lincoln proslov pojal jako příležitost ilustrovat hrůznost ale i smysluplnost zkoušky, kterou si za poslední roky národ prošel: *„Láskyplně doufáme, s horlivostí v srdci se modlíme, aby tato válečná metla co nejrychleji pominula ... Bez zlého úmyslu vůči komukoliv, s touhou pomáhat všem, s pevnou důvěrou v pravdu, již spatřujeme v Bohu, dokončeme úkoly, které jsme započali, abychom ovázali rány národa, abychom se postarali o toho, kdo nesl tíži bitvy, o jeho vdovu i jeho sirotka, abychom učinili vše v zájmu nám drahého, spravedlivého míru mezi námi a všemi národy.“*¹⁵

Dnes proslulému prezidentově projevu pronesenému u budovy Kapitolu předcházela projev viceprezidenta Andrewa Johnsona. V současnosti již téměř zapomenutý, avšak ve své době významný rétorický příspěvek byl živou ilustrací Johnsonova politického stylu. V obličejí brunátný, výřečný, avšak obtížně artikulující viceprezident, zjevně opilý a zapomínající jména ministrů vládního kabinetu, se na dlouhých patnáct minut postaral o zážitek, který ve svých dopisech domů konsternovaně reflektovali mnozí členové publika. Není bez zajímavosti, že někteří z nich si zakrývali oči, senátoři zoufalstvím pokládali hlavu na lavici a jednomu ze členů Nejvyššího soudu

---

¹⁵ STEWART, D., *Impeached: The Trial of President Johnson and the Fight for Lincoln's Legacy*, New York 2009, kap. 1. (Veškeré elektronické zdroje ve formátu .epub, které v této práci využívám a cituji a kterým chybí číselné stránkování, uvádím s údajem o kapitole coby nejbližším využitelném identifikátoru.)

se ve tváři rozhostil výraz naprostého zděšení. Johnsonova sebevědomá a hrdá slova o svém požehnaném prostém původu, doprovázená svědomitými radami členům kabinetu, aby nikdy nezapomínali, že jejich moc je odvozena od vůle lidu, jen dokreslovala tragikomický nádech jindy slavnostního inauguračního okamžiku a vyjevila hluboký, ale dosud jen málo zřejmý rozdíl v osobnostních profilech dvou ústavně nejdůležitějších mužů americké exekutivy, z nichž jeden měl brzy za tragických okolností zemřít a druhý nastoupit na jeho místo.¹⁶

V pozdních večerních hodinách 14. dubna 1865 byl ve Fordově divadle, vzdáleném jen několik bloků východně od Bílého domu, hercem a jižanským sympatizantem Johnem W. Boothem spáchán atentát na prezidenta Lincolna. Ten se zrovna účastnil představení *Our American Cousin*. Poté co byl střelen zezadu do hlavy, okamžitě ztratil vědomí a překlopil se ve svém křesle dopředu. Jeho manželka vykřikla úlekem, když spatřila z prezidentské lóže vyskakovat neznámého ozbrojeného muže, jenž po dopadu na jeviště cosi zakřičel a zmizel. V celém divadle nastal zmatek. Po chvíli bylo zřejmé, že byl prezident těžce zraněn a byl k němu povolán lékař, který se náhodou nacházel mezi přítomným obecnstvem. Ten zranění prohlásil za smrtelné. Komatózní Lincoln byl následně přenesen do hotelu naproti, kde v péči lékařů přežil následující noc. Zemřel v kruhu nejbližších spolupracovníků, přátel a rodiny brzy ráno 15. dubna. Ministr války Edwin Stanton to okomentoval slovy, „*Nyní náleží věkům.*“¹⁷

Novinové titulky ve dnech následujících po Lincolnově smrti se nesly v duchu všudypřítomného truchlení: „*Národní katastrofa*“, „*Město v závoji smutku*“ či „*Mísení pocitů radosti a neštěstí*“, reflektující nejen čerstvé zprávy z hlavního města. Fordovo divadlo bylo až do odvolání uzavřeno, jinak na tom nebyly ani jiné zábavní podniky. Válka byla sice u konce, ale národ se neměl čas radovat.¹⁸

2.2 Administrativa Andrewa Johnsona

Dopoledne 15. dubna byl v Kirkwood House, jen pár desítek metrů od místa neštěstí, uveden předsedou Nejvyššího soudu do nového úřadu Andrew Johnson, který se tak stal v pořadí sedmnáctým prezidentem Spojených států. Jeho projev byl minimalistický a

---

¹⁶ STEWART, kap. 1.

¹⁷ FRASER, R. *How Did Lincoln Die?*, in: American Heritage [online], Vol. 46, No. 1, 1995. Dostupné z: <http://www.americanheritage.com/content/how-did-lincoln-die?page=show>

¹⁸ *The Assassination*, in: Evening Star [online], 18. 4. 1865, s. 1. Dostupné z: <https://chroniclingamerica.loc.gov/lccn/sn83045462/1865-04-18/ed-1/seq-1/>

poněkud konformní. Johnson nebyl znám jako nadaný řečník, čímž se od svého předchůdce viditelně lišil. Při své prezidentské inauguraci pronesl: „*Pánové, spoléhám na Vás. Cítím, že potřebuji Vaši podporu, jsem hluboce zasažen vážností okamžiku a tíhou zodpovědnosti vůči úřadu, který budu nyní zastupovat.*“¹⁹

Na prvním setkání svého kabinetu Johnson oznámil, že vše zůstane při starém, snad co nejvěrněji v duchu domnělých záměrů zemřelého Lincolna. Johnson se při té příležitosti vyjádřil s pevným přesvědčením: „*Vzpoura musí být potrestána s největší nesmlouvavostí!*“²⁰ Téměř ihned poté se s prezidentem setkali zástupci radikálního výboru Republikánské strany, kteří tušili, že jen rychlé a aktivní kroky zajistí případné spojenectví s novým prezidentem. Proto mu bez prodlení navrhli zcela konkrétní změny ve složení vládního kabinetu. Johnson byl vyhybavý a odpověděl pouze ujištěním, že rebelové se dočkají odplaty. Na stranickou politiku nyní zjevně nebyl čas.²¹

O několik dní později se vzdalo vojsko dalšího významného konfедераčního velitele, Josepha E. Johnstona²², a Johnsonův kabinet se ihned zabýval vzniklou situací. Projednával otázku, zda přistoupit na mírné podmínky, navržené ještě Lincolnem. Konec dubna 1865 zachytil zemi uprostřed šoku z národní tragédie a Seveřané byli nyní zcela rozhodnutí, že smrt svého prezidenta rebelům neodpustí. Konfедераčním vojákům tentokrát nebyla zajištěna úplná amnestie, ani nebylo povoleno ponechat si veškerý svůj majetek. Generál Johnston však na změněné podmínky musel přistoupit. Jeho armáda byla zcela demoralizovaná. Téměř devadesát tisíc vojáků, vyčerpaných a hladových, alespoň dostalo ze zásob svého přemožitele, generála Williama T. Shermana, dostatek jídla, obilí a hospodářských zvířat, aby předešli tomu nejtěžšímu strádání. Johnston tuto velkorysost Shermanovi nikdy nezapomněl a poznamenal, že potkat jej na bitevním poli coby svého nepřítele nebylo největším neštěstím jeho života, nýbrž pravým opakem.²³

---

¹⁹ *Extra. By Telegraph. Death of President Lincoln.*, in: Elmira Daily Advertiser, 15. dubna 1865, s. 1.

²⁰ TREFOUSSE, H. L., *Andrew Johnson: A Biography*, New York 1989, s. 198.

²¹ Tamtéž, s. 197–198.

²² Dekorovaný generál armády Spojených států během seminolských válek a mexicko-americké války. Od roku 1861 velel postupně několika konfедераčním armádám. Účastnil se mj. bojů o Atlantu v roce 1864 a na samotném konci války se osobně vzdal generálu Williamu T. Shermanovi.

²³ FLOOD, C., *Grant and Sherman: The Friendship that Won the Civil War*. New York 2005, s. 347.

2.3 Profil nového prezidenta

O Andrewu Johnsonovi se dá hovořit jako o jakémisi „*southern commoner*“, tedy jižanském „muži z lidu“. Podobně jako jeho předchůdce v prezidentské funkci byl i Johnson člověkem, jehož do vysoké politiky přivedla vlastní mimořádná píle, cílevědomost a intelekt. Stejně jako Lincoln se narodil do velice skromných poměrů. Jeho otec byl negramotný švec a jeho rodina materiálně strádala. Sám Johnson později vzpomínal, že i děti černé pleti ze sousedství chodívaly lépe oblečeny, než on.²⁴ Tato realita dětství později významně přispívala ke zcela specifickému ideovému založení budoucího prezidenta – Johnson bez výjimky pohrdal vyššími vrstvami jižanské společnosti a pěstoval v sobě kult tvrdě pracujícího jedince, který si úspěch umí zasloužit a nikoliv jej pouze zdědit. Ruku v ruce s tím však šla otevřená akceptace jižanských společenských norem – podřízenost černé rasy vůči rase bílé považoval Johnson za přirozenou a nezpochybnitelnou. Otroctví samotné propagoval či alespoň jeho existenci neodmítal po většinu své politické kariéry.²⁵ Ojedinělým, avšak zcela zásadním hodnotovým specifikem bylo jeho rozhodné odmítnutí separatismu, které ovlivňovalo podobu jeho veřejného působení po celá 60. léta.

V prosinci 1860, těsně před formálním odtržením Jižní Karolíny od Unie přednesl senátor Johnson v senátu dlouhý projev na téma ústavnosti takového kroku. Aniž by přímo odmítl podstatu důvodů, které jižní regiony vedly k touze opustit svazek severoamerických států a tím, dle Johnsonova názoru, přispět k rozbití této Unie jako celku, rozhodně odmítl tento záměr uznat coby formální politický akt: „*Nesouhlasím s odtržením. Věřím, že se tím nic nevyřeší. Nechci se podílet na úsilí mých jižanských přátel, kteří se připravují k odtržení, chci pracovat jinak a přitom dosáhnout stejného řešení. Myslím, že tato bitva by neměla být vybojována vně Unie, nýbrž uvnitř Unie, přímo na cimbuřích její ústavy.*“²⁶ Johnson, aby dodal svému, mezi kongresovými Jižany ojedinělému, názoru váhu, podložil svoji argumentaci citáty z dopisů předchozích prezidentů, Jamese Madisona i Andrewa Jacksona. Maje druhého jmenovaného ve zvláštní oblibě, vyzdvihl jeho schopnost brilantního úsudku ve státoprávních záležitostech. Johnson před senátním plénem zdůraznil, že již v roce 1833, v časech

---

²⁴ TREFOUSSE, *Andrew Johnson: A Biography*, s. 20–21.

²⁵ Tamtéž, s. 165–172.

²⁶ MOORE, F. (ed.), *Speeches of Andrew Johnson: President of the United States*, Boston 1866, s. 80.

vrcholící *nulifikační krize*²⁷, prezident Jackson označil princip jednostranného odtržení bez souhlasu ostatních členů Unie za protiústavní.²⁸ Tento postoj Johnsonovi přirozeně nezískal mnoho jižanských příznivců a to navzdory faktu, že „jeho“ Tennessee, hornatý a vnitrozemský stát tzv. *horního Jihu* nikdy nepřijalo své členství v Konfederaci jednomyslně, na rozdíl od spíše nížinných a přímořských regionů, tvořících v čele s Jižní Karolínou ideové jádro odtržených států.²⁹

V roce 1862 byl Johnson jmenován vojenským guvernérem svého domovského státu. Během počátku svého funkčního období se Johnson musel utkat s množstvím urgentních problémů. Šlo o časté guerrillové útoky na sídelní město Nashville pod vedením generála Nathana Bedforda Forresta, komplikovaná situace na dosud nezpacifikovaném východě státu ale i problematika loajality místního tisku. Proces „vykořeňování“ prokonfедераčních sentimentů, zejména v případě veřejných činitelů vynucováním přísah věrnosti Unii a zavíráním „nevlasteneckých“ redakcí byl namáhavý, ale ve svém důsledku vedl k úspěchu, tedy k neutralizaci nepřátelských bojůvek a stabilizaci politické situace. Tento úspěch neušel v létě 1864 Abrahamu Lincolnovi. Prezident si v tomto volebním roce uvědomoval svoji problematickou situaci – sílící mírové hnutí a válka téměř na mrtvém bodě kriticky ohrožovaly vyhlídky na druhé volební vítězství. Lincoln, podoba jehož vládního kabinetu byla výsledkem umění mistrného kompromisu, si dobře uvědomoval sílu pragmatické kooperace odlišných ideových proudů v rámci vlastní strany. Vystřídání spolehlivého, ale ideologicky nesmířlivého Hannibala Hamlina, dosavadního viceprezidenta, rtuťovitým válečným demokratem Johnsonem na kandidátce strany Národní unie bylo výsledkem prezidentova logického, chladného taktizování. Johnson sice nebyl pro své postoje oblíben u mnoha jižanů, byl to ale zjevně schopný vykonavatel svěřených úkolů, intelektuálně Lincolnu nepřevyšoval a jeho politický profil byl silným argumentem, že Lincoln nechce jen válčit, ale také vést cestu k národnímu sjednocení.³⁰

---

²⁷ Nulifikační krize, probíhající v letech 1832 a 1833, byla prvním významným politickým střetem mezi federální vládou a jedním z členských států. Jižní Karolína se stala centrem odporu vůči nevýhodným protekcionistickým opatřením, určeným k ochraně severského průmyslu před zahraniční konkurencí. Tato opatření však negativně dopadala na spíše agrární jižanskou ekonomiku, odkázanou na dovoz hotových výrobků.

²⁸ MOORE, s. 80–81.

²⁹ TREFOUSSE, *Andrew Johnson: A Biography*, s. 136.

³⁰ CASTEL, A., *The Presidency of Andrew Johnson*, Lawrence 1979, s. 9.

Povaha „ideologického kompasu“ Andrewa Johnsona při vstupu do úřadu v dubnu 1865 byla rozporuplná. Spojené státy sice přežily bratrovražednou válku, bylo však nutné zemi vnitřně konsolidovat, vypořádat se s krutou realitou ekonomického a materiálního rozkladu v jižních státech, a především potlačit dosud doutnající sentiment odporu vůči „seveřanům“ a federální vládě obecně. Johnson, coby jižanský demokrat, který od samého počátku nesouhlasil se vstupem svého rodného Tennessee do skupiny států Konfederace a po celou dobu trvání občanské války stál coby „unionista“ na straně Severu, byl z politického hlediska nejednoznačnou osobností. V rámci svého konání byl často tvrdohlavě přesvědčen, že jedná v zájmu pravdy a morálky. Jeho styl byl však neobratný. V průběhu války se z tohoto „obyčejného muže z Tennessee“ stal někdo, kdo více připomínal seveřanského abolicionistu, než jižana.³¹ V lednu 1864 se v roli vojenského guvernéra státu Tennessee svěřil s následujícím názorem: „Říká se, že černoši nejsou kvalifikováni k tomu, aby dostali svobodu, protože byli otroky tak dlouho, že ke svobodě nemají předpoklady a proto by jim nemělo být umožněno požívat plodů svobody. Proto tedy, aby byli učiněni kompetentními, navrhuje se, aby jejich otroctví trvalo ještě dalších devatenáct nebo dvacet let. Tak za prvé by to k jejich svobodě nemohlo vést, protože by byli po tu dobu otroky a za druhé by tedy tím pádem museli být drženi v otroctví, aby tuto svobodu mohli nabýt.“³²

Byl to však stále Andrew Johnson, kdo nikdy nepředstíral důvěru v myšlenku plné emancipace černochů a při mnohých příležitostech vycházely najevo postoje, které by se v dnešním kontextu daly označit za rasistické. Podobné to bylo i s postupně budovaným, v důsledku zcela skálopevným přesvědčením, že republikáni, a to zejména všichni v kruhu radikálů okolo Thaddeuse Stevense³³ či Charlese Sumnera³⁴, jsou novodobí jakobíni, kteří míří ke zničení celé Unie a její původní filozofie nezávislosti jednotlivých států. V průběhu jeho prezidentského mandátu se tedy u Andrewa Johnsona jeho jižanská mentalita nejen projevila, ale lze s úspěchem tvrdit, že i postupem času zcela dominovala

---

³¹ DONHARDT, G. L., *In the Shadow of the Great Rebellion: The Life of Andrew Johnson, Seventeenth President of the United States (1808-1875)*, New York 2009, s. 35.

³² GRAF, L. P., HASKINS, R. H. (eds.), *The Papers of Andrew Johnson, Vol. 6, 1862–1864*, Knoxville 1972, s. 581.

³³ Právnick a člen Sněmovny reprezentantů za stát Pensylvánie. Náležel do radikálního křídla Republikánské strany. Jeden z nejhlasitějších zastánců tvrdého postupu vůči vzbouřeným státům a jejich představitelům.

³⁴ Právnick a senátor za stát Massachusetts. Člen radikálního křídla Republikánské strany. Pět let před vypuknutím občanské války byl brutálně fyzicky napaden jižanským demokratem po kritickém projevu na senátním plénu. Tato událost výrazně přispěla k polarizaci americké politiky.

jeho politickým rozhodnutím.³⁵ Někteří historici trvají na názoru, že Johnson byl bručoun, jehož špatná nálada se postupem let jenom zhoršovala. Tichý, dobře upravený muž v padnoucích oblecích, u něhož výřečnost znamenala opilost, člověk, který o druhých soudil, že je nejlepší jim nevěřit a jenž zradu vnímal jako standardní politickou taktiku.³⁶

Téměř první celý rok svého setrvávání v prezidentském úřadu strávil Johnson vytvářením pokud možno nekonfliktních vztahů s představiteli Republikánské strany, nevyjímaje její radikální křídlo. Nejprve se dokonce zdálo, že přestože byl znám jako politický centrista, ve své touze potrestat původce ničivé války by mohl zajít ještě dále, než sami republikáni. Mohli snad v Lincolnově nástupci získat nečekaného spojence? Ještě v průběhu léta 1865 tomu leccos nasvědčovalo. Není bez zajímavosti, že Johnson se navzdory skutečnému stavu věcí dlouhou dobu považoval za pokračovatele Lincolnova odkazu. Byl zcela přesvědčený, že to, jakým způsobem zacházel s politickou opozicí, i to, jak měla dle jeho názoru vypadat podoba Rekonstrukce, bylo věrným odrazem nerealizovaných záměrů „Velkého osvoboditele“ Lincolnova.³⁷

Vztahy tvrdohlavého prezidenta se zjevně komplikovanou poválečnou strategií republikánského Kongresu³⁸ se v průběhu dalších měsíců začaly zhoršovat. Bylo přirozené, že republikáni, kteří během válečných let s občasnou nelibostí kritizovali Lincolnovy liberální způsoby interpretace vlastních pravomocí, zejména když projevoval zvýšenou tendenci k „samovládě“, se museli dříve či později tvrdě politicky střetnout s jeho nástupcem, jižanským demokratem bez výrazného kladného sentimentu vůči občanským právům Afroameričanů, postrádajícího nejen smysl pro kompromis, ale i Lincolnův etalon mučedníka.³⁹

Zcela zásadní rekonstrukční prioritou pro Johnsona bylo co nejspěšněji navrácení jižních států zpět do Unie, se všemi implikacemi z toho vyplývajícími. V tomto záměru se poprvé projevil jeho projížanský sentiment.⁴⁰ Aby co nejrychleji obnovil korektní vztahy federální vlády s obyvateli poražených regionů, určil těmto značně shovívavé

---

³⁵ TREFOUSSE, *Andrew Johnson: A Biography*, s. 226–230.

³⁶ BOULARD, G., *The Swing Around the Circle: Andrew Johnson and the train ride that destroyed a presidency*. New York, 2008, s. 1–2.

³⁷ TREFOUSSE, H. L., *Impeachment of a President: Andrew Johnson, the Blacks, and Reconstruction*. New York, 1999, s. 3–8.

³⁸ AYNES R. L., *The 39th Congress (1865–1867) and the 14th Amendment: Some Preliminary Perspectives*, in: *Akron Law Review*, Vol. 42, No. 4, 2015, s. 1027–1049.

³⁹ McLEOD, L., *Transubstantiation of Andrew Johnson: White Epistemic Failure in Du Bois' Black Reconstruction*, in: *Phylon*, Vol. 51, No. 1 (Fall 2014), s. 88–101.

⁴⁰ DONHARDT, s. 71.

podmínky, vyžadující, dle Lincolnova vzoru, přísahu věrnosti Spojeným státům, kterou jen provinilí političtí vůdci a „elita“ museli skládat individuálně. Věřil totiž, že v rekonstrukčních záležitostech by měly převzít iniciativu především samy státy jihu, což se týkalo zejména problematiky volebního práva pro bývalé otroky. O ústavním pořádku neuvažoval jako o čemsi fluidním, transformovatelném. Věřil, že úkolem prezidenta má být tento pořádek pouze znovunastolit a nikoliv aktivisticky modifikovat. A o případné nutnosti federálního intervencionismu ve věci ústavních kompetencí jednotlivých států neměl v úmyslu vést jakoukoliv debatu.⁴¹

Aby urychlil své záměry, již v květnu 1865 jmenoval prezident celou řadu dočasných guvernérů, kteří měli zajistit, aby se státy bývalé Konfederace kvalifikovaly k opětovnému nabytí členství Unie přijetím nadiktovaných požadavků. Těmito požadavky byla ratifikace třináctého dodatku Ústavy a odmítnutí vyhlášek a finančních závazků předchozích konfедераčních vlád. Samotní guvernéri byli vybráni bez důrazu na stranickou příslušnost, současnou nebo bývalou, stačilo jen, že během války zůstali na straně Severu. Jak uvedl guvernér státu Alabama, Lewis E. Parsons: „*Každé politické právo, které tomuto státu dříve náleželo pod federální Ústavou, mu bylo navráceno, s jedinou výjimkou, vztahující se k otroctví.*“⁴²

Problémy a limitace spojené s tímto přístupem nastaly záhy. Jakmile bylo výše zmíněných požadavků dosaženo⁴³ a místní vlády prokázaly jistou ochotu spolupracovat s Washingtonem, jižanské státy se jeden po druhém vracely mezi právoplatné členy dosud neúplné Unie. Ty samé státy však velmi rychle přijaly různá protiopatření, která nebyla v explicitním legálním rozporu se zněním třináctého dodatku, ovšem různými kličkami *de facto* upírala občanská práva obyvatelstvu černé pleti. Situace velmi brzy připomínala „otroctví bez otroctví“. Nejzajímavější na celé věci byl však postoj samotného prezidenta, který začal stále více zneklidněný Kongres příkladně frustrovat. I za této situace trval na tom, že otázka občanských práv osvobozených Afroameričanů nenáležela federální vládě jako celku, nýbrž místním samosprávám.⁴⁴

---

⁴¹ GORMLEY, K. (ed.), *Johnson's Reconstruction Program. The Presidents and the Constitution: a Living History*, New York 2016, s. 229.

⁴² FONER, E., *Reconstruction: America's Unfinished Revolution*. New York 2014, kap. 5.

⁴³ V případě některých, jako například Louisiany, jen částečně.

⁴⁴ HEIDEKING, J. (ed.), *Američtí prezidenti: 41 portrétů od George Washingtona po Billa Clintona*, Praha 1999, s. 230.

Koncem léta 1866 se země připravovala na tzv. *midterm elections*, tedy volby do Kongresu, zpravidla se konající uprostřed čtyřletého prezidentského funkčního období. Každé takové volby, sledující dvouletý cyklus, slouží jako prvotní referendum o prezidentově dosavadní politice. Je-li tato politika neúspěšná nebo nepopulární, zpravidla v těchto volbách oslabuje prezidentova „rodná“ strana a kongresovou iniciativu přebírá konkurence. Prezidentská exekutivní role se tak stává obtížnější. Nastane-li takováto situace nejen ve Sněmovně reprezentantů, ale i v Senátu, vládní agenda musí být realizována s nejvyšší opatrností, aby neriskovala totální porážku. A v časech zvýšené společenské názorové polarizace může být takový úkol mimořádně obtížný.⁴⁵

Johnsonova politická koncepce byla prověřena tímto plebiscitem rok a půl po nástupu do úřadu, tedy na podzim roku 1866. Od samotného počátku musel čelit relativně nepřátelskému Kongresu, který dokázal jen na několik měsíců uchlácholit radikálně naladěnými proklamacemi, i ty však již byly na podzim 1865 zjevně minulostí.⁴⁶ Johnson byl zvolen roku 1864 původně do funkce viceprezidenta na kandidátce Strany národní unie, dočasněho volebního projektu sdružující republikány a severské demokraty. Jeho politická pozice byla již v době neočekávaného nástupu do prezidentské funkce z několika důvodů složitější, než Lincolnova, kromě jiného i proto, že do úřadu nebyl zvolen.⁴⁷ I z tohoto důvodu Johnson správně předpokládal, že chce-li nalézt podporu pro svoji vlastní rekonstrukční vizi, musí se pozice Demokratické strany upevnit v nejbližších volbách.

V souvislosti s touto skutečností se prezident rozhodl na sklonku léta 1866 přispět do předvolební kampaně sérií originálních projevů a účastí na banketech. Toto několikátýdenní turné zahrnovalo v té době nejlidnatější americká města, mezi nimi například Washington, New York, Chicago nebo St. Louis.⁴⁸ Geograficky toto turné opisovalo jakýsi kruh, proto již záhy od tisku dostalo název *Swing Around the Circle Tour*, tedy ve volném překladu „Kolečko po Americe“.

Příznačně to měl být právě tisk, který tomuto turné neuhlazeně výřečného politika měl dát nesmazatelnou pachut' hořkého neúspěchu. Velice zajímavou sumarizaci

---

⁴⁵ BUSCH, A., *Horses in Midstream*, Pittsburgh 1999, s. 18–21.

⁴⁶ BERGERON, P. (ed.), *The Papers of Andrew Johnson, Vol. 9, September 1865–January 1866*, Knoxville 1991, s. 64.

⁴⁷ HANSON, V., *Ripples of Battle: How Wars of the Past Still Determine How We Fight, How We Live, and How We Think*, New York 2004, s. 155.

⁴⁸ FONER, *Reconstruction: America's Unfinished Revolution*, kap. 6.

clevelandského projevu přinesl deník New York Daily Tribune. Jak bylo prezidentovým zvykem, svůj projev uvedl proklamací „*Spoluobčané, nepřistupuji před vás kvůli tomu, abych řečnil.*“⁴⁹ Tato poněkud nepatřičná věta, kterou prezident během turné použil několikrát, sama o sobě přinesla Johnsonovi určitý díl nechtěné slávy. „*Vím, že velká část z vás chce vidět generála Granta, ten se ale bohužel dnes nemohl zúčastnit – je velmi nemocen.*“ Obecenstvo provolalo Grantovi slávu a již v počátcích dalo najevo, kdo by byl na pódiu vítanějším řečníkem. Johnson pokračoval ve svém projevu, v němž se nevyhnul určité dobové slovní vatě – „*významný spoluobčan, jenž už mezi námi není (...) Nevítám mezi vás coby nejvyšší úředník státu, oděn v insigniích a symbolech onoho státu, nýbrž jako občan*“, načež plynule přešel do trpkého útoku vůči kritikům vlastních politických snah, které podle jeho názoru nebyly ničím jiným, než věrným pokračováním díla Lincolnova – „*Kdyby můj předchůdce žil, všechna nenávist by dnes šla vůči němu!*“ – „*Nikdy!*“ ozývalo se z davu, „*Ať žije Kongres!*“. Řečník se sotva stačil zmínit, že přišel, aby se zúčastnil diskuze a utříbil své názory. „*Jsem tu, abych zjistil, kdo má a nemá pravdu.*“ – „*To ty ji nemáš!*“⁵⁰ Bylo zřejmé, že část davu je vůči Johnsonovi nepřátelsky naladěná.

Po chvíli se prezident ocitl ve zjevné defenzivě. „*Sloužil jsem této zemi dvacet pět let. (...) Kde je onen muž nebo ona žena, aby na mě ukázali svým prstem a dokázali mi, čím vším jsem se provinil vůči Ústavě? Kdo je onen člověk? Jakým jazykem mluví? Jaké náboženství mu přísluší? Ať ukáže na jediný slib, který jsem porušil!*“ – „*A co takhle New Orleans? Oběs Jeffa Davise!*“ Po chvíli se strhla vášnivá diskuze mezi obecenstvem a prezidentem, připomínající spíše neorganizovanou směsici výkřiků, proklamací, požadavků a příležitostného potlesku. „*Jdi do háje! Třikrát sláva Kongresu! Neblbni, Andy! Zrádce, zrádce!*“. „*Chcete abych oběsil Jeffa Davise. A proč bych neoběsil Thaddeuse Stevense*⁵¹ *a Wendella Phillipse*⁵²? Říkám Vám, moji spoluobčané, já jsem bojoval proti Jihu a ten byl zbit a poražen a uznal svoji porážku a uznal ústavu naší země. A jak jsem bojoval se zrádci jižanskými, budu bojovat se zrádci severanskými. (...) Když tak kritizujete zrádný Jih, kde je vaše kuráž, abyste si to s ním vyřídili? To Grant,

---

⁴⁹ *The President's Trip*, in: New York Tribune, 5. 9. 1866, s. 5, Dostupné z: <https://chroniclingamerica.loc.gov/lccn/sn83030214/1866-09-05/ed-1/seq-5/>

⁵⁰ FONER, *Reconstruction: America's Unfinished Revolution*, kap. 6.

⁵¹ Radikální republikán, poslanec za stát Pennsylvánie.

⁵² Bostonský abolicionista, advokát a rétor.

Sherman, Farragut a další z dlouhého seznamu hrdinů bojovali na straně Unie, zatímco vy jste se schovávali. “ – „Lháři!“

Situace trvala ještě nějakou chvíli, během níž se Johnson usilovně snažil hájit svůj postoj. Jeho rétorika však spíše „přilila olej do ohně“, protože slova obrany se postupně obrátila v obviňování davu ze zbabělosti. Tato zjevná provokace, poháněná Johnsonovou frustrací, se obrátila proti němu. V závěru prezident vykřikl: *„Žádná důstojnost mě nezajímá. V téhle zemi budou vždycky tací, kteří se ke svým spoluobčanům budou chovat s úctou a náležitým respektem a pak tací, kteří nedokážou respektovat ani sami sebe, natož ostatní.“* „Zrádce!“ zvolal jakýsi muž. *„Kéž bych toho člověka mohl vidět. Ty, kdybych ti teď rozsvítil do obličeje, odrážela by se v něm jenom hanba a zrada!“*⁵³

Ačkoliv Johnsonův projev nakonec byl ukončen potleskem za uklidněné atmosféry⁵⁴, bylo jasné, že za dohadování se s obecnstvem, do něž se prezident nechal zatahnout, obviňování a především za neopomenutelné pohrdnutí slovem „důstojnost“ v předvolební kampani draze zaplatí. *Swing Around the Circle* se mělo stát dědictvím Johnsonovy politické těžkopádnosti. Tím nejcennějším poznatkem pro podstatnou část americké veřejnosti byl však stále zřejmější fakt, že „tvrdohlavý samorost z Tennessee“, který si svojí věrností Unii během války zneprátnil jižanské separatisty a jenž byl na nejlepší cestě si po jejím uplynutí zneprátnit severské idealisty, byl zjevně vším, jen ne pokračovatelem Lincolnova odkazu.⁵⁵ Zhodnocení odkazu prezidenta Johnsona je proto dodnes pro několik generací amerických historiků, specializujících se na dějiny Spojených států po roce 1865, obtížným úkolem. Hans Trefousse či Eric Foner Johnsona shodně považují za „enigmaticky“ nerozluštitelného muže, jehož náhlá rozhodnutí a názorové veletoce kolektivně vedly ke zcela nešťastným koncům, ostře kontrastujícím s jeho deklarovaným politickým programem.⁵⁶

---

⁵³ *The President's Trip*, in: New York Tribune, 5. 9. 1866, s. 5.

⁵⁴ Tamtéž.

⁵⁵ DONHARDT, s. 99–101.

⁵⁶ SWANSON, R. A., *Andrew Johnson and His Governors: An Examination of Failed Reconstruction Leadership*, in: Tennessee Historical Quarterly, Vol. 71, No. 1, 2012, s. 21.

3 Úřad pro uprchlíky, osvobozené otroky a opuštěnou půdu

Již v březnu 1865 Kongres ustavil „*The Bureau of Refugees, Freedmen, and Abandoned Lands*“, v českém překladu Úřad pro uprchlíky, osvobozené otroky a opuštěnou půdu⁵⁷, agenturu, jejímž primárním úkolem bylo pomáhat na americkém jihu normalizovat sociální situaci, uklidňovat rasové a jiné napětí, vzdělávat osvobozené otroky a v rozvráceném regionu zajišťovat přijatelnou bezpečnostní situaci. Základním problémem, s nímž se agentura potýkala již od svého založení, bylo nedostatečné financování. V průběhu času měl tento problém narůst do kritických rozměrů. Kromě toho prezident Johnson neztratil téměř žádnou příležitost podkopat pozici tohoto úřadu s velmi nelehkým posláním. Již v září 1865 vydal kontroverzní nařízení, které odebíralo bývalým otrokům státěm přidělenou půdu a navracelo ji původním, předválečným majitelům, kterým byla za účast na rebelii dříve zkonfiskována. Nezřídka se stávalo, že tato půda byla již obydlena a obdělávána novými držiteli.⁵⁸

Ještě z vůle prezidenta Lincolna byl řízením úřadu jmenován Oliver Otis Howard, unijní generál, který byl v mnoha ohledech pochopitelnou volbou pro tuto práci. Coby hrdina, který v bitvě u Fair Oaks přišel o paži a hluboce věřící muž, Howard byl jakýmsi prototypem příslovečného „křesťanského vojáka“, který hluboce nedůvěřoval instituci otroctví, v němž spatřoval prostou bezbožnost a útlak a jenž se konzistentně snažil o pozvednutí společenské úrovně osvobozených otroků. Usiloval o jejich vzdělání i zákonnou ochranu před pomstychtivostí těch, kteří měli o emancipaci černošských obyvatel vlastní představy. Jeho záměry, které se pochopitelně nacházely v hlubokém konfliktu s uvažováním mnohých jižanů, narážely i na agendu samotného prezidenta Johnsona.

Jedním z klíčových nařízení, která Howard vydal, byl Oběžník č. 13, datovaný 28. červencem 1865. Specifikoval podmínky a pravidla rozdělování konfiskované půdy mezi osvobozence a to způsobem, který nestál v cestě prezidentskému nařízení z května téhož roku, uvádějícímu, že zacházet podobným způsobem se zabaveným majetkem lze jen u vysoce postavených, nikoliv řadových konfедераčních úředníků. Přesto u prezidenta, odhodlaného podstatně zbrzdit rozvoj „nepřirozených“ práv bývalých otroků, i tento

---

⁵⁷ BRILOVÁ, A., *Komparace vybraných aspektů právní úpravy otroctví a jeho zrušení v USA a ve Velké Británii*, Praha 2016, s. 62.

⁵⁸ TREFOUSSE, Hans L. *Andrew Johnson: A Biography*. New York, 1989, s. 226-228.

Howardův dokument narazil na obstrukce. Ačkoliv si prezident během válečných let získal sympatie obyvatel Severu coby jediný jižanský senátor, který otevřeně vystupoval proti odtržení, nedokázal skrýt určitý latentní rasismus, projevující se hlubokým přesvědčením, že černošská rasa je méněcenná intelektem, nadaná především fyzicky, schopná snáze vykonávat těžkou práci, pro níž byla údajně stvořena. A Spojené státy chápal jako republiku stvořenou bílým mužem pro bílého muže. Fungování, o to více financování státní agentury, která měla za cíl přispět k rozvoji občanských práv osvobozených černochů, se mu přirozeně v tomto kontextu zamlouvalo čím dál méně.⁵⁹

Důvodem k akceleraci a následnému upevnění Johnsonova uvažování o smyslu agentury (běžně zkracované jako „*Freedmen's Bureau*“), byl politický vývoj v průběhu jara a léta 1865, ke kterému ostatně svým konáním sám dostatečně přispěl. Nově jmenované guvernéry nijak nenutil respektovat práva černošských obyvatel a když tyto následně přijaly specifické *Black Codes*, tedy soustavu občansky znevýhodňujících nařízení, která Ústavu obcházela ale přímo neporušovala, nehodlal nijak zasahovat. Naopak jej znepokojovaly zprávy o tom, že na území okupovaného Jihu operují úředníci *Freedmen's Bureau* s příliš neskrývaným nadšením a konfiskují daleko více, než na kolik podle názoru místních lidí i samotného prezidenta měli právo. Teprve tyto zprávy, jakkoliv nepotvrzené, jej přiměly k intervencím, aby byla přílišná horlivost zastavena a vzrůstající negativní naladění obyvatel jižních států vůči federální vládě, jehož se Johnson obával, bylo odvráceno.⁶⁰

Další specifikem celé situace byla vzrůstající netrpělivost radikálních republikánů. Tam, kde se Benjamin F. Wade⁶¹, teprve budoucí vášnivý oponent prezidentovy politiky, ještě zdržoval přímé kritiky a spíše vyjadřoval neadresnou nespokojenost tváří v tvář členům Johnsonova kabinetu, jeden z nejhorlivějších radikálů Thaddeus Stevens vystupoval daleko upřímněji⁶²: „Mezi všemi vedoucími Unionisty ze Severu, s nimiž se stýkám, jsem nepotkal jediného, který by souhlasil s Vaší politikou. Všichni věří, že Vaše „obnova“ zemi hluboce poškodí. Nemohl byste chvíli pozdržet své akce, počkat na usnesení Kongresu a státům prozatím vládnout prostřednictvím

---

⁵⁹ McLEOD, s. 95.

⁶⁰ HAHN, S., 'Extravagant Expectations' of Freedom: Rumour, Political Struggle, and the Christmas, in: *Past & Present*, Nov., 1997, No. 157 (Nov., 1997), s. 122-158.

⁶¹ Právník a vlivný republikánský senátor za stát Ohio. Člen radikální frakce, příznivec prosazování občanských práv bývalých otroků, ženského volebního práva a dělnických odborů (1800 – 1878).

⁶² CIMBALA, Paul A. a Randall M. MILLER (eds.). *The Freedmen's Bureau and Reconstruction: Reconsiderations*. New York 1999, s. 30–33.

vojenských správců? Příliš horlivé omilostňování poníží Kongres v jeho případné snaze donutit nepřítele nést alespoň část tíže války.“⁶³

3.1 Oliver Otis Howard a Freedmen's Bureau

S určitou nadsázkou lze říci, že ačkoliv byl Oliver O. Howard především voják, jeho osudem bylo proslavit se jako ředitel vládní agentury, než jako hrdina na bitevním poli. A to přestože dosáhl hodnosti generálmajora, čímž v době aktivní válečné služby dosahoval na úroveň William T. Shermana, a za svoji chrabrost obdržel Medaili cti.

Vedení *Freedmen's Bureau* mu bylo svěřeno v roce 1865. V létě onoho roku začínalo být evidentní, že zdánlivá neochvějná ochota prezidenta Johnsona se nesmiřitelně vypořádat s jižanskými „potíživci“ není založena na pevných základech. Navzdory tomu Otis ještě začátkem září prezidentovi navrhnul, že by každého omilostněného, jehož osobní majetek by přesahoval dvacet tisíc dolarů, měl zatížit požadavkem, aby každé hlavě všech černošských rodin, které pro něj donedávna sloužily, měl být nabídnut pozemek 5 až 10 akrů. Johnson tento návrh neodmítnul, ale zjevně neměl zájem se jím vážně zabývat, protože svůj způsob udílení amnestií nezměnil.⁶⁴

Nakonec však i Howard prezidentův zvláštní přístup prohlédl. Ve svém dopise ženě se zmínil, že ho situace ohledně nového zákona o agentuře určené k vypomáhání osvobozených otroků začíná znervózňovat. „*Včera jsem mluvil s prezidentem... vypadá to, že se toho zákona vzdává. Začínám se o osvobozence bát. Ale to si nech pro sebe.*“⁶⁵ Jen o pár dní později v dalším dopise vyjádřil frustraci nad prezidentovou setrvalou vlídností vůči němu a to i přes zjevný odpor ke konstruktivní spolupráci. Překvapením se netajili ani Otisovi spolupracovníci. Pomalu si však přiznávali, že domnělý šířitel Lincolnova odkazu a současný šéf americké exekutivy je možná nejmocnějším, byť stále neobjeveným nepřítelem nejen *Freedmen's Bureau*, ale i celé progresivní vize rekonstrukční politiky.⁶⁶

Počátkem října 1865 byl Otis prezidentem vyslán do Jižní Karolíny, aby místním osvobozenecům vysvětlil, že opuštěná půda, na níž už od jara sami hospodařili, bude v rámci amnestijního programu předána zpět bývalým bělošským majitelům. Ti se

---

⁶³ BERGERON, P. H., *The Papers of Andrew Johnson. Vol. 8.*, Knoxville 1989, s. 365.

⁶⁴ CARPENTER, J. A., *Sword and Olive Branch: Oliver Otis Howard*, Pittsburgh 1964, s. 108–109

⁶⁵ Tamtéž, s. 109.

⁶⁶ Tamtéž.

rozhodli věc nechat na Howardovi, aby celou situaci vyjednal v jejich nejlepším zájmu, zároveň však vehementně odmítli přímo pracovat pro své bývalé majitele a riskovat, že se bez federální intervence stanou *de facto* znova otroky. Jedinou myslitelnou alternativou byl pronájem dosud obdělávaných území. Ani to jim však Otis nemohl zaručit. Následně došlo k jednání dvou stran, v níž jedna mohla doufat ve stále zřetelnější podporu samotného prezidenta a druhá v podporu kongresovou, skrze federální agenturu s omezenými pravomocemi, operující na nepřátelsky naladěném území v srdci bývalé Konfederace.

Výsledkem jednání bylo zřízení jakéhosi poradního orgánu dohlížitelů, v němž byli zastoupeni jak agenturní úředníci, tak staronoví majitelé plantáží i samotní bývalí otroci. Před tím, než byly pozemky bělošským majitelům vráceny, museli tito slíbit, že si *freedmen* ponechají letošní úrodu v celém jejím výnosu a že se budou snažit s nimi v co nejkratší době uzavřít pracovní smlouvy. Ti se měli naopak podříditi ujednání, že komu se do dvou měsíců nepodaří do smluvního vztahu vstoupit, přijde o právo na dotčeném kusu půdy pobývat.⁶⁷ Otis se snažil s osvobození vyjednávat, vyjádřil pochopení pro jejich nenadálou složitou situaci a apeloval na ně, aby i těchto podmínkách uvažovali pragmaticky. Jemu samotnému však bylo jasné, že *Freedmen's Bureau*, sotva začala vyvíjet konkrétní činnost, bude muset akceptovat realitu neustávajícího přívalu překážek.

3.2 Činnost agentury ve vybraných státech Jihu

Základní praktické úkoly *Freedmen's Bureau*, do nichž se Otis osobně pustil, byly po všech státech bývalé Konfederace velmi podobné – zejména vzdělávání bývalých otroků, právní poradenství a jejich materiální podpora.⁶⁸

Federální vláda navzdory některým prezidentským snahám stále vlastnila na jihu rozlehlá území a v červnu 1866 schválila otevření více než 1.2 milionů hektarů půdy ve státech Alabama, Louisiana, Florida, Mississippi a Arkansas k exkluzivnímu využití osvobozenými otroky. Howard sám již koncem předcházejícího roku doporučil Kongresu, navzdory některým zcela osobním pochybnostem o tom, zda by *freedmen*

---

⁶⁷ CARPENTER, s. 110.

⁶⁸ *Law Creating the Freedmen's Bureau* [online]. Freedmen and Southern Society Project. [Cit. 14.12.2020] Dostupné z: <http://www.freedmen.umd.edu/fbact.htm>

vůbec měli vlastnit a obdělávat půdu, že by mělo dojít k širšímu legislativnímu ukotvení statusu sice svobodných, ale nemajetných černochů.⁶⁹

Jakmile byl zákon o půdě přijat, Otis se energeticky pustil do jeho realizace. Apeloval na další agenturní pověřence, aby informaci o této příležitosti rozšířili mezi co nejvíce osvobozeneců, kteří by z ní mohli těžit. Jako mnoho jiných, dobře míněných federálních snah, i tato narazila na neočekávané obtíže. Zaprvé, aby bývalí otroci mohli začít nezávisle hospodařit, museli za převzetí pozemku uhradit správní poplatky. Spolu s nutností financovat potřebné vybavení se tak pro mnoho v bídě žijících lidí stala situace neřešitelnou. Dalším problémem byla relativní nevhodnost vyhrazených území pro obdělávání. Skutečnost, že platnost jmenovaného pozemkového zákona byla stanovena jen do konce roku 1866 věc nijak neulehčovala. A konečně, mnoho lidí se dostatečně finančně zajistilo placenou prací na plantážích, zatímco nezávislé farmaření nabízelo jen dřinu a nejistotu. I z těchto důvodů se ambiciózní vize zemřelého prezidenta Lincolna neměla naplnit – k její realizaci byla potřeba soustředěná a koordinovaná politická vůle, na níž země po válce nebyla připravena.⁷⁰

3.2.1 Vzdělávání v Louisianě

V „*Bayou State*“ se s relativním úspěchem rozvíjelo vzdělávání svobodných černochů již od roku 1862, a to jakmile New Orleans přešlo pod vojenskou správu Unie. Mimořádný zájem negramotných osvobozeneců se zasloužil o úspěch této dosud ryze soukromé vzdělávací iniciativy. O rok později byla z popudu unijního generála Nathaniela P. Bankse ustavena armádní přijímací komise, v rámci níž se nacházela sekce pro vzdělávání. Skrze tuto komisi došlo k první organizaci veřejného školství. Ke konci roku se v rámci systému vzdělávalo 576 studentů.⁷¹

Přes určité dílčí úspěchy systém trpěl přetrvávajícím nedostatkem financí. Federální vláda ostatně ještě nedisponovala konkrétním plánem na rozvoj základních dovedností bývalých otroků, agentura *Freedmen's Bureau* coby systémové řešení byla založena až na konci války. Do vzniku této agentury, ale do podstatné míry to platilo i po jejím založení, tvořili hlavní páteř vzdělávání především aktivní jednotlivci. Mezi nimi vynikal například George T. Ruby, míšenec ze Severu, který v Louisianě strávil celkem

---

⁶⁹ CARPENTER, s. 114.

⁷⁰ Tamtéž.

⁷¹ CROUCH, B. A., *Black Education in Civil war and Reconstruction Louisiana: George T. Ruby, the Army, and the Freedmen's Bureau*, in: Louisiana History: The Journal of the Louisiana Historical Association, Vol. 38, No. 3, 1997, s. 290.

tři roky. Než se roku 1866 odstěhoval do Texasu, vyvíjel aktivitu coby učitel a následně ředitel *Fred Douglas School*, školy, v níž pod jeho vedením došlo k postupnému zlepšení kvality výuky. Ruby pracoval pro *Freedmen's Bureau* a mohl na vlastní oči pozorovat neblahé praktické dopady finančního nedostatku, který tuto agenturu konstantně sužoval a to navzdory snahám tyto problémy značně nepopulárně řešit speciální daní z příjmů jak majitelů plantáží, tak samotných pracujících osvobozenců.⁷²

Od roku 1866 Ruby v rámci svého zařazení na jinou pozici vykonával funkci terénního pozorovatele a zhodnocovatele na louisianském a taktéž texaském venkově. Ve svém usilí se zaměřoval především na to, aby černošské obyvatelstvo přesvědčil o nutnosti vzít vzdělání do vlastních rukou. Ačkoliv neskrýval údiv a příjemné překvapení nad upřímnou touhou bývalých otroků se vzdělávat téměř kdekoli, kam zavítal, nemohl ignorovat skutečnost, že mizivé agenturní finance nemohly sebelépe pomoci lidem, kteří ani v rámci celých komunit nevlastnili naprosto nic. Ty šťastnější komunity si mohly dovolit alespoň najímat pozemky na výstavbu škol a platit své mnohdy jediné učitele částkou \$10 na rok za každého studenta. Často jedinou vzdělávací nadějí pro děti nemajetných osvobozenců byla charita, organizovaná taktéž ze zdrojů louisianské černošské komunity.⁷³

3.2.2 Zdravotní péče v Severní Karolíně

Lincolnova Proklamace emancipace z roku 1865 a následné přijetí 13. dodatku Ústavy daly sice formální svobodu 4 milionům otroků, žádný zákon ale nenařizoval jejich bývalým majitelům jim zajišťovat byť základní materiální prostředky k vlastnímu přežití. V dlouhodobém horizontu se k této tísní přidružovaly i zdravotní problémy. Až na výjimky se osvobozeným otrokům nedostávalo potřebné péče z veřejných prostředků. Případy odmítnutí zdravotní péče těmito lidem z ryze subjektivních důvodů nebyly vzácností.⁷⁴

Dlouhodobá otázka zdravotního stavu osvobozených otroků byla, podobně jako tomu bylo ve školství, řešena federální legislativou až se značným zpožděním, oddělení zdravotní péče vzniklo v rámci *Freedmen's Bureau* až v červnu 1865, tedy zhruba čtvrt roku po vzniku agentury samotné. Velmi dobrou ilustrací fungování agentury v oblasti

---

⁷² CROUCH, s. 294–296.

⁷³ CROUCH, s. 297–300.

⁷⁴ PEARSON, R. L., *The Freedmen's Bureau's Health–Care Activities during Reconstruction in North Carolina, 1865–1868*, in: *The North Carolina Historical Review*, Vol. 79, No. 2, 2002, s. 141.

zdravotnictví nabízí situace ve státě Severní Karolína. Zde ve funkci regionálního náměstka působil plukovník Eliphalet Whittlesey, jehož si ředitel agentury Oliver O. Howard vybral jako důvěryhodného kandidáta s neposkvrněnou morální pověstí. Oba muži spolupracovali již za války a Howard si práci svého podřízeného pochvaloval. Jakmile Whittlesey dorazil do Raleigh, hlavního města Severní Karolíny, zjistil, že požadavek na zdravotní péči a nedostatečná systemizace této péče byly nejvýznamnějšími problémy, se kterými se měla agentura v tomto státě potýkat. Náměstkově nadšení a pracovní nasazení však byly neustále zpomalovány praktickými detaily, například neochotou armádních složek agentury a jejím pracovníkům vypomáhat, ať již šlo o přímou asistenci s poskytováním péče nemajetným a nemocným osvobozenecům nebo třeba o výrobu rakví. Komplikací byla i nespolehlivá a dlouhotrvající komunikace mezi Whittleseym a jeho nadřízenými, včetně Otise v záležitosti oprávnění pro najímání lékařského personálu.⁷⁵

Whittlesey se tuto nepřízeň okolností rozhodl vyřešit vlastní iniciativou, když v pobřežní oblasti Roanoke Island vypukla epidemie pravých neštovic. Vydáním neautorizovaného pokynu k najmutí lékařského specialisty byl ustaven precedent, kterým se koncem července 1865 řídili další zaměstnanci agentury po celém státě. Tím došlo k významnému administrativnímu odblokování situace. Bohužel ani administrativní aktivismus nemohl změnit zaběhnuté postoje části lékařů, z nichž někteří se svými černošskými pacienty nejen nesympatizovali, ale přímo jimi pohrdali. Byly zaznamenány i případy, kdy zmrzačenému dělníkovi nebylo poskytnuto ošetření, protože by za něj pravděpodobně nebyl schopen zaplatit, zatímco jistě bělošské ženě se dostalo péče zdarma.⁷⁶

V úzké souvislosti s udržováním nemocnosti obyvatelstva na přijatelné úrovni bylo odhodlání metropolí bojovat s odpadem a splašky. Města na Severu byla v tomto směru jistými průkopníky již před válkou, na Jihu však došlo k podstatnému zlepšení situace až s příchodem vojenské administrativy a bezesbytku to platilo i pro Severní Karolínu. I v tomto směru se největší výzvou pro *Freedmen's Bureau* stal především nezájem měst o kooperaci. Jediným větším městem ve státě, které sponzorovalo veřejné zdraví i v rámci černošských čtvrtí, byl Wilmington. Jinde byla situace spíše špatná či dokonce kritická.⁷⁷

---

⁷⁵ PEARSON, s. 144–147.

⁷⁶ Tamtéž, s. 149–151.

⁷⁷ Tamtéž, s. 152–155.

Problémy, kterým agenti *Freedmen's Bureau* během své práce v oblasti zdravotní péče bývalým otrokům čelili, byly četné a jejich ilustrace by bezpochyby zabraly mnoho dalších řádků této práce. Tradiční ekonomická základna Severní Karolíny se za války téměř vypařila, chyběly zde banky a kapitál, tradiční pozemkové vlastníky zasáhly konfiskace, stát trápil i akutní nedostatek pracovní síly. Všechny tyto faktory spoluutvářely poválečnou realitu všech států Jihu a významně zasáhly i tempo rozvoje zdravotnictví.⁷⁸ I přes enormní nasazení mnoha špatně placených zaměstnanců nebylo možné zabránit obrovskému nárůstu všeobecné bídy a s ním souvisejícímu zhoršení zdravotního stavu bezprizorných osvobozených, za něž najednou nikdo nezodpovídal a kteří bez přehánění dosud nedokázali zodpovídat ani sami za sebe. Jen v mírné nadsázce se dá říci, že kde bylo možné alespoň zčásti očekávat neochotu ke spolupráci, administrativní zátěž a finanční obtíže, tam všechny tyto nesnáze dříve či později přispěly k celkovému neúspěchu této humanitární mise, jejíž obecné dopady přirozeně přesahovaly hranice všech států bývalé Konfederace.⁷⁹

3.2.3 Otázka vlastnictví půdy v Georgii

Georgia tvořila v době války jedno z nenahraditelných center Konfederace. Platilo to nejen z hlediska materiálního a personálního zabezpečení konfедераční válečné mašinérie – oblast Atlanty byla mimořádně ceněným průmyslovým centrem Jihu – tento lidnatý stát byl také dějištěm četných strategických střetnutí. Od roku 1863 se zde bojovalo téměř nepřetržitě, přičemž vyvrcholením tohoto historického významu byl Shermanův mimořádně ničivý *Pochod k moři*, příklad taktiky „totální války“, v rámci níž se civilní obyvatelstvo Georgie ocitlo na bojišti. Tím bojištěm však vůbec poprvé nebyly žádné vzdálené končiny, nýbrž jejich vlastní dvorky.⁸⁰

Přerozdělování pozemků mezi nově osvobozené otroky bylo federální vládou vnímáno jako jedna z prerekvizit úspěšného zařazení nově formálně svobodných, ale prakticky nemajetných lidí do ekonomických struktur poválečného Jihu. Georgia se v letech 1865 a 1866 stala dějištěm praktického rekonstrukčního experimentu, jehož nevyhnutelný neúspěch dobře ilustroval obtížnost implementace radikálních změn

---

⁷⁸ ZIPF, K. L., *'The Whites Shall Rule the Land or Die': Gender, Race, and Class in North Carolina Reconstruction Politics*, in: *The Journal of Southern History*, Vol. 65, No. 3, 1999, s. 503.

⁷⁹ PEARSON, s. 180–181.

⁸⁰ Srv. CHERNOW, R., *Grant*, London 2017, kap. 21 ; HENKEN, E. R., *Taming the Enemy: Georgian Narratives about the Civil War*, in: *Journal of Folklore Research*, Vol. 40, No. 3, 2003, s. 289–307.

v sociálně i ekonomicky konzervativní společnosti a související komplexitu příčin tohoto selhání.

V lednu 1865, v době, kdy zrovna zakončoval kampaň devastace materiálního, průmyslového a potravinového potenciálu Georgie a chystal se totéž provést i Jižní Karolíně, vydal generál William T. Sherman rozkaz k zabavení a následnému přerozdělení množství pozemků podél východního pobřeží od Charlestonu až po severní Floridu mezi organizované černošské komunity k jejich výlučnému užití a kultivaci.⁸¹

Tento Shermanův záměr narušit existující strukturu soukromého vlastnictví byl sice legitimním a válečnou situací ospravedlnitelným krokem, nelze však opomenout skutečnost, že generálův rozkaz byl nejen limitován určitými „vstupními“ podmínkami, kvůli nimž nebyly pozemky dostupné obyčejným jednotlivcům, nýbrž celým rodinám, ale i samotná povaha držby pozemků se z právního hlediska blížila jejich „detenci“⁸² než opravdovému vlastnictví. Sherman doufal, že Kongres v této věci přijme včas odpovídající legislativu. Prioritním okamžitým účelem tohoto dočasného zřízení bylo ulevit armádním zdrojům vyčerpávaným konstantní přítomností černošských utečenců, hledajících útočiště a ochranu. Toto provizorium však nechávalo otevřenou otázku ochrany černošského obyvatelstva v situaci, kdy stávající pořádky již nemohly být vymáhány vojenskou silou.⁸³ Pozdější praxe, například s ohledem na verdikt nejvyššího soudu státu Georgia v případě *Swoll et al. v. Oliver et al.* z roku 1878, navíc prokázala, že jakékoliv naděje bývalých otroků na legální držbu nemovitého majetku byly na konci války liché.⁸⁴

V oblasti Ogeechee, nedaleko města Savannah, si místní komunita osvobozenců pomohla zřízením domobrany a aktivně se dokázala bránit narušitelům. Komunitní povaha přidělování půdy navíc podněcovala ke spolupráci. Koordinovaná zemědělská práce zvyšovala produktivitu a perspektiva získání skutečných vlastnických práv, podle mínění jednoho ze zaměstnanců vládní agentury, motivovala bývalé otroky ke svobodné

---

⁸¹ CIMBALA, P. A., *The Freedmen's Bureau, the Freedmen, and Sherman's Grant in Reconstruction Georgia*, in: *The Journal of Southern History*, Vol. 55, No. 4, 1989, s. 597.

⁸² Pro ilustrační účely používám sémantický ekvivalent z českého právního prostředí.

⁸³ CIMBALA, *The Freedmen's Bureau, the Freedmen, and Sherman's Grant in Reconstruction Georgia*, s. 599.

⁸⁴ COPELAND, R. W., *In the Beginning: Origins of African American Real Property Ownership in the United States*, in: *Journal of Black Studies*, Vol. 44, No. 6, 2013, s.647-648 ; COX, L., *The Promise of Land for the Freedmen*, in: *The Mississippi Valley Historical Review*, Vol. 45, No. 3, 1958, s. 414.

práci na polích, na nichž pravděpodobně ještě nedávno museli dít pod dohledem svých pánů.⁸⁵

Vcelku bezproblémový rozvoj započaté práce byl náhle přerušen v polovině září 1865 na základě exekutivní intervence prezidenta Johnsona, skrze níž došlo k praktickému zrušení části zmocňovacího zákona, umožňujícího *Freedmen's Bureau* odebírat a spravovat pozemky přidělitelné osvobozeným. Tato politika se velmi brzy dostala do konfliktu s podřízenými Olivera O. Howarda, kteří odmítli uznat prezidentův směr pozemkové restituce na základě „kajícího“ bývalých vlastníků dotčených pozemků. Johnsona takové jednání motivovalo k touze uspíšet řešení „kompromisem“ v rámci vlastnických nároků plantážníků a osvobozených. Reálný dopad takového řešení však byl vysoce problematický. S novou legislativou byla právní validita černošských nároků snížena, někteří vlastníci ani nedisponovali písemnými dokumenty. V takových případech musela federální agentura postupovat nekompromisně: mnozí osvobození otroci tedy již v roce 1866 čelili volbě mezi podpisem pracovní smlouvy s restituovanými bělošskými plantážníky a vystěhováním.⁸⁶

Počet nezávislých farmářů obdělávajících vlastní půdu se zmenšoval s tím, jak se zmenšovala perspektiva pro pokračující držbu půdy bez celé řady negativních právních konsekvencí. Roky 1866 a 1867 tvořily časový rámec transformace naprosté většiny nezávislých zemědělců oblasti pobřežní Georgie ve smluvně vázané „námezdníky“.⁸⁷

3.3 U. S. Grant a Freedmen's Bureau

Brooks D. Simpson ve svém článku „*Ulysses S. Grant and the Freedmen's Bureau*“ zmiňuje Grantovy vzpomínky na válečná léta, během kterých se v omezeném rozsahu podařilo dosáhnout něčeho do té doby nevídaného – ekonomické subsistence černošského obyvatelstva, vykonávající mzdově ohodnocenou práci pod dohledem unijní armády na opuštěných plantážích. Stalo se tak na podzim roku 1862 v dobytých oblastech západního Tennessee a severního Mississippi. Prezident Grant tuto zkušenost, která podle jeho slov přispěla k základní ideové myšlence při vzniku *Freedmen's Bureau*, popsal následovně: „Konečně se svobodní černoši stali ekonomicky nezávislými. Peníze jim nebyly vypláceny

---

⁸⁵ CIMBALA, *The Freedmen's Bureau, the Freedmen, and Sherman's Grant in Reconstruction Georgia*, s. 602–603.

⁸⁶ Tamtéž, s. 608–616.

⁸⁷ Tamtéž, s. 625.

přímo, nýbrž byly rozdělovány soudní cestou a to v jejich prospěch, (...) aby všichni měli na oblečení, pro své staré i mladé, ženy i muže, (...) aby si mohli postavit pohodlné příbytky, špitály pro nemocné, aby si mohli dovolit takový komfort, jaký nikdy nepoznali.“⁸⁸

Základní impulzy rekonstrukčnímu úsilí na Jihu dávala armáda, ať již během válečných let nebo v době míru. I proto se navzdory snahám senátora Charlese Sumnera nově vznikající agentura *Freedmen's Bureau* neocitla v gesci ministerstva financí, té době kontrolované Salmonem P. Chasem, Sumnerovým politickým spojencem, nýbrž ministerstva války. Toto politické rozhodnutí se významně dotýkalo právě velitele vojsk U. S. Granta, jehož dlouhodobým cílem bylo uklidnit situaci na Jihu a umožnit místním obyvatelům snad co nejsnadnější přechod od otroctví ke svobodě.⁸⁹

Generál Oliver O. Howard, který byl jmenován do funkce komisaře nově vzniklé agentury měl před sebou těžký úkol: splnit očekávání kladená na *Freedmen's Bureau* a Armádu Spojených států coby elementy ztělesňující poněkud vágní ideu pořádku. Ten si každý představoval trochu jinak. Pro bělošského vlastníka půdy to znamenalo, že konečně bude existovat nástroj, který černošské obyvatelstvo donutí pracovat a pro bývalé otroky to znamenalo naději, že jejich práva budou od nynějška chráněna důsledněji, zejména co se týkalo možného porušování pracovních smluv ze strany bílých vlastníků půdy. Jak Carl Schurz při svých cestách po poraženém jihu v létě 1865 poznamenal: „*Armádní činitelé Spojených států jsou nyní ve skutečnosti jediným tribunálem, od něhož mohou vzejít rozhodnutí vztažená ke sporům bělochů a černochů a to navíc taková, která mají potenciál uspokojit obě znesvářené strany.*“⁹⁰

V podzim roku 1865, jen několik týdnů předtím, než vešel v platnost třináctý dodatek Ústavy, podniknul U. S. Grant na žádost prezidenta Johnsona krátkou evaluační cestu, jejímž cílem mělo být objektivní zhodnocení sociální harmonie na poraženém Jihu. Tato cesta však byla jen velmi povrchní a jejím skutečným záměrem bylo eliminovat politický efekt předchozí cesty podniknuté právě Schurzem, jehož odhalení reálného stavu věcí způsobilo ve Washingtonu poprask. Nejen že mnoho Jižanů neuznávalo válečnou porážku a někdejší odtržení považovalo za formu nutné obrany, bělošský Jih

---

⁸⁸ SIMPSON, B. D., *Ulysses S. Grant and the Freedmen's Bureau* in: CIMBALA, P. A. a MILLER, R. M. (eds.), *The Freedmen's Bureau and Reconstruction: Reconsiderations*, New York 1999, s. 1.

⁸⁹ SIMPSON, B. D., s. 4.

⁹⁰ Tamtéž, s. 5.

byl obecně vykreslen jako společnost potlačeného vzteku, regrese a pomstychtivosti, v níž nebylo místo pro lidská práva bývalých otroků.⁹¹

4 Politický a sociální kontext Rekonstrukce

4.1 Jih v geografických souvislostech

Eric Foner, americký historik zaměřující se domácí dějiny období občanské války a Rekonstrukce, spatřuje tu nejzásadnější dělicí čáru, dostatečně vysvětlující odlišné motivace různých států Unie připojit se k tomu či onomu proudu značně disparátní celonárodní politiky, v geografii a na ní navázané ekonomické struktuře jednotlivých oblastí.

Prvním územím byl tzv. *plantážní pás*, jehož základní ekonomickou jednotkou byly plantáže, obvykle umístěné v dusných, nicméně úrodných pobřežních nížinách. Plantáže se specializovaly na plodiny náročné na vodu a stabilní teplotní režim, v těch nejjihnějších státech šlo rýži, cukrovou třtinu a zejména o bavlnu.⁹²

Dominanci této plodiny v severnějších státech přímořského Jihu, tedy například ve Virginii nebo Severní Karolině, přebíraly plantáže tabákové.⁹³

Důležitým regionem byl také Piedmont, úrodná nížina na západě Virginie, v níž mělo otroctví rovněž své místo, nicméně tato oblast, zahrnující tzv. *Upcountry*⁹⁴, nebyla touto institucí významně definována. Naopak, menší farmy výše umístěných a od pobřeží vzdálených oblastí se vyznačovaly spíše subsistenčním zemědělstvím s minimální komerční perspektivou, v rámci něhož nebyl důvod vlastnit otroky. Pokud už k tomu docházelo, otroci na těchto farmách byli zpravidla nepočtení.⁹⁵

Jih byl však jako celek silně ovlivněn kolektivním uvažováním o nadvládě bílé rasy, které se ani mezi tak disparátními bělošskými skupinami, jako byli zámožní majitelé plantáží a chudí obyvatelé horského Jihu, výrazně nelišilo. Byla to až předehra k občanské válce, která mezi tyto skupiny vrazila určitý politický klín. Není bez zajímavosti, že to byla právě hornatá oblast dnešního státu Západní Virginie, která od prvních dnů války

---

⁹¹ CHERNOW, kap. 25.

⁹² FONER, Eric. *A Short History of Reconstruction*, New York 2015, kap. 1.

⁹³ Tamtéž.

⁹⁴ Tamtéž.

⁹⁵ Tamtéž.

tvořila jižanské jádro principiálního odporu vůči separatismu. Geograficky a tím i ekonomicky odlišně definovaná část území tehdejší Virginie se proto v roce 1863 stala samostatným státem a protivníkem Konfederace.⁹⁶

V průběhu konce roku 1865, dávno předtím, než podobu národní politiky začala v éře prezidenta Granta Republikánská strana prakticky diktovat, se jižanské státy začaly velice rychle přizpůsobovat vzniklé situaci a existujícímu politickému i zákonnému vakuu. Konzervativně-aktivistické samosprávy poražených států nechtěly ani slyšet o právech nově osvobozených černochů a velice záhy začaly pracovat na co nejpřísnějším okleštění jejich nově existujících ústavních práv. Do té doby nebylo možné, aby černoch vlastnil půdu, aby podnikal, uzavíral smlouvy, vstupoval do manželství a už vůbec nebylo myslitelné, aby mohl svědčit u soudu či dokonce žalovat.

Dva státy tzv. „Hlubokého jihu“, Mississippi a Jižní Karolína, v tomto směru postupovaly nejrazantněji. V prvně jmenovaném státě bylo nutné, aby černoch na začátku každého roku vlastnil pracovní potvrzení na následujících dvanáct měsíců, přičemž tento pracovněprávní vztah s sebou nesl přísné tresty v případě nedodržení určitých ustanovení, kterých se pracovník mohl v průběhu doby dopustit. Například, pokud se tento vzdal svého zaměstnání před vypršením smlouvené lhůty, přišel o již vydělané peníze a mohl jít dokonce do vězení, přičemž každý, kdo by takto smluvně zaměstnanému muži poskytl práci, čelil by riziku uložení extrémně vysoké pokuty.⁹⁷ V Jižní Karolíně naproti tomu vznikla černošskému pracujícímu obyvatelstvu povinnost platit státu daň v rozmezí deseti až sta dolarů ročně, pokud bylo jejich úmyslem se živit jakoukoli jinou profesí, než farmářstvím nebo posluhou. Tento zákon měl zcela zničující dopad na perspektivu profesní a finanční nezávislosti místního obyvatelstva černé pleti, například umělců.⁹⁸

V poválečných Spojených státech platilo, že ti obyvatelé Jihu černé pleti, kteří se nezalekli zastrašování a realizovali svá občanská práva, včetně pasivního a aktivního práva volebního, byli v drtivé většině republikáni, neboť zásluha republikánských zákonodárců na přijetí klíčové ústavní legislativy byla všeobecně uznávána. Postupem let, kdy se republikáni v souvislosti s kontroverzním koncem rekonstrukce po roce 1877, některými vnímaným jako „zrada ideálů“, posunuli k jiným tématům, však vzrostla mezi

---

⁹⁶ ZIMRING, D. R., 'Secession in Favor of the Constitution': How West Virginia Justified Separate Statehood during the Civil War, in: West Virginia History, Vol. 3, No. 2, 2009, s. 23–51.

⁹⁷ DONHARDT, s. 83.

⁹⁸ FONER, *A Short History of Reconstruction*, kap. 5.

černošským občanstvem, byť ne masově, popularita konkurenčních demokratů.⁹⁹ Vliv černých republikánů obecně však byl ve státech bývalé Konfederace značně variabilní. Pouze v Mississippi, Louisianě a Jižní Karolíně byla černošská populace ve většině, ve zbylých státech byl poměr opačný a například v Texasu, Tennessee nebo Arkansasu tvořili pouze 25% obyvatelstva. Aby bylo možné rekonstrukční úsilí dobře rozvíjet, na Jihu bylo stále potřeba udržovat početnou řadu bělochů, kteří tomuto procesu mohli pomáhat, ať se již jednalo o jižanské „scalawags“ či seveřanské „carpetbaggers“, názvy v obou případech budící negativní konotace kolaborantů a schvalovačů nového, „nepřirozeného“ systému vlády. Ostatně konfедераční generál John Bell Hood tuto přetrvávající jižanskou odbojnost, vzdorující občanskoprávním výdobytům bývalých otroků, shrnul 12. září 1864 v dopise Williamu T. Shermanovi takto: „*Na to vám řeknu toto, sám za sebe, a myslím že i za všechny pravé muže, ano i ženy a děti této země, budeme s vámi bojovat dokud nezemřeme. Radši zemřít tisíckrát, než žít pod vámi, pod vládou vaší a vašich negerských spojenců...*“¹⁰⁰

4.2 Perspektivy osvobozených otroků

Už během válečného období musely Spojené státy řešit, jak naložit se stále palčivějším problémem bezprizorných uprchlíků. Někdejší otroci, hnaní nadějí na svobodu, se ve velkých počtech shlukovali okolo vojenských posádek na dobytých konfедераčních územích a jejich velitelé měli čím dál větší problém vymyslet, jak jejich náporu čelit. Bylo jasné, že tomuto problému je potřeba co nejdříve dát politické řešení.

Do Savannah, nejstaršího města Georgie, přinesl v roce 1865 nový společenský pořádek, stejně jako vojenská okupace, závan změny. Četní zámožní obyvatelé, zejména přítomné ženy, si začali stěžovat, že přítomnost „yankees“, kterou považovali za nevkusnou a ponižující, má negativní vliv na jejich otroky. Ti nezřídka, jakmile ucítili příležitost, zanechali veškeré práce a opustili své nucené domovy, neboť pochopili, že s unijní armádou v takové fyzické blízkosti se nemají čeho bát. Další majitelé pocítili zlobu svých bývalých otroků, kteří neváhali vyzradit federálním vojákům skladiště

---

⁹⁹ ROBINSON, S., 'To Think, Act, Vote, and Speak for Ourselves': Black Democrats and Black 'Agency' in the American South after Reconstruction, in: *Journal of Social History*, Vol. 48, No. 2, 2014, s. 363.

¹⁰⁰ SHERMAN, W. T., *Memoirs of General William T. Sherman. Vol. II*, New York 1889, kap. 19.

proviantu a luxusního alkoholu. Pro některé otroky bylo potěšením na vlastní oči pozorovat, jak vojáci na plantážích střílí psy cvičené k vystopování uprchlíků.¹⁰¹

Bez otroků, kteří by bez nároku na mzdu pracovali podle starého vzorce, se začala ekonomická základna Jihu hroutit. Rodiny dosud bohaté nebo alespoň bez vážnějších existenčních potíží zničehonic poznaly realitu chudoby.¹⁰² Ještě závažnějším společenským problémem však byly hrozící etnické srážky a v případě bělochů, bezprostřední obava z hromadné černošské vzpoury. Nejdříve se tato situace držela v mezích klidného dusna, na jaře a v průběhu léta 1866 se však stále častěji objevovaly zprávy o rasových střetech po celé někdejší Konfederaci, z hlediska obětí disproportionálně dopadajících na afroamerické obyvatele. Viníci těchto násilností, běžně vygradovaných z obyčejných verbálních půtek, bývali pravidelně zprošťováni obžaloby.¹⁰³

Souběžně s propukáním sociálních problémů ale pokračoval i pozitivní vývoj. Jedním z prvních příkladů integrace osvobozených otroků do nové společnosti byl tzv. *Port Royal Experiment*, jež byl realizován na pobřeží obou Karolin. Toto úrodné území bylo po úspěšném tažení severské armády kompletně opuštěno jižanskými vlastníky plantáží, jejichž pozemky na základě účelové legislativy propadaly federální vládě. Brzy se v těchto pobřežních oblastech sešlo nejen vojenské velení, ale i úředníci federální pokladny, abolicionisté a také různí vzdělavatelé a dobrovolníci, vyslaní severskými spolky, kteří chtěli přispět k metodické organizaci poválečného Jihu a vypomoci osvobozeným otrokům se správou vlastních území, jakmile se dostatečně vzdělají a naučí, jak stát na vlastních nohou. Kromě toho si černošské obyvatelstvo mohlo poprvé vyzkoušet placenou práci. Jak Bickers zmiňuje, tento první experiment nebyl dokonalý, nicméně jeho záměry, tedy snaha integrovat bývalé otroky do svobodné společnosti a zlepšit jejich životní perspektivy, byly míněny upřímně.¹⁰⁴

Další raná integrační snaha vykristalizovala v Mississippi v oblasti Davis Bendu, na pozemcích kdysi patřících konfедераčnímu prezidentu Jeffersonu Davisovi. Byl to právě generál Grant, kdo po svém vítězném vicksburském tažení určil, aby toto území se značnou symbolickou hodnotou sloužilo pouze a jenom pro potřeby osvobozených.

---

¹⁰¹ FRASER Jr., W. J., *Savannah in the New South*, Columbia 2018, s. 10–12.

¹⁰² Tamtéž, s. 13.

¹⁰³ Tamtéž, s. 31.

¹⁰⁴ BICKERS, J. M., *The Power to Do What Manifestly Must Be Done: Congress, the Freedmen's Bureau, and Constitutional Imagination*, in: Roger Williams University Law Review, Vol. 12, No. 1, 2006, s. 79.

V tomto „negerském ráji“¹⁰⁵, jak byla osada nazývána, byli černošští obyvatelé podporováni v tom, aby veškeré společensko-správní náležitosti řešili sami mezi sebou v rámci jakýchsi „rad osvobozených otroků“. Společenství navíc fungovalo na zřetelně tržních principech, což mělo sloužit k daleko většímu společenskému osamostatnění zúčastněných obyvatel. I když i tento pokus byl spíše experimentem, jehož obecné principy nebyly šířeji naplněny, sloužil jako dobrý příklad správného řešení minimálně dvou palčivých aspektů rekonstrukce – jak efektivně umožnit bývalým otrokům stát na vlastních nohou v co nejkratším čase a zároveň co nejméně povinností s takovýmto úkolem souvisejících přenést na bedra federální vlády.¹⁰⁶

Na severozápad od New Orleans, souběžně s předchozími integračními systémy, vznikl pod vedením generálů Nathaniela Bankse a Benjaminu Butlera jakýsi polootrocký režim, který postupem času černošskému obyvatelstvu dával jen minimum sociálních jistot. Důvody toho, že v Louisianě panoval takovýto specifický stav, byly zejména ekonomické – oblast New Orleans se po dobytí unijními jednotkami potýkala se zcela enormním náparem uprchlých otroků, kteří doufali v lepší život mimo své plantáže, jejichž funkčnost však byla pro udržení celého regionu v chodu zcela zásadní. Velmi brzy tedy byly okupační federální správou přijaty vyhlášky o potulce, které se dotýkaly zejména bezprizorných utečenců, které z jakéhokoli důvodu nemohla zaměstnat armáda. K této vyhlášce se přidalo další opatření – povinné roční pracovní smlouvy pro černošské obyvatele. Dále bylo povoleno, aby na tyto pracovníky dohlíželi dozorcí. Situaci těmito lidem neulehčovali ani městští *freedmen*, často vzdělaní a urbanizovaní kreolové, kteří pro těžce manuálně pracující nechovali mnoho sympatií a zmíněná opatření je nijak nepobuřovala. Bylo však historickým paradoxem, že tzv. „černé zákony“, iniciované reakčními poválečnými jižanskými vládami a inspirované právě konáním unijní správy, byly jedním z nejsilnějších impulzů k přijetí tzv. *rekonstrukčních dodatků*, prvního Zákona o občanských právech a také o významné rozšíření pravomocí *Freedmen's Bureau*.¹⁰⁷

---

¹⁰⁵ V současné době je toto slovo ve Spojených státech považováno za extrémně urážlivé, v druhé polovině 19. století mělo však neutrální nádech.

¹⁰⁶ BICKERS, s. 80.

¹⁰⁷ BICKERS, s. 80–81.

4.3 Korupce republikánských vlád a čekání na „vykupitele“

Vysoce problematickým průvodním jevem republikánských vlád v jižních státech se stala korupce. Jak připomíná Eric Foner, historie korupce se jako červená nit táhne dějinami Spojených států, jestli ale někde skutečně prosperovala, byl to rekonstrukční Jih.¹⁰⁸ Byly to právě překotná industrializace a nebyvalý rozvoj kapitalistické produkce, které do regionálních samospráv přinášely nemalé finanční prostředky. Ty však, s ohledem na místní nerozvinutost a dosud trvající ekonomickou rozvrácenost končily v kapsách omezeného počtu veřejných činitelů, kteří po svém zvolení byli zcela rozhodnutí, že se ze své vlastní chudoby dostanou skrze úřad, který měli zastupovat. Bylo jasné, že omezené příležitosti jak pro černošské, tak bělošské obyvatelstvo vytvářely příhodné podmínky pro korupci, v některých případech připomínající doslovné plundrování veřejných prostředků.¹⁰⁹

Ačkoliv by se korupce zvolených zástupců lidu mohla zdát tím nejzávažnějším strukturálním problémem, se kterým se poválečný Jih potýkal, těmi možná nejkreativnějšími „zneužívači“ státních financí se stali spekulanti, snící o výsadním postavení v některé oblasti zprudka se rozvíjejícího průmyslu. Některé řidčeji obydlené státy Jihu, jakými byly v poválečné době například Florida, potřebovaly nutně dobudovat dopravní infrastrukturu, než mohly počítat s růstem dalších odvětví. Železnice, která se již za války projevila jako vysoce efektivní způsob přepravy osob i zboží, zažila v prvních letech rekonstrukce obrovský boom. Reálná situace mnoha firem však nebyla zcela uspokojivá a mnoho z nich se již v prvních fázích výstavby ocitalo v platební neschopnosti. Většina seriózních společností totiž s ohledem na určitou zaostalost a neperspektivnost státu z hlediska tehdejších dominantních průmyslových odvětví nejevila o výstavbu na Floridě zájem, stát proto častěji přitahoval nejen investory s pochybným kapitálem, ale někdy i obyčejné podvodníky, díky čemuž železniční síť tohoto tropického, bažinatého státu byla i deset let od konce občanské války ve velmi neuspokojivém stádiu rozvoje.¹¹⁰

Jedním z mnoha těchto spekulantů byl Milton S. Littlefield, bývalý unijní generál, který již v minulosti dokázal vydělat peníze na přivlastnění si finanční odměny černošským brancům, narukujícím do unijní armády a George W. Swepson, podnikatel

---

¹⁰⁸ FONER, *Reconstruction: America's Unfinished Revolution*, kap. 8.

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ JOHNSON, D. S., *The Railroads of Florida 1865–1900*, Tallahassee 1965, s. 40.

ze Severní Karolíny, jehož ambici, tedy vybudování obrovské dopravní sítě po celé bývalé Konfederaci, bránil nedostatek kapitálu. Littlefield a Swepson spojili síly, čímž do dějin vstoupili coby „Kroužek“ (*The Ring*). Swepson měl poziční výhodu jako poradce mimořádně nekompetentního severokarolinského guvernéra Williama W. Holdena. Právě pod jeho patronátem Kroužek utratil celkem 200 tisíc dolarů. Tyto finanční prostředky šly na úplatky, půjčky a „dárečky“ pro zákonodárce. Tato investice se vyplatila a kapitál dvojice spekulantů se brzy počítal na miliony dolarů.¹¹¹ Pro srovnání, jeden milion dolarů z roku 1865 má v roce 2020 hodnotu téměř 370 milionů Kč.¹¹² Toto obrovské bohatství, získané chytrými, byť mimořádně neprůhlednými investicemi, umožnilo Swepsonovi a Littlefieldovi nakoupit akcie dalších železničních společností, často na pokraji krachu, o jejichž záchranu finanční injekcí se Swepson neštítil žádat samotný zákonodárny sbor státu Florida. Tomuto požadavku bylo vyhověno. Co se týkalo Floridy, kde dvojice kromě Severní Karolíny také působila, místní guvernér Harrison Reed byl Swepsonovým bohubylým záměrům nakloněn. Jak ostatně uvedl při schvalování klíčové legislativy, šité na míru potřebám jednoho z mnoha železničních spekulantů: „*Ohledně této věci, nepochybuji, že budete jednat v zájmu ducha naší doby a pokroku moderní civilizace.*“¹¹³ Jak se ovšem měly dějiny přesvědčit, Littlefieldovi, Swepsonovi a mnoha dalším nešlo o ducha doby ani pokrok moderní civilizace. Vždyť ze svých naditých kapes nedali na výstavbu skutečné železnice ani cent.

Všudypřítomná korupce, ilustrovaná na příkladu výše, pusté rozkrádání veřejných prostředků a neefektivita státní správy měly mimořádně silný dopad na vnímání republikánů, potažmo „seveřanství“ v širším smyslu, ať již usazeného na úrovni místních i státních samospráv, ale i ve Washingtonu. Již od podzimu 1865 docházelo k postupné aklimatizaci jižanské konzervativní „reakce“ na nové poměry. Šok a *de facto* bezvládní, ilustrované přímou vojenskou okupací poraženého regionu, plantážemi bez vlastníků a rozvráceným hospodářským a společenským systémem, bez ohledu na jeho amorálnost, dalo na Jihu vzniknout něčemu, co vešlo do historie ve známost jako *Lost Cause (of the Confederacy)*, ve volném překladu něco jako „ztracené naděje“ nebo „zbytečné úsilí“. Tento koncept, vyzdvihující slávu a heroismus obránců konfедераčních ideálů a

---

¹¹¹ FONER, *Reconstruction: America's Unfinished Revolution, 1863-1877*, kap. 8.

¹¹² *In2013dollars* [online], Dostupné na: <https://www.in2013dollars.com/us/inflation/1865?amount=1000000>

¹¹³ FENLON, P. E., *The Notorious Swepson-Littlefield Fraud: Railroad Financing in Florida 1868-1871*, in: *Florida Quarterly*, Vol. 32, No. 4, 1954, s. 244.

nespravedlivost války je dnes historiky označován za pseudohistorický, po mnoho desetiletích následujících po občanské válce se však těšil mimořádné úctě zejména mezi příslušníky jižanské „vyšší třídy“ a do podstatné míry přispěl k upevnění dominantního uvažování o odkazu předválečné společnosti až do poloviny 20. století.¹¹⁴

Počátek éry Rekonstrukce, o níž pojednává tato práce, tedy období do začátku 70. let 19. století, sloužil jako základ formování bělošského jižanského odporu vůči poválečným poměrům. Kromě vzniku četných paramilitárních organizací, fungujících často na hraně zákona či mimo něj, docházelo také k pomalejšímu, byť z praktického hlediska perspektivnějšímu, procesu, tedy politické konsolidaci jižanských demokratických sil. Terorismus tento proces provázející, tedy zastrasování či vraždění politicky aktivních osvobozenců a jejich bělošských spojenců, probíhal za nečinného přihlížení demokraty ovládaných státních samospráv, které měly jen velmi malou motivaci tomuto jednání zabránit.¹¹⁵

5 Rekonstrukční ústavní dodatky

5.1 Třináctý dodatek k Ústavě

Část 1. Otroctví ani nedobrovolná služba, s výjimkou trestu za zločin, z něhož byla dotčená strana řádně usvědčena, se ve Spojených státech ani na územích podléhajících jejich jurisdikci, nepřipouští.

*Část 2. Kongres má pravomoc tento článek legislativně vymáhat.*¹¹⁶

Jak zmiňuje Alexander Tsesis¹¹⁷, koncepce třináctého dodatku Ústavy reflektovala zásadní změny v poválečné americké společnosti. Nově se totiž ústavnost Spojených států a s ní spojený legislativní proces měly opírat pouze o „obecné blaho“ a dodržování práv jednotlivců. Šlo o zřetelný kontrast k předchozím zákonodárným snahám vycházet vstříc

---

¹¹⁴Srov. DUGGAN, P., *Sins of the Fathers: The Confederacy was built on slavery. How can so many Southern whites still believe otherwise?*, in: The Washington Post [online], 28. 11. 2018. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/news/magazine/wp/2018/11/28/feature/the-confederacy-was-built-on-slavery-how-can-so-many-southern-whites-still-believe-otherwise/> ; WEITZ, S., *Defending the Old South: The Myth of the Lost Cause and Political Immorality in Florida, 1865–1968*, in: The Historian, Vol. 71, No. 1, 2009, s. 79–92.

¹¹⁵RICHARDSON, H. C. *The Death of Reconstruction: Race, Labor, and Politics in the Post–Civil War North, 1865–1901*, Cambridge 2001, s. 17.

¹¹⁶*13th Amendment* [online]. National Constitution Center [cit. 20.12.2020]. Dostupné na: <https://constitutioncenter.org/interactive-constitution/amendment/amendment-xiii>

¹¹⁷Profesor ústavního práva při Loyola University v Chicagu.

morálně kontroverzním zájmům tzv. „*slave power*“, kongresové zájmové skupiny sdružené kolem obhajoby otroctví, z důvodu zachování politické jednoty a ekonomické rovnováhy celé země.¹¹⁸

Zásadní vliv na přijetí tohoto dodatku měli radikální republikáni, jejichž popularita a vliv v té době bezesporu stoupaly. Bylo to právě mezi nimi, kde se zrodilo přesvědčení, že nově nabyté občanské svobody, patřící osvobozeným otrokům, by neměly zůstat pouze teorií, ale měly by být integrovány do zcela konkrétního zákonného rámce, na jehož konci mělo být definitivní poražení „rebelie“, v tomto případě již nikoliv vojenské, nýbrž morální a politické autority tzv. *starého Jihu*.¹¹⁹

Ačkoliv byly republikánské záměry ve vztahu k přijetí dodatku bezesporu alespoň zčásti idealistické¹²⁰, legislativní cesta přijetí dodatku nebyla snadná. Klíčovým problémem, s nímž se potýkali nejen radikální, ale i umírnění republikáni, bylo politikaření a principiální nedůvěra některých demokratů v záměry konkurenční strany. Ačkoliv na půdě Senátu nenarazil dokument na významnější opozici, ve Sněmovně reprezentantů tomu tak již nebylo.¹²¹

Ačkoliv by se motivy demokratické opozice mohly zdát samozřejmými, argumentace skrytá za nesouhlasem s přijetím třináctého dodatku byla o něco komplikovanější. Bylo velmi častým jevem, že se demokratičtí zákonodárci v celé řadě věčných debat na půdě obou komor kongresu oháněli silně rasistickými argumenty, nicméně v případě třináctého dodatku poukazovali spíše na nebezpečí vzniku nového, bezprecedentního ústavního pořádku, neboť to byla právě *stará* Ústava, která ze své podstaty chránila instituci otroctví a přiřazením zmíněného dodatku by vznikla jakási *nová* Ústava, důsledkem jejíž existence by nebylo nic menšího, než postavení celé dosavadní filozofie americké státnosti na hlavu.¹²²

Cesta třináctého dodatku začala v roce 1863 na návrh poslance za stát Ohio Jamese M. Ashleyho. Tento návrh, obsahující zákaz otroctví a nedobrovolné služby, do svého konečného přijetí doznal jen minimálních změn ve slovní formulaci. Samotný

---

¹¹⁸ TSESIS, A., *The Thirteenth Amendment and American Freedom: A Legal History*, New York 2004, s. 37.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 38.

¹²⁰ Tamtéž.

¹²¹ Tamtéž.

¹²² BENEDICT, M. L., *Constitutional Politics, Constitutional Law, and the Thirteenth Amendment*, in: *Maryland Law Review*, Vol. 71, No. 1, 2011, s. 178.

návrh ústavní změny nebyl úplnou novinkou – ostatně slova, která Ashley v následném tandemu s iowským zákonodárcem Jamesem Wilsonem do o něco více detailního návrhu vložil, byla nápadně inspirována v té době již dávno existující „Severozápadní vyhláškou“, tedy zákonným dokumentem z roku 1787.

Spokojený Charles Sumner, charismatický radikální politik, byl významným sponzorem třináctého ústavního dodatku a spolu se svým radikálním protějškem ze Sněmovny reprezentantů, Thaddeusem Stevensem, se dokonce neúspěšně snažil tomuto dodatku přidat formulaci, z níž měl v budoucnu vzniknout samostatný čtrnáctý dodatek.¹²³ Mělo to však trvat další skoro dva roky, než zmíněná legislativní iniciativa prošla oběma kongresovými komorami – Senátem v roce 1864 a Sněmovnou reprezentantů téměř na samotném konci války kvůli značným obtížím při získání nutných tří pětin souhlasných hlasů.

Přijetí třináctého dodatku bylo velikým, byť po určitou dobu jen legislativním, úspěchem. Zákonnou existencí tohoto dokumentu bylo dosaženo nejen zrušení instituce, jejíž extrémní společenská kontroverze byla zásadní mezi příčinami, které zemi dovedly až k občanské válce, ale v dlouhodobém horizontu došlo i ke změně vnímání celé americké politiky, jejímž ústředním fundamentem, *de facto* již od dob vzniku samostatné americké republiky, byl princip značné suverenity jednotlivých států.

Byla to ostatně již tzv. *nulifikační krize* z první poloviny 30. let 19. století, která v plné nahotě poukázala na mnohdy zcela rozdílné uvažování různých amerických regionů, které byly rozdílně definovány nejen politicky, ale i ekonomicky. Aniž by si to tedy autoři a oponenti třináctého dodatku Ústavy v té době uvědomovali, jeho přijetím byl položen základ postupného oslabování konceptu tzv. „*states' rights*“ coby reálné politické síly.¹²⁴

5.2 Čtrnáctý dodatek k Ústavě

Část 1. Všechny osoby narozené nebo naturalizované ve Spojených státech a podléhající jejich jurisdikci, jsou občany Spojených států a Státu, v němž se nachází jejich bydliště. Žádný Stát neuvede v platnost ani nebude vymáhat jakýkoliv zákon, který by omezil privilegia a imunitu občanů Spojených států; žádný Stát nepřipraví jakoukoliv osobu o

---

¹²³ GRABER, M. A., *Subtraction by Addition?: The Thirteenth and Fourteenth Amendments*, in: Columbia Law Review, Vol. 112, No. 7, 2012, s. 1503.

¹²⁴ Tsesis, s. 39–40.

život, svobodu nebo majetek bez řádného soudního procesu a zachová každé osobě právo na rovnocennou ochranu zákony.

Část 2. *Zástupci jsou rozděleni mezi několik Států podle jejich příslušného počtu, přičemž se počítá celý počet osob v každém Státě, s výjimkou nezdaněných Indiánů. Pokud je však některému z mužských voličů starších 21 let zamítnuto právo volit prezidenta a viceprezidenta Spojených států, voliče pro prezidenta a viceprezidenta Spojených států, zástupce v Kongresu, výkonné a soudní úředníky Státu nebo členy jejich zákonodárského sboru nebo jsou-li tito na zmíněném právu jakýmkoliv způsobem omezeni, s výjimkou účasti na povstání nebo jiném zločinu, se základ pro zastoupení tohoto Státu sníží na poměr, který odpovídá počtu osob mužského pohlaví starších 21 let v daném Státě na tomto právu ukrácených.*

Část 3. *Žádná osoba nesmí být senátorem nebo poslancem v Kongresu ani voličem prezidenta a viceprezidenta ani nesmí zastávat jakoukoli funkci, civilní nebo vojenskou, ve Spojených státech nebo v jakémkoli Státě, když jako člen Kongresu nebo jako člen úřadu Spojených států nebo jako člen jakéhokoli zákonodárského sboru Státu nebo jako výkonný či soudní úředník jakéhokoli Státu složila přísahu na podporu Ústavy Spojených států a následně se zapojila do povstání nebo vzpoury proti Spojeným státům nebo poskytovala pomoc a útěchu jejich nepřátelům. Kongres však může takto postiženým osobám udělit výjimku hlasováním dvou třetin obou komor Kongresu.*

Část 4. *Platnost veřejného dluhu Spojených států povoleného zákonem, včetně dluhů vzniklých při výplatě důchodů a odměn za služby, jejichž účelem bylo potlačení vzpoury nebo vzpour, není zpochybněna. Spojené státy ani žádný Stát však nepřevzou ani nezaplátí jakýkoliv dluh nebo závazek vzniklý v souvislosti s povstáním nebo vzpourou proti Spojeným státům, totéž se týká nároků za ztrátu nebo emancipaci jakéhokoli otroka; nýbrž všechny takové dluhy, závazky a nároky budou považovány za nezákonné a neplatné.*

Část 5. *Kongres má pravomoc vymáhat ustanovení tohoto článku příslušnými právními předpisy.¹²⁵*

---

¹²⁵ 14th Amendment [online]. National Constitution Center [cit. 20.12.2020]. Dostupné na: <https://constitutioncenter.org/interactive-constitution/amendment/amendment-xiv>

Od čtrnáctého ústavního dodatku, ve své době nejzásadnějšího v historii Spojených států, si Republikáni v Kongresu slibovali významnou konsolidaci základních lidských práv pro osvobozené otroky a také perspektivu odstavení od moci jakési předválečné jižanské „věrchušky“. Tato post-konfедераční politická elita měla opět ambice v regionu diktovat svoji vizi poválečné obnovy a druhý z tzv. „rekonstrukčních dodatků“ příznačně této provinilé skupině právo na důležité politické nebo vojenské funkce odebíral.¹²⁶ Bylo nasnadě, že státy bývalé Konfederace, z nichž v roce 1866 stále většina měla *de facto* status dobytých území, musí čtrnáctý dodatek ratifikovat, aby vůbec mohly být celonárodně politicky reprezentovány.

Ti, kterých se dodatek takto přímo dotýkal však nebyli ani zdaleka jediní, kdo s jeho obsahem vyjadřoval nesouhlas. Například podle vlivného abolicionisty Wendella Phillipse šlo o „fatální a naprostou kapitulaci“.¹²⁷ Problematická formulace přiznávající eventualitu, že některé státy budou s dodržováním čtrnáctého dodatku mít velký problém, vypisovala jakýsi bianco šek každé státní nebo místní legislativě, že za znemožnění černošským voličům realizovat jejich ústavní právo přijde takový trest, jehož relativní mírnost však hrozila učinit čtrnáctý dodatek bezzubým. Členky hnutí za ženské volební právo zase vyjadřovaly frustraci nad tím, že dodatek specifikoval pro každého volitele pouze mužské pohlaví a celou věc obecně považovaly za „zradu“ vůči občankám ženského pohlaví.¹²⁸

Eric Foner vnímá nutnost na čtrnáctý dodatek nahlížet jako na „dítě své doby“ coby klíčovou ingredienci k přesnému pochopení významů slov v něm obsažených. V roce 1866 bylo pro republikány, v té době dominantní sílu v obou komorách Kongresu, nejdůležitějším politickým úkolem udržet v patřičných mezích prezidenta Johnsona, ideologicky vzato demokrata, s nímž se již od podzimu předešlého roku nacházeli v otevřené argumentační válce. Johnsonova velmi vlažná snaha trestat poražené vzbouřence, navzdory odvážným proklamacím po smrti Lincolna, spolu s nedostatkem rekonstrukční iniciativy a obecně značně konzervativním sociálním postojům, společně posunuly republikány do daleko radikálnějších a útočnějších pozic, v nichž setrvali po několik následujících let až do zlomového roku 1868.¹²⁹

---

¹²⁶ FONER, *A Short History of Reconstruction*, kap. 6.

¹²⁷ Tamtéž.

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ MURRAY, W., & LACEY, J., *The Making of Peace: Rulers, States, and the Aftermath of War*, Cambridge 2009, s. 163.

Republikáni však sledovali i čistě praktický cíl: udržet frakční skupiny v rámci strany pohromadě bojem za společné principy – odpor k otroctví a jeho pohrobkům a boj za trvalou svobodu všech obyvatel bez ohledu na barvu pleti, na němž byla ostatně politika Republikánské strany postavena již od 50. let 19. století.¹³⁰

5.3 Patnáctý dodatek k Ústavě

Část 1. Spojené státy nebo kterýkoli Stát nezpochybní ani nezkrátí právo občanů Spojených států volit na základě rasy, barvy nebo předchozího stavu otroctví.

Část 2. Kongres má pravomoc vymáhat ustanovení tohoto článku příslušnými právními předpisy.¹³¹

Poslední tzv. *rekonstrukční* dodatek k Ústavě Spojených států byl Sněmovnou reprezentantů schválen jen několik málo týdnů před vypršením mandátu prezidenta Johnsona. Jak zmiňuje Eric Foner, pro demokraty bylo přijetí tohoto dodatku aktem finální republikánské zvůle, revolučního avanturismu a čiré konspirace, jež korunovala republikánskou snahu učinit z Ameriky centralizovanou zemi a definitivně pohřbit ideu o dobrovolném svazku svobodných států.¹³²

Někteří republikáni však v patnáctém dodatku spatřovali chyby. Předně se tento článek nezmiňoval o dalších možnostech, na základě kterých by mohlo být právo volit omezeno, aniž by byla porušena klauzule o nepřipustnosti rasové diskriminace. Podmínky vzdělanostní nebo třeba majetkové mohly v rukách kreativních vykladačů ústavního zákona nadělat více škody, než užítu. Jazyk patnáctého dodatku byl navíc rasově exkluzivistický a prozrazoval poněkud křečovitou snahu progresivních sil o udržení aktuálního rekonstrukčního kurzu v jižních státech. Henry Adams¹³³ k patnáctému dodatku lakonicky poznamenal: „...je více zajímavý tím, co neobsahuje, než tím, co obsahuje.“¹³⁴

Nepřekvapivě, i proti patnáctému dodatku se bouřily osobnosti bojující za ženské volební právo, neboť v něm, navzdory některým nadějím, nebylo ani slovo o pohlaví. A

---

¹³⁰ FONER, *A Short History of Reconstruction*, kap. 6.

¹³¹ *15th Amendment* [online]. National Constitution Center [cit. 20.12.2020. Dostupné na: <https://constitutioncenter.org/interactive-constitution/amendment/amendment-xv>

¹³² FONER, *Reconstruction: America's Unfinished Revolution*, kap. 9.

¹³³ Americký historik, člen politického klanu Adamsů. Extenzivně se věnoval tematice historie Spojených států mezi lety 1801-1817. Jeho nesporný tvůrčí přínos komplikují antisemitské kontroverze.

¹³⁴ FONER, *Reconstruction: America's Unfinished Revolution*, kap. 9.

vzhledem k tomu, jakou vzácností bylo přijetí něčeho takového jako ústavní dodatek, byly pocity frustrace pochopitelné. Elizabeth C. Stantonová¹³⁵ dokonce utrousila: „*Vzpomeňte na Patrika, Samba, Hanse nebo Unga Tunga*¹³⁶. *Ti neznají rozdíl mezi královstvím a republikou, v životě nečetli Deklaraci nezávislosti, ale budou dělat zákony pro Lydii Marii Childovou, Lucretii Mottovou nebo Fanny Kemblovou.*¹³⁷“

6 Proces impeachmentu prezidenta Johnsona

Politické pozice Andrewa Johnsona, soudě jak dle jeho vlastních proklamací i rozhodnutí, zaznamenaly podstatný vývoj v období od nástupu do úřadu do volebního roku 1868. Těsně po smrti Lincolna se nechal Johnson slyšet, že „*zrada je zločin... a zločinci musí být potrestáni a zbídačeni. Jejich plantáže jim musíme odebrat, rozdělit na farmy a ty předat čestným a pracovitým lidem.*“¹³⁸

Obžaloba Andrewa Johnsona, vrcholné dějství dobových sporů v nejvyšších patrech americké politiky, započala 4. března 1868. O celé celou událost se z pochopitelných důvodů velmi čile zajímal tisk po celé zemi. Zasedání Senátu provázely obvyklé ceremoniální úkony, avšak atmosféra byla již nějakou dobu velice vzrušená. Všichni hosté na galeriích, dychtiví spatřit následující scény, byli po právu přesvědčeni, že něco podobného již ve svých životech nespatří. Poprvé v historii Spojených států měl být veden proces, vedoucí k odvolání úřadujícího prezidenta z jeho funkce. Předseda Nejvyššího soudu se v úvodu obrátil se k senátorům s následujícími slovy: „*Jsem zde přítomen na Vaši žádost ve věci obžaloby a soudního procesu Andrewa Johnsona, prezidenta Spojených států. Jsem nyní připraven složit přísahu.*“ Vzápětí na tato slova přečetl soudce Nelson přísahu: „*Tímto přísahám, že ve všech záležitostech vztahujících se k obžalobě Andrewa Johnsona, prezidenta Spojených států, budu postupovat dle zásad nestranné spravedlnosti, v souladu s Ústavou a platnými zákony; k tomu mi dopomáhej Bůh.*“¹³⁹

---

¹³⁵ Americká spisovatelka, feministka a abolitionistka. Dlouholetá spolupracovnice Susan B. Anthonyové, s níž společně odmítla podporu čtrnáctému a patnáctému ústavnímu dodatku.

¹³⁶ Stereotypická jména pro černošské otroky.

¹³⁷ Významné osobnosti abolitionismu a ženských práv 2. pol. 19. stol.

¹³⁸ TREFOUSSE, *Andrew Johnson: A Biography*, s. 197.

¹³⁹ *The Latest News by Telegraph. The Preliminaries of Impeachment*, in: Dubuque Daily Herald [online], Vol. XVI., No. 50132, 1868, s. 1. Dostupné z: https://news.google.com/newspapers?nid=_OG5zn83XeQC&dat=18680307&printsec=frontpage&hl=en

Následně se všichni senátoři postupně vystřídali u pultu s výtiskem Bible, na němž podepsali listinu s přísahou. Cesta k procesu, jenž měl zemi ve volebním roce zaměstnávat další téměř tři měsíce, byla tímto otevřena.

6.1 Články obžaloby vůči prezidentovi

Sněmovna reprezentantů, početně zastoupena množstvím republikánských zákonodárců, vůči prezidentovi více či méně kritických, přijala sněmovním justičním výborem vypracovaných jedenáct článků obžaloby, specifikujičích konkrétní přechiny Johnsona ve funkci:

Článek 1 zmiňoval nezákonné odstranění ministra války Stanton z úřadu v době, kdy byl v platnosti Zákon o funkčním období (*Tenure of Office Act of 1867*), vyžadující souhlas senátu s takovýmto krokem. Johnson chápal účel zmíněného zákona a usilovně hledal způsob, jak neoblíbeného radikálního republikána Stanton, jenž se s prezidentem dostával do častých roztržek, z úřadu uvolnit. Již v srpnu 1867 prezident vzpurného ministra zprostil povinností, nikoliv však úřadu, a na jeho místo dosadil generála U. S. Granta, jenž s jmenováním do funkce ministra války *ad interim* zdráhavě souhlasil. O necelý půlrok později však Senát Stanton potvrdil coby právoplatného ministra války a Grant velmi rychle vyklidil svoji kancelář ze strachu z případných právních důsledků.¹⁴⁰ Teprve tehdy se Johnson odhodlal k přímému odvolání Stanton a bez souhlasu Senátu na jeho pozici dosadil Lorenza Thomase, čímž zavdal silnou příčinu k opětovné a úspěšnější snaze Kongresu jej obžalovat po nepodařeném pokusu z listopadu 1867.

Článek 2 se věnoval zmocňovacímu dopisu prezidenta adresovanému svému novému ministru války Thomasovi, jímž jej uvedl do úřadu s potvrzením pravomocí, dle obžaloby legálně mu nenáležících.

Článek 3 obviňoval Johnsona z porušení svých exekutivních pravomocí na základě jmenování Lorenza Thomase do funkce dočasného ministra války. Prezident však tak učinil v době, kdy nezasedal Senát, instituce nutná k formálnímu potvrzení tohoto kroku. Článek zároveň prezidenta obvinil, že úmyslně přistoupil k porušení Ústavy.

Článek 4 volil ostrý tón, když nejen prezidenta, ale i zmíněného Lorenza Thomase a další Kongresu neznámé pachatele obvinil z konspirace proti dosavadnímu ministru války

---

¹⁴⁰ TREFOUSSE, *Andrew Johnson: A Biography*, s. 313–316.

Edwinu Stantonovi tím, že mu dne 21. února 1868 společnými silami zabránili zastávat úřad, do něhož byl řádně jmenován v souladu se zákony Spojených států. Článek se dále odvolával na Zákon o rozpoznávání a trestání některých konspirací (*An Act to Define and Punish Certain Conspiracies*) ze dne 31. července 1861. Článek toto překročení vnímá jako velezradu v úřadu.

Článek 5 obvinil prezidenta, Lorenza Thomase a další Kongresu neznámé pachatele z toho, že dne 21. února 1868 společnými silami porušili Zákon o regulaci držby některých civilních úřadů (*An Act Regulating the Tenure of Certain Civil Offices*) ze dne 2. března 1867, čímž zabránili Edwinu M. Stantonovi vykonávat úřad, do nějž byl jmenován v souladu se zákony Spojených států. Článek toto překročení vnímá jako vážný přestupek.

Článek 6 prezidenta obvinil, že dne 21. února 1868 se silou, společně s Lorenzem Thomasem, zmocnil majetku Spojených států v prostorách ministerstva války a následně tento majetek neprávem držel a porušil tak tím zákony zmíněné v předcházejících dvou článcích, čímž se dopustil velezrady v úřadu.

Článek 7 prezidenta obvinil, že se v předcházejícím článku zmíněného majetku zmocnil, ačkoliv tento majetek byl v právoplatném držení dosavadního ministra války, Edwina M. Stantona. Tím se podle článku prezident dopustil vážného přestupku.

Článek 8 prezidenta obvinil, že neprávem hodlal ovlivňovat vyplácení finančních příspěvků určených ozbrojeným složkám a ministerstvu války tím, že odstranil z úřadu ministra války Edwina M. Stantona a nahradil jej Lorenzem Thomasem.

Článek 9 se dotýkal nezákonné instrukce vydané prezidentem generálmajorovi Williamu H. Emorymu, v níž mu uložil ignorovat údajně protiústavní formulaci ze Zákona o prostředcích určených pro armádu na rok 1868 (*An Act Making Appropriations for the Support of the Army for the Year Ending June 30, 1868 and for other purposes*), stanovující, že všechna nařízení vztahená k válečným operacím, vydaná prezidentem a ministrem války, jsou vydávána skrze armádního generála.

Článek 10 prezidenta obvinil, že pro úmysl poškodit Kongres a pošpinit jeho obraz v očích lidu Spojených států dne 18. srpna 1866 „hlasitě vyslovil určité nedobře uvážené, pomlouvačné a skandální proklamace a stejně hlasitě hrozil a hořce se zpěchoval Kongresu a zákonům Spojených států ... a to vše v atmosféře četných výkřiků a posměchů tehdy shromážděné masy lidu.“

Článek 11 prezidenta obvinil, že 18. srpna 1866 se dopustil vážného přestupku, když ve veřejném projevu prohlásil, že třicátý devátý Kongres Spojených států nemá zákonodárnou autoritu, neboť demokraticky nereprezentuje obyvatelstvo států bývalé Konfederace. Článek jej dále obviňuje, že odstraněním ministra války Edwina M. Stanton z funkce porušil Zákon o držbě úřadu z roku 1867 (*Tenure of Office Act*) a dále skrze další svévoli porušil Zákon o prostředcích určených pro armádu na rok 1868 a Zákon o efektivnější správě vzbouřených států (*An Act to Provide for the More Efficient Government of the Rebel States*).

Salmon P. Chase, předseda Nejvyššího soudu, byl během své role v procesu několikrát vystaven četným tlakům a konfliktům se senátním plénem. Nezřídka se stávalo, že jeho procedurální návrhy byly hlasováním odmítány. Ilustrativním příkladem tohoto nesouladu značně bojovně naladěného Senátu a nestranné státní autority byl například návrh, aby bylo prezidentovi umožněno doložit, že odvolání Edwina Stanton z funkce ministra války bylo pouhou snahou otestovat soulad *Zákona o držení úřadu* s Ústavou. Jelikož tento i další návrhy byly plénem odmítnuty, Chase se nakonec vzdal dalších pokusů činit další procedurální rozhodnutí, na která měl z titulu své funkce nárok. Není však bez zajímavosti, že tento zcela první prezidentský *impeachment* v historii Spojených států teprve ustanovil nejen samotná procedurální pravidla, ale i rozsah pravomocí jednotlivých aktérů řízení, Chaseho nevyjímaje. Těchto pravidel se s menšími změnami držely i další generace soudců při podobných soudních případech.¹⁴¹

6.2 Senátní hlasování o *impeachmentu*

Ačkoliv republikáni drželi většinu ve Sněmovně reprezentantů již od konce 50. let, teprve první poválečné volby v roce 1866 umožnily voličům s určitým nadhledem zhodnotit správnost rekonstrukčního kurzu. Tyto volby byly specifické tím, že se jich neúčastnila většina států tvořících území bývalé Konfederace, s výjimkou rekonstruovaného a do Unie opětovně přijatého Tennessee, hornatého vnitrozemského státu, jehož relativně pozdní odtržení od Unie v červnu 1861 dobře svědčilo o vlašné loajalitě nově vzniklému jižanskému celku. Tato skutečnost, která radikálně podvázala volební potenciál konkurenční Demokratické strany, zajistila republikánům historicky nejdrtivější

---

¹⁴¹ GERHARDT, M. J., *Trial of Impeachment* [online]. The Heritage Foundation [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <https://www.heritage.org/constitution/#!/articles/1/essays/17/trial-of-impeachment>

sněmovní většinu.¹⁴² Toto rozhodující legislativní „obklíčení“ prezidenta Johnsona znamenalo, že průchod všech článků obžaloby dolní komorou bylo pouhou formalitou.¹⁴³

Další zákonnou zastávkou tohoto usnesení byl Senát, bez jehož souhlasu samozřejmě nemohlo úsilí sněmovních republikánů nabýt právní moci. Počet členů horní komory Kongresu a tedy reprezentantů jednotlivých států není definován paritou založenou na výsledcích posledního sčítání lidu, jako je tomu u Sněmovny a každý členský stát je tedy reprezentován právě dvěma senátory. Politická realita poválečných Spojených států však byla složitá. Tradiční bašta Demokratické strany, tedy sociálně konzervativní Jih, byl *de facto* okupovaným územím, jehož obyvatelé byli politicky reprezentováni buď víceméně proti své vůli¹⁴⁴ nebo vůbec¹⁴⁵. Na Severu měli demokraté, kteří disponovali během války viditelnou pro-jižanskou frakcí usilující o mír s Konfederací, namísto její porážky, dosti slabou pozici. Tato pozice byla následně ještě více oslabena, po volbách roku 1866 ovládali demokraté jen 8 senátních křesel z 57.

Z hlediska jednoduché aritmetiky se Andrew Johnson tedy na první pohled v okamžiku svého *impeachmentu* nacházel ve velice problematické situaci. Jeho domovská Demokratická strana, na jejíž kandidátce navíc na podzim 1864 ani nebyl do svého úřadu zvolen¹⁴⁶, disponovala v obou kongresových komorách zanedbatelným vlivem. Senátní pravidla pro schválení usnesení o odvolání prezidenta z úřadu, se všemi vážnými praktickými důsledky takového kroku, jsou však přísná – potřebná je zde nikoliv prostá, nýbrž třípětinová většina hlasů.

Články obžaloby byly Senátu doručeny 4. března 1868 sborem tzv. „*managers*“, tedy sněmovních žalobců. Byla to skupina špičkových právníků s širokými zkušenostmi a výraznými osobnostními prvky, které ne vždy pracovaly ve prospěch obžaloby. Bezesporu nejproslulejší osobností této obžaloby byl Thaddeus Stevens, chřadnoucí titán americké politiky, jehož tisk po celé jaro s neutuchajícím zalíbením „pohřbíval“ a líčil,

---

¹⁴² AYNES, s. 1041.

¹⁴³ Všechny jedenáct článků obžaloby, o nichž bylo hlasováno zvlášť, bylo Sněmovnou reprezentantů přijato v průměrném poměru hlasů 127:42.

¹⁴⁴ Jako v případě již zmíněného Tennessee, v němž byla vojensky udržována většinově republikánská samospráva.

¹⁴⁵ V roce 1867 byla radikály ovládanou Sněmovnou přijata sada zákonů, která všechny bývalé státy Konfederace s výjimkou Tennessee přidělila přímé federální správě pod vedením tzv. vojenských guvernérů.

¹⁴⁶ Byl zvolen na kandidátce Strany národní unie, tvořící dočasnou koalici republikánů a tzv. válečných demokratů.

jak je viditelně den ode dne blíže smrti.¹⁴⁷ Takto se ostatně vyjádřil jeden z přítomných redaktorů, člověk nesporně obdařený talentem popisného naturalismu: „*Vypadal jako zvláštní, nadpozemské zjevení, jako záhrobní vzpomínka... ztělesnění fanatismu, bez kousičku spravedlnosti či milosti. Kosti mu vystupovaly pod bezbarvou kůží připomínající pergamen. Jeho černé vlasy a protáhlé rty mu propůjčovaly vzhled jednoho z oněch Indiánů, kteří Velkému duchu přísahali věčnou nenávist všem bělochům. Jak tam seděl, zachmuřelý a podivný, vypadal jako pomstychtivá Nemesis své strany, jako nezlomný nepřítel vlády této země.*“¹⁴⁸

Bylo však skutečností, že právě ze zdravotních důvodů se Stevens nemohl své senátní povinnosti, k níž se upínal s obrovskou horlivostí a touhou, plně zhostit. A výrazného advokáta s ostrým pohledem a morálně ryzí ambicí nemohl nikdo z týmu obžaloby tak snadno nahradit. Sněmovní delegaci místo Stevense tedy vedl Benjamin F. Butler ze státu Massachusetts, muž poněkud kontroverzní pověsti, na jehož válečné působení v hodnosti generálmajora nedobře vzpomínali zejména obyvatelé New Orleans, kterým se vryl do paměti svojí arogancí a „vládou tvrdé ruky“. Byl to právě on, kdo vydal příkaz, že s každou měšťankou, která aktivně projeví neúctu vítězným unijním vojákům, bude zacházeno jako s obyčejnou prostitutkou.¹⁴⁹

Mezi předvolanými svědky byli různí lidé – například stenograf, který slyšel v roce 1866 prezidenta si nahlas stěžovat nebo úředníka telegrafní společnosti Western Union, který měl možnost spatřit prezidentem zaslané telegramy, ke slyšení byli pozváni i někteří nejbližší prezidentovi spolupracovníci. Pokud však nebyl z perspektivy obžaloby poněkud neefektivní samotný výběr svědků, byly mnohdy neefektivní vlastní pokládané dotazy. Kolaterální a nevěcná fakta, která byla obžaloba schopná shromáždit, usnadňovala práci protistraně. Další nespornou chybou prezidentových odpůrců bylo zveřejnění argumentační strategie v tisku.

Obhajoba, která se ocitla v časové tísní, se tak mohla spoléhat alespoň na to, že při samotném přelíčení nenastanou žádná překvapení, která by významně vykolejila narativ Johnsonova týmu. Největší komplikací pro obhajobu se tak stal prezident sám. Svému týmu oznámil, že jestli nebude vše přesně po jeho, bude se hájit sám. V jednom

---

¹⁴⁷ STEWART, kap. 14.

¹⁴⁸ TREFOUSSE, H. L., *Thaddeus Stevens: Nineteenth-Century Egalitarian*, Chapel Hill 2005, s. 229.

¹⁴⁹ HEARN, C. G., *When the Devil Came Down to Dixie: Ben Butler in New Orleans*, Baton Rouge 2000, s. 107.

případě dokonce spřátelenému deníku *New York World* poskytl interview, v němž si postěžoval na morální kvality exministra Stantona, kvůli němuž se tohle všechno dělo a nechápal, jak vůbec může on sám být za něco stíhán, když někdo jako Jefferson Davis může být na svobodě. Na dalším setkání s právníky bylo v mrazivé atmosféře prezidentovi řečeno, aby okamžitě přestal poskytovat rozhovory. Bylo mu taktéž doporučeno, aby se osobně neúčastnil senátních procedur. Prezident v obou případech poslechl.¹⁵⁰

Po určitých průtazích, způsobených obhajobou, která dle svých slov neměla na přípravu dostatek času, započala 30. března nejdůležitější část procesu. Jako první před senátní plénem předstoupila obžaloba. Předseda sněmovní delegace Butler vystoupil s vyčerpávajícím tříhodinovým projevem, připomínajícím spíše historický exkurz, v němž Johnsona srovnal s Juliem Caesarem či Napoleonem a prohlásil o něm, že zneužil pravomoc svého úřadu coby člověk, který se prezidentem stal z vůle nikoliv lidu, nýbrž vraha.¹⁵¹ Obžalobě trvalo pět dní odprezentovat své argumenty, návštěvnost senátních galerií během tohoto poněkud nudného spektaklu poklesla, dámy si četly nebo pletly a samotní senátoři se věnovali soukromé korespondenci.

Nejdůležitějším argumentem obžaloby byla sporná platnost *Tenure of Office Act*. Tento zákon, limitující možnosti prezidenta odvolávat členy svého kabinetu, se dle Benjamina Curtise, bývalého soudce Nejvyššího soudu, nemohl vztahovat na ministra války Stantona, jmenovaného již roku 1862 Lincolnem. Johnson tak pouze odvolal úředníka, kterého nejmenoval on sám, čímž teoreticky nebyla porušena litera zákona *Tenure of Office Act*.¹⁵² Následně po sobě vypovídali Lorenzo Thomas, generál jmenovaný *ad interim* ministrem války jako náhradník za Stantona a po něm generál William T. Sherman. Zatímco Shermanova výpověď obhajobě spíše uškodila, Thomasova pomohla.

Zájem veřejnosti o proces se obnovil až 22. dubna. Obě strany měly přednést svoji závěrečnou řeč. Washingtonská „vyšší společnost“ poněkud naivně očekávala, že se stane něco zajímavého. Trvalo to další týden, než obě strany v obsáhlých projevech shrnuly svoji argumentaci. Během tohoto období stál tisku za zmínku snad jen Thaddeus Stevens a co nejbarvitější popis jeho fyzické sešlosti, která byla dle reportérů důkazem jeho

---

¹⁵⁰ STEWART, kap. 14.

¹⁵¹ STEWART, kap. 16.

¹⁵² Tamtéž, kap. 17.

uléhání na smrtelné lože. Některé projevy byly pro posluchače mimořádně vyčerpávající. Jak poznamenal žalobce John Bingham o desetihodinovém projevu jednoho z Johnsonových obhájců: „*Pan Evarts byl pevně rozhodnut svůj projev znesmrtelnit a tak jej znekonečnil.*“¹⁵³

Nejdůležitější část celého procesu se však odehrála až v druhé polovině května. Až do samotného senátního hlasování nikdo nedokázal odhadnout, jak celý proces dopadne. O očekávaném výsledku si šeptal celý Washington a s ním pochopitelně celá země. Bude výsledek překvapením? Bude to výsledek spravedlivý? Nekonají se za zavřenými dveřmi nějaké nepravosti, nějaké „politické kšefty“, které by strhly případné republikánské hlasy? K prvnímu senátnímu hlasování, během něhož bylo v sále téměř dokonalé ticho, došlo 16. května. Výsledek byl překvapivých 35 hlasů pro odvolání, 19 proti, do potřebné dvoutřetinové většiny chyběl jediný hlas. V sále, zejména na galeriích vyplněných návštěvníky, to brzy začalo hlasitě šumět. Hlasovalo se sice jen o posledním, 11. článku obžaloby, týkajícím se odvolání Stanton, ale i to stačilo, aby obžaloba urychleně požádala o přeložení hlasování o dalších člancích na 26. května. Stevens rozčileně utrousil, že země jde k čertu a spolustraníky, zodpovědné za tuto situaci, neváhal označit za zrádce. V Bílém domě zatím přijímal dojatý prezident Johnson časné gratulace.¹⁵⁴

Během deseti dnů se však na politickém jevišti změnilo jen málo. Republikánská strana si dala na pár dní přestávku od *impeachmentu* a v Chicagu si bez velkého překvapení zvolila generála Granta za svého prezidentského kandidáta. Druhé hlasování již zdaleka nepřinášelo tolik očekávání, jako hlasování první. Samotná obžaloba počítala s tím, že minimálně většina zbývajících článků obhajoby Senátem neprojde. Hlasování bylo tedy redukováno pouze na články druhý a třetí, rozporující legalitu Johnsonova jmenování Lorenza Thomase do úřadu za situace, kdy byl vázán zákonem *Tenure of Office Act*. Jak však následující dvě hlasování prokázala, těsná senátní „supervětšina“ se projevila ve stejném složení. Obžaloba v reakci na to netrvala na hlasování o dalších člancích a sezení bylo odročeno na neurčito. Dosud odbojný ministr Stanton pokojně předal úřad svému nástupci Johnu Schofieldovi a coby tečku za svou politickou kariérou si alespoň vymínil, že jeho odchod byl rezignací, nikoliv odvoláním. Rezignační dopis

---

¹⁵³ Tamtéž, kap. 19.

¹⁵⁴ Tamtéž.

podepsal jako ministr války.¹⁵⁵ Tímto finálním aktem skončilo jedno významné politické dějství, země mohla konečně „obrátit list“ a vyčkávat na podzimní volby.

Eric Foner vnímá *impeachment* jako událost se spíše symbolickým významem pro dějiny, na straně obžaloby mařenou nepříliš přesvědčivými a někdy i protichůdnými argumenty, z níž postupem času vyprchal emocionální náboj zdánlivé akutní politické krize. Bylo navíc zřejmé, že prezidentovi poradci nemeškali nenápadně rozšiřovat mezi klíčovými zákonodárci, že prezident se v případě zproštění obžaloby vystříhá jakýchkoliv dalších svévolí ve vztahu k rekonstrukční politice, která by dále dráždila radikálními republikány silně ovlivněný Kongres, čímž došlo k narušení jednoty republikánských frakcí. Pokud se někteří zákonodárci chtěli prezidenta definitivně zbavit, jiní pouze pragmaticky žádali konec současného prezidentova kurzu. Nepřekvapivě, výsledkem blamáže *impeachmentu* bylo postupné oslabení pozice radikálů.¹⁵⁶

Hans Trefousse zdůrazňuje rozpolcenost samotných republikánů v otázce odvolání prezidenta. Někteří v něm viděli precedent, který by v důsledku byl stejně nebezpečný, jako případný zprošťující verdikt. Nakonec oněch „sedm mučedníků“ z republikánských řad, kteří ve své době vyvolali tolik pobouření a z nichž většina neprošla sítím následujících kongresových voleb, svoji těžkou volbu při hlasování považovalo za „službu vlasti“. Skutečnost, že i přes osvobození Johnson ztratil dost politického vlivu na to, aby jej vlastní strana odmítla nominovat do nadcházejících prezidentských voleb, sloužila v širším kontextu jako důkaz o nejednoznačném praktickém opodstatnění celého procesu a to i přes vášnivé emoce a pocity zklamání, které květnový verdikt vyvolal zejména v řadách jižanských republikánů.¹⁵⁷

6.3 Reflexe procesu v tisku

Deník New York Tribune počátkem března 1868 v redakčním příspěvku shrnul všechny důvody, kvůli kterým se prezident Johnson ocitl na lavici obžalovaných a proč tomu tak bylo právem. Jak list ve své obraně *impeachmentu* zdůraznil, rozhodně se nejednalo o republikánskou svévoli či předpojatý avanturismus, ostatně kdyby tomu tak bylo, pravděpodobně by prezident pro svá četná selhání, mezi nimiž newyorský deník uvádí údajnou morální spoluvinu na rasových nepokojích v New Orleans, nechvalně proslulou

---

¹⁵⁵ MARVEL, W., *Lincoln's Autocrat: The Life of Edwin Stanton*, Chapel Hill 2015, kap. 18.

¹⁵⁶ FONER, *Reconstruction: America's Unfinished Revolution*, kap 7.

¹⁵⁷ TREFOUSSE, *Impeachment of a President: Andrew Johnson, the Blacks and Reconstruction*, s. 188.

a v této práci již zmiňovanou „pomlouvačnou expedici“ *Swing Around the Circle* či dosazování demokratických politiků na důležité posty, byl před soud postaven již dávno. Navzdory tomu byla Republikánská strana, disponující drtivou většinou v Kongresu, po tři roky trpělivá ve snášení vrtochů prezidenta a jemu sympatické strany, a to až do chvíle, než prezident svým jednáním přímo porušil zákon.¹⁵⁸ Jak list přímo uvedl, „...vyhrožují neposlušností vůči zákonům a navádí ke svévoli, zatímco senátoři z Kentucky tvrdí, že by se Senát sám měl zříci svých pravomocí ... *National Intelligencer* a *The World* se za tyto nápady staví s rtuťovitou zuřivostí, používaje výrazů, které opravdoví gentlemani nepoužívají. Naproti tomu, republikánští státníci a republikánské noviny dávají najevo pouze důstojný klid a nestrannost. Stranického běsnění se dopouštějí jen demokratičtí zákonodárci a jim nakloněné noviny.“¹⁵⁹

Redakce deníku se zjevně zřetelným názorovým náklonem se procesu podrobně věnovala i v následujících týdnech. První jednacím den připadal na 23. března, nicméně, jak list uvádí, nadšení veřejnosti nebylo takové, jako předtím – lidé se nejspíše všeho nabažili již ve dnech předcházejících. Ve všech senátních galeriích se důsledně kontrolovaly vstupenky; dámy svojí účastí převyšovaly muže v poměru 5:1. Bylo jasné, že většina z těch, kdo přišli, událost pojala poněkud měšťácky – spíše jako šanci ukázat se v nejnovějších jarních šatech, než jako ojedinělou příležitost zblízka spatřit v chodu americkou demokracii.¹⁶⁰ *The New York Tribune* však nezapřel své politické zaměření. Tento republikánsky orientovaný deník se v průběhu celého procesu stále otevřeněji přibližoval pozicím radikálních republikánů, kteří tvořili ideové jádro obžaloby. Těsně po 16. květnu, kdy začalo být navzdory odloženému hlasování jasné, že proces skončí neúspěchem, zveřejnila redakce jména všech sedmi republikánských zákonodárců, kteří hlasovali proti Johnsonově odvolání, a otevřeně je označila za zrádce.¹⁶¹

Dalším z periodik, které se impeachmentu velmi podrobně věnovaly, byla například *Evening Star*. Tento deník přinášel aktuální zpravodajství rovnou z místa dění, neboť redakce sídlila přímo v hlavním městě a i z tohoto důvodu disponovala privilegiem podávat velmi aktuální politické zpravodajství. Podobně jako *Tribune* přinášela *Star* detailní popis sledu hlavních událostí i povšechností uplynulého dne, včetně povětrnostních podmínek, obsazenosti galerií i nálady publika. Nechyběly ani

---

¹⁵⁸ *Impeachment and Partisanship*, in: *New York Tribune* [online], 5. 3. 1868, s. 4.

¹⁵⁹ Tamtéž.

¹⁶⁰ *The Impeachment Trial*, in: *New York Tribune* [online], 24. 3. 1868.

¹⁶¹ STEWART, kap. 23.

stenografické přepisy svědeckých výpovědí. Redakce deníku *Star* však své relace názorově příliš nezabarvovala a oproti *Tribune* své reportáže zkracovala, byly tedy výrazně přehlednější. Deník byl také oproti svému newyorskému protějšku typograficky přívětivější.¹⁶²

Jižanský, demokraticky orientovaný tisk si událostí všímal se stejným zájmem, jako jeho pro-republikánské protějšky. Reakce na celý „spektákl“ a jeho účastníky však byly radikálně odlišné, jak dokumentuje analýza deníku *The Charleston Mercury*. Na samotném konci května, kdy již panovaly určité pochyby o úspěchu celého procesu i jeho smysluplnosti ať již pro republikány a jednotu mezi nimi či pro celou zemi, se *Mercury* vysmíval zejména radikálním iniciátorům bezprecedentního politického dramatu. „*Vypadá to, že přátelé generála Granta chtějí s celou věcí skončit, jelikož její prodlužování přináší jen problémy a rozvrat. Tento pohled však zjevně nevoní po slávě bažicím Stevensům, Butlerům a Williamsům. Pan Stevens dokonce stačil vymyslet úplně nové články obžaloby a jak je nám známo, stejně tak pan Williams. Vypadá to, že tyto dva budou chtít svůj boj prodlužovat až do léta.*“¹⁶³

7 Prezidentské volby roku 1868

Ústředním tématem řádných prezidentských voleb a předvolební kampani jim předcházejících, byla rekonstrukce – v případě Republikánské strany prosadit její pokračování a to nejlépe ve spolupráci s ideově spřízněnou exekutivou. Demokraté, nepřekvapivě, stavěli kampaň na snaze rekonstrukci zabránit a poukazovali na její údajnou amorálnost či dokonce totalitní podstatu.¹⁶⁴

Jedním z klíčových problémů, jimž Demokratická strana musela čelit, byli samotní její nominanti na prezidenta a viceprezidenta. Horatio Seymour, ačkoliv inteligentní a sečtělý, postrádal charisma a schopnost „burcovat davy“. Byl to přirozený odpůrce všech dosavadních společenských změn, který, ač zůstal věrný Unii, se nebránil v kritických momentech války morálně podporovat účastníky newyorských nepokojů proti nuceným armádním odvodům. Ne nadarmo o něm byl ministr zahraničí Seward

---

¹⁶² *Fortieth Congress. This Afternoon's Proceedings. Impeachment.* in: Evening Star [online], 6. 5. 1868, s. 1.

¹⁶³ *Impeachment Rumours*, in: The Charleston Mercury [online], 27. 5. 1868, s. 4. Dostupné z: https://news.google.com/newspapers?nid=vG0dITq9_mQC&dat=18680527&printsec=frontpage&hl=en

¹⁶⁴ WAKEMAN, G. (ed.), *Official Proceedings of the National Democratic Convention*, Boston 1868, s. 24.

přesvědčen, že je pro jakoukoliv republikánskou kandidátku tím nejprůhodnějším protivníkem.¹⁶⁵

Seymourovým *running mate*, tedy celonárodním sjezdem zvoleným kandidátem na viceprezidenta, se stal Francis P. Blair, Jr., jenž svojí značně agilní řečnickou aktivitou přispěl k nelichotivému obrazu celé strany – podle Blaira bylo nutné republikány zastavit a to proto, že svým úsilím pomáhali „polobarbarské černošské rase“, vyznávající polygamii a toužící po znásilňování bělošských žen. Evidentně inspirován Darwinovým dílem *O původu druhů*, pro Blaira bylo největší hrozbou míšení ras, jež mohlo způsobit nevídanou evoluční kalamitu a dokonce přispět ke ztrátě schopnosti lidstva se rozmnožovat. Takové výroky, dnes ve veřejném diskurzu naprosto nepřijatelné, se staly terčem kritiky i před více než 150 lety.¹⁶⁶

7.1 Demokratická prezidentská nominace

Cesta k demokratické nominaci kandidáta na úřad prezidenta Spojených států vyvrcholila v New Yorku, na společné národní schůzi (*convention*), pořádané ode dne 4. července 1868. První den schůze byl započat proslovem Augusta Belmonta, německého imigranta a dlouholetého vrcholného funkcionáře Demokratické strany.

Ve své řeči vyjádřil vděk nad tím, že může ke svým politickým spojencům hovořit v útrobách slavné Tammany Hall, v srdci města New Yorku, jehož stejnojmennému státu se v nedávné době podařilo „vymanit“ ze sevření chaotické republikánské vlády. Belmont neopomněl zdůraznit plodné časy spolupráce jižních a severních států, které Unii získaly celé pobřeží podél Pacifiku, časy republiky bez dluhu a bez nekonečných „bratrských“ soubojů mezi bývalými stranami válečné vřavy. Přirozeně, velkou část jeho projevu zabírala nesmířlivá kritika poměrů v zemi, které nyní z kongresových lavic vládli republikáni, ideoví nepřátelé odcházejícího prezidenta. A stranou nezůstávaly stále nedorozšířené záležitosti ohledně dědictví konfliktu.

„Namísto aby vrátili Jihu jeho ústavní práva, místo aby se snažili odstranit minulou bídu shovívavou politikou, kterou jim beztak ukládá prostá lidskost a vize moudrého státnictví, se radikálně v Kongresu, zvolení v té nejtemnější hodině, postavili do role dobyvatelů Jihu. Ani Rakousko nad poraženými Uhrami, ani Rusové nad Polskem

---

¹⁶⁵ FONER, *A Short History of Reconstruction*, kap. 7.

¹⁶⁶ CHERNOW, kap. 28.

se neodvažovali vynést ortel tyranie takového rozsahu, jak to nyní činí Kongres vůči jižním státům.“¹⁶⁷ Pro Belmonta nebylo pochyb, že přetrvávající aktivita kongresové většiny povede k vládě vojenské despotie, kterou jen rozumný a svobodmilovný lid může odmítnout, bude-li v nadcházejících listopadových volbách hlasovat pro kandidátku „*svobody, ústavy a práva*“.

Poté, co se delegáti zúčastnili společné modlitby, bylo třeba schůzi dát procedurální řád. V rámci prvních návrhů padla poznámka, že by bylo za normálních okolností vhodné, aby se poradní orgány schůze řídily pravidly normálně platnými na půdě Kongresu. Delegáti se však shodli, že nejjednodušší bude aplikovat pravidla použitá na demokratickém sjezdu o čtyři roky dříve.

Další ustavovací formality, trvající až do druhého dne, představily plénu delegátů několik komisí s jejich členy, sestávající ze zástupců jednotlivých států. Mezi nimi například *Výbor pro usnesení* nebo *Výbor pro pověřovací listiny*, dále bylo oznámeno jméno předsedy schůze Horatia Seymoura a celé řady místopředsedů jednotlivých státních delegací.¹⁶⁸

Už během druhého dne bylo jasné, kdo se na schůzi těší mimořádné úctě. Horatio Seymour, bývalý starosta města Uticy a především dvojnásobný guvernér státu New York, byl při své děkovné řeči za uvedení do funkce předsedy uvítán bujarým, dlouhotrvajícím potleskem. Seymour se ve své řeči velmi záhy pustil do politické analýzy uplynulých osmi let. Z jeho projevu bylo patrné, že podobně jako jeho předřečníci spatřuje v období občanské války kapitolu jakéhosi celonárodního neštěstí, následovaného snad ještě větším neštěstím, tedy republikánskou vládou. Ať už šlo o „*zničující zadlužování*“, „*nespravedlivé zdaňování*“¹⁶⁹ nebo jen o hrozivou devalvaci měny, Seymourovi ani přítomným delegátům zajisté nebylo třeba vnucovat myšlenku, že kongresová nadřazenost konkurenční strany nesmí být za žádnou cenu korunována vítězstvím v prezidentských volbách.¹⁷⁰

---

¹⁶⁷ WAKEMAN, s. 24.

¹⁶⁸ WAKEMAN, s. 21–22.

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 25.

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 24–25.

Velice zajímavou vsuvkou se stalo veřejné přečtení dopisu od Susan B. Anthonyové¹⁷¹, která celému sjezdu adresovala bojovně formulovanou, byť zdvořilou žádost, v níž upozornila delegáty, že nyní, po krvavě vybojované válce, mohou záležitost volebního práva Američanů černé pleti považovat za uzavřenou a že nadále jsou to pouze ženy, kdo jsou „*daněny bez reprezentace, souzeny porotou mužů, nikoli žen a je jim vládnuto, aniž by si mohly zvolit, kým*“.¹⁷² Upozornila, že společnost ztrácí velký potenciál, kterým ženy coby případné voličky disponují. Ženy vzdělané, inteligentní a samostatné nejsou podle jejího mínění žádnými rebelkami ani hlupačkami a proto není důvod neodstranit poslední, nepřekročitelnou překážku vůči volebnímu právu – totiž pohlaví. Delegáti se celému dopisu, podepsanému také několika dalšími významnými osobnostmi raného hnutí sufražetek, jehož cíle předběhly dobu o celé půlstoletí, upřímně vysmáli. Tato stručná záležitost výstižně ilustrovala ideologické pozice rodící se demokratické kandidátky.

Poté, co pověřovací výbor potvrdil reprezentační pravomoci státních delegátů, byla schůze doslova zaplavena návrhy na různá usnesení a procedurální změny. Jeden z těchto schválených návrhů například počítal s mimořádným proslovem Výboru konzervativních vojáků a námořníků. V tomto proslovu se předseda zmíněného výboru pustil do nekompromisní kritiky údajně nekompetentní a diktátorské republikánské většiny v Kongresu. Ta podle něj nebyla schopná pochopit, že jižané zkrátka odmítají připustit, aby jim vládli čerstvě osvobození a nevzdělaní černoši a ignorovala politické aspirace stovek chrabrých a zasloužilých vojáků a dávala prostor kádrování a neplodnému ožívování starých problémů a křivd.¹⁷³

I třetí den začal proslovy. Před delegáty byl například přečten soubor návrhů ideových usnesení, které se zabývaly poválečným vztahem Severu a Jihu. Tento vztah, poznamenaný nešťastnou válkou, by se měl podle mínění autora souboru rozvíjet v bratrském duchu mezi oběma regiony a ačkoliv válka byla nezbytná, byla demokraty (a nikoliv republikány) vedena s čestným úmyslem udržet Unii v pospolitosti a ústavním rámci. Tyto s ohledem na dobu rétoricky mimořádně odvážné návrhy, které byly sjezdem jednomyslně přijaty, nevznesl nikdo jiný, než Alexander H. Stephens, někdejší

---

¹⁷¹ Americká sufražetka a abolicionistka (1820-1906). Jedna z raných zastánkyň ženského volebního práva, blízká spolupracovnice Elizabeth Cady Stantonové, s níž založila Národní asociaci ženského volebního práva.

¹⁷² WAKEMAN, s. 29–30.

¹⁷³ Tamtéž, s. 48–49.

konfederalní viceprezident, jehož samotnou přítomností sjezd definitivně potvrdil sporný demokratický kurz konsolidace celonárodních vztahů.¹⁷⁴

Volba prezidentského kandidáta byla velmi zajímavou událostí. Mohlo by se zdát samozřejmé, že dosavadní prezident Johnson bude chtít obhajovat svoji funkci, jeho vlastní potíže ale byly značné – jeho obhroublá, pomlouvačná rétorika i etos rekonstrukčního konzervatismu hraničícího s reakcionářstvím si republikány zneprátelila už dávno, avšak bezprecedentní vzpomínka na *impeachment*, podezřívavost a chladná povaha spolu s upadající osobní pověstí přispěly k evidentnímu neúspěchu úřadujícího prezidenta již na samotném nominačním sjezdu.¹⁷⁵ V této souvislosti je třeba připomenout i skutečnost, že Johnson nebyl do úřadu zvolen a jeho autorita tímto byla od samotného počátku porovnávána s Lincolnovou.¹⁷⁶

Delegáti museli absolvovat dvacet dva hlasovacích kol, než se teprve pátý den sjezdu shodli na muži, který, dle vlastních slov, o žádnou takovou funkci nestál: „*Bůh je mi svědkem, že svůj život i vše, na čem mi záleží bych dal pro dobro této země, které, jak věřím je spojeno s činy Demokratické strany. (...) Pánové, děkuji vám a Bůh vám žehnej za vaši projevenou laskavost, ale vaším kandidátem nemohu být.*“¹⁷⁷ Ale tváří v tvář nově nalezenému zápalu, který zachvátil celý sjezd, nebyl Horatiu Seymourovi jeho rozhodný postoj příliš platný. Delegáti dali po dvaadvacáté hlasovat a byť Seymour obdržel jen menšinu hlasů, během vyhlášení ústy svého předsedy změnila názor pensylvánská delegace, čímž spustila doslova „tsunami“ – po svolání slávy tomuto severnímu státu se ke stejnému kroku odhodlaly všechny ostatní delegace a překvapenému Seymourovi nezbylo, než tíhu náhlé odpovědnosti přijmout.

Naproti tomu viceprezidentská nominace byla v porovnání s volbou předcházející téměř blesková. Ačkoliv delegáti zvažovali několik jmen, nakonec se do hlasování probojovalo pouze jméno bývalého člena Sněmovny reprezentantů za stát Missouri, Francise P. Blaira.

Historik Eric Foner hodnotí demokratickou nominaci z roku 1868 jako špatnou. Seymoura označil za nudného a bezbarvého, což kontrastovalo s dynamikou Francise

---

¹⁷⁴ WAKEMAN, s. 56.

¹⁷⁵ DONHARDT, s. 143.

¹⁷⁶ NORMAN, M., „*Had Mr. Lincoln lived*“: *Alternate Histories, Reconstruction, Race, and Memory*, in: *Journal of the Abraham Lincoln Association*, Vol. 38, No. 1, 2017, s. 50–51.

¹⁷⁷ WAKEMAN, s. 153.

Blaira a jeho svérázným verbálním projevem. Blair, navzdory přáním nominanta Seymoura, trval na nutnosti osobní kontaktní kampaně a proto se vydal na podobnou „okružní“ jízdu Spojenými státy, o níž se pokusil prezident Johnson o necelé dva roky dříve. Byla to srovnatelně nešťastná záležitost. Otevřeně rasistické narážky, hodnotící bývalé otroky jako hordu násilníků a zlotřilců puštěných ze řetězu byly jedna věc, uniklý soukromý dopis, v němž otevřeně zpochybňoval jakoukoliv legitimitu republikánských samospráv v jižních státech a vzýval případné právo federální vlády tyto vojensky rozpustit, oživily přízrak občanské války a reputaci Seymourovy kandidatury významně poškodily.¹⁷⁸

7.2 Republikánská prezidentská nominace

Republikánská strana se k příležitosti prezidentské nominace sešla v Chicagu ve dnech 20. a 21. května 1868. Hned první den své schůze se strana usnesla na základních programových půdorysech podzimní kampaně. Tento bodový volební program sloužil jako fundament ideologických východisek, jejichž hlavním jmenovatelem bylo pochopitelně směřování rekonstrukce, v šestém bodě tohoto manifestu byl věnován prostor také federálnímu dluhu soukromým subjektům a metodám, jak jej co nejefektivněji zapudit. Nepřekvapivě to však byl Andrew Johnson, jemuž byla věnováno zcela mimořádné množství pozornosti. V osmém bodě autoři nešetří adjektivy, litují předčasné smrti Abrahama Lincolna o tři roky dříve a neváhají častovat politiku jeho nástupce v úřadu coby zrádnou, uzurpátorskou, zkorumpovanou a zcela v rozporu s ideály jakékoliv konstruktivní vlády – „*převrátil důvěru vloženou do něj veřejností v motor nedozírné korupce*“.¹⁷⁹

Začátek schůze poskytl prostor k vyjádření i různým zajímavým osobnostem politického života. Jednou z těchto osobností byl i bývalý guvernér státu Georgia, Joseph E. Brown. Tento muž, jenž za svého života vystřídal hned tři politické strany, se dávno před vypuknutím občanské války profiloval jako příznivec instituce otroctví, konceptu *States' Rights* a v neposlední řadě i samotného odtržení Jihu od Unie na začátku války. Ve shrnutí své dosavadní kariéry zmínil beze studu své angažmá na straně rebelů a následné „prozření“ po boku Jeffersona Davise, u něhož nejvíce kritizoval jeho

---

¹⁷⁸ FONER, *Reconstruction: America's Unfinished Revolution*, kap 7.

¹⁷⁹ ELY et al. (eds.), *Presidential Election, 1868: Proceedings of the National Union Republican Convention*, Chicago 1868, s. 85.

panovačnou osobnost a především, dle Browna neoprávněné, požadavky na vysílání ozbrojených jednotek do boje, odporující decentralizačním principům Konfederace. Jeho proslov, v němž vyjádřil pochopení pro právo vítězů, tedy zejména republikánů, pro ustavení své politické vůle, byl delegáty přijat velmi příznivě. V jejich očích šlo pochopitelně o potvrzení správnosti jejich politiky. Jak ostatně Brown sám uvedl: „*Nebudu se teď snažit hodnotit historii, ale my jižané jsme padli a vy z velikého Severu jste se stali našimi dobyvateli. Zbylo mi dost zdravého rozumu, abych poznal, že i mně byl vyprášen kožich.*“¹⁸⁰

V průběhu prvního dne schůze byly vyřešeny organizační náležitosti, tedy jmenován výbor pro organizaci, pověřovací výbor a byli zvoleni do svých funkcí prezident a viceprezident schůze, na jejichž nominaci se podílely delegace jednotlivých států. Jednací pravidla dvoudenní schůze byla totožná s pravidly platnými na půdě Sněmovny reprezentantů. Své povinnosti však účastníci sjezdu brali zjevně vážně jen do určité míry – těsně poté, co byly zvoleny nezbytně nutné orgány, začali se delegáti porůznu překřikovat a předseda sjezdu jen s obtížemi zjednával pořádek. Netrvalo dlouho a z pléna se ubývalo halekání a výkřiky. „*Zazpívejme si!*“ volali jedni, „*Ano, ano!*“ – „*My chceme písničku!*“ – „*Pořádek tu bude!*“ – „*Ne, ne! Další proslov! Pust'te ke slovu generála Logana!*“, načež předseda sjezdu poněkud rezignovaně, ale přesto v dobrém rozmaru podotkl, že bude vhodnější, když se se zpíváním počká alespoň do doby, než bude zvolen generál Grant a následně na základě aklamace vyhlásil, že schůze bude pokračovat druhý den, tedy 21. května v 10 hodin dopoledne.¹⁸¹

Další ráno se neslo v rovněž slavnostní atmosféře, neboť účel sjezdu čítajícího několik stovek delegátů měl dojít svému naplnění. Zúčastnění se nejprve shromáždili k modlitbě, stejně jako předešlý den z úst reverenda Johna P. Gullivera, připomínající spíše politicko-katechistické kázání. Významný projev přednesl generál John M. Palmer, jenž před delegáty dobře shrnul úsilí republikánské strany za posledních několik let. Nezapomněl se však vymezit vůči odkazu odcházejícího prezidenta: „*V roce 1864 jsme se dopustili jedné z těch vzácných chyb, které nabývají obrysy čiré boží pomsty a zvolili jsme si Andrewa Johnsona viceprezidentem.*“¹⁸² Zdůraznil lidskost současné křesťanské civilizace, za jejíž součást on sám považoval republikánskou Ameriku, zemi, která svým

---

¹⁸⁰ ELY et al., s. 33.

¹⁸¹ Tamtéž, s. 64.

¹⁸² Tamtéž, s. 80.

politickým protivníkům či dokonce škůdcům nesrážela hlavu mečem, ale trpělivým, mírumilovným úsilím kráčela vstříc změně. Než zakončil svůj referát a plénum přistoupilo k samotné volbě, stejně formální jako symbolicky významné, připojil ke své řeči prosbu a varování, dobře ilustrující přetrvávající pocity zrady po náhlé ztrátě prezidenta Lincolna a čirou nenávist vůči jeho následovníkovi: „*Musím vás prosit, vážení pánové, když už si zvolíme Generála Granta jako nominanta na prezidenta, nezvolme mu za viceprezidenta kohokoliv, komu by až příliš sladce zvonělo mu usilovat o život. Nedopusťme něco takového. ... Chceme, aby přežil celé čtyři roky ve svém úřadě a pokud mu to národ dovolí, aby byl i znovuzvolen. (...) Ostatně, kdyby baltimorská schůze ve čtyřiašedesátém neudělala tragickou chybu, byl by tu dnes Lincoln s námi. Třetího března příštího roku by to byl on, kdo by při předání úřadu podával Grantovi ruku přátelství. Bohužel, tato ruka odpočívá navždy...*“¹⁸³ Tato implikace, jejímž prostřednictvím generál nepřímou obvinil úřadujícího prezidenta z Lincolnovy smrti, dobře popisuje tehdejší nesmířlivou politickou předvolební atmosféru.

Poté, co schůze schválila podobu dvanácti ideových principů republikánské kandidátky¹⁸⁴, vesměs se týkajících udržení již nastoupeného směru poválečné obnovy, tedy zajištění rovného hlasovacího práva všem občanům, pohnání všech zrádců a viníků války k zodpovědnosti ale i liberálního přístupu k imigraci, přistoupilo se k samotné volbě kandidáta.

Jeden po druhém byli předsedové státních delegací voláni, aby oznámili, kolik z jimi držných hlasů obdrží který kandidát. Vzhledem k tomu, že Grant neměl na schůzi protikandidáta, obdržel všech 650 dostupných delegátských hlasů on.¹⁸⁵ Mnozí předsedové před odevzdáním svých hlasů neodolali možnosti zmínit, jak moc to zrovna pro jejich stát znamená, že může přispět k jisté neohrožitelnému listopadovému vítězství významného generála. Jakmile předseda schůze oznámil zvolení Ulyssese S. Granta za oficiálního kandidáta Republikánské strany, propukla hala v hlasitý jásot. Grantovi byla provolána devětkrát sláva a kapela zahrála tehdy již zlidovělou unijní válečnou píseň „*The Battle Cry of Freedom*“.

Plénum schůze však dlouho nemeškalo a vrátilo se k práci, bylo potřeba schválit prezidentovi jeho „*running mate*“, neboli viceprezidenta, s nímž by konečně mohl utvořit

---

¹⁸³ ELY, s. 81–82.

¹⁸⁴ Tamtéž, s. 84–85.

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 91–95.

uzavřený „*republican ticket*“, neboli hotovou republikánskou kandidátku, což bylo ostatně cílem celého dvoudenního sjezdu.

Při volbě kandidáta na viceprezidenta, tedy někoho, kdo by byl Grantovi v jeho případném úřadě oporou, byli delegáti nejednotní. Jediným pojícím prvkem bylo přesvědčení, že se nesmí opakovat podobný politický omyl, jakým byla volba Andrewa Johnsona o čtyři roky dříve. Jednotlivé státy podávaly kandidátní návrhy a jiné státy se k těmto návrhům buď přidaly, nebo kontrovaly návrhy vlastními. Postupně zazněla jména rovnou jedenácti kandidátů, pyšnicích se různou mírou zásluh a výše osobní prestiže. Mezi těmito jmény vyčnívali radikální senátor Henry Wilson, bývalý Lincolnův viceprezident Hannibal Hamlin nebo Schuyler Colfax, předseda Sněmovny reprezentantů a spoluzakladatel Republikánské strany. Byl to nakonec poslední jmenovaný, kdo při hlasování vylučovací metodou na poště obdržel vůli delegátů většinou 541 hlasů z možných 648.¹⁸⁶ Tímto posledním krokem byl účel sjezdu za mohutného aplausu vyčerpán a předseda Joseph Hawley jej formálním odročením *sine die*¹⁸⁷ vyhlásil za ukončený.

7.3 Politický terorismus na jihu

Kongresové a prezidentské volby v roce 1868 byly prvními, v rámci nichž nyní relativně konsolidovaná demokratická opozice, na Jihu reprezentovaná tradičními otrokářskými kruhy, doufala v politický vzestup. Z velké části tyto naděje stály na relativně konzervativní a rozhodně antiradikální politice prezidenta Johnsona, výřečného ale oproti svému předchůdci řečnický neotesaného muže s lidovou aureolou a nejasnými, mnohdy konfliktními politickými motivy, jenž dokázal být v řešení určitých situací rozhodný a tvrdý, ale jindy váhavý a příliš benevolentní. Druhý přístup, který uplatnil při jednání s jižanskými poválečnými demokratickými guvernéry se ukázal být rozhodujícím faktorem dalšího vývoje.¹⁸⁸

Tyto reakční ambice, iniciované původně v tichém zázemí tajných společností, jako byl například Ku Klux Klan, založený v roce 1866 v Tennessee, se před volbami

---

¹⁸⁶ ELY, s. 132.

¹⁸⁷ Naneurčito.

¹⁸⁸ SWANSON, s. 18.

roku 1868 přetavily do zcela jiné podoby, mající charakter otevřeného politického teroru, jenž byl svým průběhem a souvislostmi patrně nejkomplexnější ve státě Louisiana.¹⁸⁹

Ačkoliv odnože Ku Klux Klanu byly relativně dominantní ve většině států Jihu, zejména v Georgii¹⁹⁰, na západě v Louisianě jeho rozvoji bránila členitost protirepublikánské opozice, která ve svém politickém boji proti novým pořádkům využívala podobnou taktiku a sledovala podobné cíle jako Klan, ale nebyla s ním přímo organizačně propojená. Nejefektivnější organizací reakčního odporu se v tomto regionu stali *The Knights of the White Camelia*, tedy Rytíři bílé kamélie. Šlo o teroristickou skupinu, založenou bývalým plukovníkem konfедераční armády Alcibiadem DeBlancem.

Primárním cílem *Rytířů bílé kamélie* bylo zabránit osvobozeným otrokům realizovat své nově nabyté ústavní svobody, zejména pokud šlo o možnost volit.¹⁹¹ Prvními volbami, v rámci kterých se tato organizace angažovala, byly prezidentské volby v roce 1868. Během předvolební kampaně k těmto volbám se *Rytíři* dopouštěli vyhrožování a otevřeného násilí vůči černošským i bělošským Republikánům. Na rozdíl od Ku Klux Klanu měli Rytíři bílé kamélie odlišnou organizační strukturu, která z administrativního hlediska téměř kopírovala louisianské *parishes*, tedy farnosti, což je správní ekvivalent tzv. *counties*, vyskytujících se ve všech ostatních státech Unie. V období největšího rozmachu této organizace měla téměř každá farnost svoji vlastní buňku.

Vzmáhání politického terorismu se stalo jedním z centrálních témat prezidentské a kongresové předvolební kampaně. Zmíněné organizace mimořádně úspěšně rekrutovaly nové členy a v jednoduchých číslech se brzy samotný *Klan* chlubil půl milionem odhodlaných příznivců. Na Jihu se začaly vzmáhat všemožné formy zastrašování – lidé, kteří k volbám dorazili, byli kontrolováni, zda-li se nechystají volit republikány a ti občané černé pleti, kteří tak učinili, čelili v nejlepším případě hrozbě ztráty zaměstnání. Někde terorismus dokonce nabýval forem otevřeného krvavého násilí, například střelbou do účastníků volebního průvodu, vyskytovaly se případy zhářství a ozbrojených útoků na redakce pro-republikánských deníků.¹⁹²

---

¹⁸⁹ DAUPHINE, J. G., *The Knights of the White Camelia and the Election of 1868: Louisiana's White Terrorists; A Benighting Legacy*, in: Louisiana History: The Journal of the Louisiana Historical Association, Vol. 30, No. 2, 1989, s. 174.

¹⁹⁰ Tamtéž.

¹⁹¹ Tamtéž.

¹⁹² CHERNOW, kap. 28.

8 Ulysses S. Grant

Muž, jenž se v roce 1869 v pouhých šestačtyřiceti letech stal 18. prezidentem Spojených států, za sebou měl zářnou vojenskou kariéru, která jej ihned po návratu z Appomattoxu katapultovala do nevídané slávy. Ulysses S. Grant, jemuž se někdy říkalo „Americká sfinga“ či „Ulysses mlčenlivý“ byl bezesporu originální osobností. Jeho klidné vystupování by se v dnešních pojmech dalo označit za introvertní. Rád své myšlenky vyjadřoval písemně – obával se proslovů a doslova nesnášel prázdný potlach na společenských akcích. Byl značně skromný. Jeho válečná, ale především poválečná popularita jej uváděla do rozpaků. Nebylo výjimkou, že na různých sešlostech jeho přítomnost natolik „elektrizovala“ přítomný dav, že projevy případných méně známých řečníků úplně zanikly v provolávání slávy nevýřečnému generálovi, jenž raději potichu odešel, než aby snášel zodpovědnost za ponížení druhých. Zajímavým aspektem Grantovy osobnosti, s ohledem na jeho vojenskou kariéru, byla nekonfliktnost a tendence se vzdalovat od případných verbálních srážek. Lidem, kteří tuto konfliktnost měli v krvi, se raději úplně vyhýbal.¹⁹³

8.1 Volba nového prezidenta

V době, kdy občané Spojených států vybírali svého nejvyššího politického reprezentanta, se U. S. Grant nacházel ve svém rodném městě, v Galeně ve státě Illinois. 3. listopadu 1868 v podvečer vhodil do urny hlasovací lístek a poté se vydal do domu svého dlouholetého přítele, Elihu B. Washburnea. Zde strávil celý večer a podle svědků byl mimořádně klidný v jinak napjatém očekávání volebních výsledků. Dobré zprávy pro Granta, jeho republikánský doprovod a zejména pro celou republikánskou stranu dorazily až po půlnoci. Jakmile se „*president-elect*“, tedy zvolený prezident, objevil na domovním prahu, promluvil k menšímu sousedskému sročení. „*Svojí nynější zodpovědnost si dobře uvědomuji, ale pokud mě všichni budete podporovat tak, jako dosud, tak se ničeho nebojím.*“¹⁹⁴

Povaha Grantovy role na americké politické scéně byla striktně definována poválečnou realitou. Na místě, ve kterém selhali jeho předchůdci s rozsáhlými

---

¹⁹³ Srov. WHITE, R. C., *American Ulysses: A Life of Ulysses S. Grant*, New York 2016, kap. 26. ; CHERNOW, kap. 17.

¹⁹⁴ CHERNOW, kap. 28.

zkušenostmi z exekutivy nebo judikatury, stál muž, jenž ještě nedávno plnil roli generála vojsk, muž s principiální vírou ve vládu práva a nápravy křivd napáchaných během několika let občanské války. „*Mějme mír!*“ bylo hlavním heslem Grantova politického poselství. Budoucí prezident správně chápal, že jedním z přednostních úkolů jeho éry bude především ukončení vleklých problémů a chaosu, s nimiž se rekonstrukce dosud potýkala. Opatrná, přesto pevná, koordinovaná a hlavně konzistentní snaha přimět celý jihovýchodní region přijmout čtrnáctý dodatek Ústavy a s tím i realitu volebního práva bývalých otroků jako základní podmínku znovupřijetí do skupiny států reprezentovaných v Kongresu, se nemuselo na první pohled zdát složité v době, kdy se exekutiva i obě legislativní komory na Kapitolu ocitly plně pod suverenitou Republikánské strany.¹⁹⁵

Nic se však nemělo Grantovi stát větší překážkou v jeho politickém životě, než právě úsilí o zrovnoprávnění černých obyvatel s bílými. Jižané, přes stále živou vzpomínku na válečnou porážku, reagovali zcela nepokrytými protesty vůči jakýmkoliv snahám o politickou participaci afroamerického obyvatelstva, ať již pasivní nebo aktivní. Ambivalentní přístup k bývalým otrokům však zaujímal i obyvatelé severních států, kteří stejně jako běloši na Jihu věřili ve svoji rasovou nadřazenost a vůči představě masové přítomnosti nevzdělaných a zcela nekvalifikovaných osvobozenců z cizích končin byli nedůvěřiví. Bylo bez pochyb, že politické klima v období nástupu prezidenta Granta do úřadu nebylo příliš příznivé.¹⁹⁶

8.2 Volební výsledky

Ulysses Grant ve volbách utržil 3,012,833 hlasů a jeho soupeř Horatio Seymour 2,703,249.¹⁹⁷ Takový rozdíl v rámci tzv. *popular vote*, tedy lidového hlasování, nebyl považován za příliš velký. Specifický systém amerických prezidentských voleb, jejichž základní principy sahají až do konce 18. století, však umožňují přesvědčivá volební vítězství i takovým kandidátům, kteří v přímé volbě dostanou jen o málo hlasů více nebo dokonce i méně, než jejich protikandidáti. Aktuálním příkladem takového výsledku je vítězství Donalda Trumpa v prezidentských volbách roku 2016. Zmíněný systém,

---

¹⁹⁵ GORMLEY, s. 242

¹⁹⁶ Tamtéž.

¹⁹⁷ McPHERSON, E., *The Political History of the United States during the Period of Reconstruction*, Washington 1875, s. 499.

pracující s tzv. *electoral college*, neboli sborem volitelů, na rozdíl od oprávněných voličů *přímo* zodpovědným za volbu prezidenta, vynesl Granta do úřadu s relativní lehkostí.

Počet volitelů a jejich proporční zastoupení v rámci jednotlivých států byly stanoveny censem. Na hlasovací schůzi výše zmíněného sboru bylo vysláno 214 volitelů, kteří vhodili hlas Grantovi, zatímco dalších 80 volitelů bylo vázáno volbou Seymoura.¹⁹⁸ Jak z této skutečnosti vyplývá, byl Grant do úřadu zvolen drtinou většinou volitelů. Jak lze ale vyčíst z údajů uvedených výše, tato síla plně nekorespondovala se silou přímého mandátu od voličů.

8.3 Grantův inaugurační projev

Na začátku svého inauguračního projevu se U. S. Grant věnoval svému úmyslu řádně a věrně vykonávat ústavní funkci, do níž měl zakrátko vstoupit. Vyjádřil přesvědčení, že i zákonné návrhy, s nimiž nebude souhlasit a jimž bude oponovat, bude jeho povinností chránit, jakmile tyto vstoupí v platnost. Grant takto zdůraznil, že výrazem nejvyššího respektu k zákonům je jejich dodržování, ať už se někomu líbí či nikoliv. Tuto poznámku nebylo těžké interpretovat jako výtku vůči odcházejícímu demokratickému prezidentovi, který se inaugurační slavnosti svého nástupce odmítl zúčastnit.¹⁹⁹

Dále se zmínil o federálním dluhu, jenž byl v té době praktickým důsledkem donedávna probíhající občanské války, jíž Grant považoval za nutný proces ochrany územní a politické integrity Spojených států. Tímto přístupem se příliš nelišil od centristického uvažování Abrahama Lincolna. Vládní dluhy, s ohledem na národní čest, měly být splaceny ve zlatě, pokud nebude výslovně uvedeno jinak. Veřejné výdaje bylo spolu s tím nejen potřeba uvést do pořádku, ale také zprůhlednit a zeštíhlit veřejné hospodaření jako celek. Finančním záležitostem byla v projevu věnována přibližně třetina jeho obsahu a nesla se v duchu apelu na jednotu při legislativním procesu. Tato poznámka precizně vyjadřuje populární záměr nastupující administrativy ukončit nedůstojné a pro praktickou správu země mimořádně škodlivé půtky mezi exekutivou a oběma komorami Kongresu. Jak dále Grant připomíná, celá země se ještě zdaleka nevzpamatovala

---

¹⁹⁸ Tamtéž.

¹⁹⁹ *Ulysses S. Grant. First Inaugural Address. Thursday, March 4, 1869.* [online]. Bartleby. [Cit. 14.12.2020]. Dostupné z: <https://www.bartleby.com/124/pres33.html>

z válečného rozvratu a především ekonomicky a politicky nestabilním jižním státům měl podle nastupující hlavy státu být dopřán čas na znovuvybudování své prosperity.²⁰⁰

Zmínka o zahraničí politice přinesla především ujištění, že se všemi zeměmi a národy je nutné zacházet v duchu rovnosti, ovšem práva amerických občanů měla být vždycky vládní prioritou. Vzájemný respekt mezi státy, stejně jako mezi jednotlivci, bylo podle Granta klíčem k úspěšnému rozvíjení kontaktů se světem. Zahraniční politika měla ve vládě nového prezidenta hrát zásadní roli především při formování vztahů s evropskými mocnostmi. Již v témže roce měly prezidentův kabinet zaměstnávat poválečné reparační záležitosti v rámci tzv. *Alabamských nároků*, vznesených americkou vládou vůči Velké Británii a přinášejících podstatnou inovaci z hlediska řešení mezinárodních sporů arbitráží.²⁰¹

V další části projevu se projevil vlivy prezidentova pacifismu. Úmysl bránit práva původních obyvatel Spojených států a realizovat vůči nim mírovou politiku, na druhou třetinu 19. století značně pokrokový, byl opět dědictvím předcházející úspěšné kampaně, stavící na ideji národního sjednocení, určitého humanismu a vizi představit zemi nové perspektivy rozvoje a příležitostí pro každého občana. Čím dříve se měl příznak občanské války se všemi přetrvávajícími sociálními aspekty stát věcí minulosti, tím lépe pro celou zemi.²⁰²

Závěrem prezident Grant zmínil v tu dobu velice palčivou otázku volebního práva, zejména pro osvobozené obyvatelstvo černé pleti. V době, kdy Grant přednášel svůj projev, byl nedávno Kongresem přijatý patnáctý dodatek Ústavy Spojených států, zaručující volební právo všem občanům Unie, „*bez ohledu na jejich rasu, barvu kůže či předcházející stav otroctví*“²⁰³ teprve na počátku své cesty k ratifikaci. Zcela na konci Grant prosil občany své země, aby měli trpělivost s jeho vládou a modlili se k všemohoucímu Bohu za úspěch jeho politické mise.

Grantův projev odrážel styl, kterým se tento muž bez výjimky řídil jak v životě osobním, tak politickém – srozumitelnost a rétorická prostota, hraničící s nedostatkem invence byla zcela specifickou směsí prezidentova morálního absolutismu, touhy

---

²⁰⁰ Ulysses S. Grant. *First Inaugural Address. Thursday, March 4, 1869*. [online]. Bartleby. [Cit. 14.12.2020].

²⁰¹ Srov. CHERNOW, kap. 33 ; WHITE, kap. 34.

²⁰² CHERNOW, kap. 28.

²⁰³ *15th Amendment* [online]. National Constitution Center [cit. 20.12.2020].

komunikovat prakticky, přímočaře a bezprostředně s blízkými spolupracovníky i veřejností, ale i jisté dávky nekritické naivity, která měla významně ovlivňovat Granta ve výkonu prezidentské funkce v následujících osmi letech.²⁰⁴

8.4 První dny Grantova prezidentství a počátek nové éry

Ve stejný den, kdy pronesl svůj inaugurační projev, Grant nominoval svého dávného přítele Williama T. Shermana do velení amerických vojsk²⁰⁵, a krátce poté oznámil jména členů celého svého kabinetu. Někteří nominovaní do ministerských pozic však nesplňovali přesvědčivě kritéria kladená na výkon vládní funkce, což v několika případech vyústilo v těžkosti při senátním přijímacím řízení. Elihu B. Washburne, jenž se v té době nenacházel v dobrém zdraví, sloužil na pozici ministra zahraničí jen velice krátkou dobu – pouze několik dní v březnu 1869, načež jej nahradil Hamilton Fish. „*Budu muset znovu vybrat vhodného kandidáta z New Yorku na ministerskou pozici. Uvažoval jsem, že by pro Vás nemuselo být nevhodné přijmout pozici ministra zahraničí. Pokud však ano, dejte mi do zítřka vědět přes telegraf.*“²⁰⁶

Fish Grantovi za tuto nabídku, ke které se nadšeně přidal i odcházející ministr Washburne, srdečně poděkoval a prohlásil, že by pro něj byla čest stát se součástí jeho vlády, která má Spojeným státům opět přinést kýženou prosperitu, avšak rodinné a soukromé záležitosti mu měly být překážkou k přijetí postu ministra zahraničních věcí. V odpovědi na tuto zprávu mu Grant s politováním řekl, že jeho nominaci již odevzdal Senátu a že s tím již nebylo možné nic dělat. S omluvou jej poprosil o trpělivost a případné opětovné odmítnutí své nominace ve chvíli, kdy Kongres odročí své nynější zasedání. Budoucí ministr však s případným rozmyšlením zjevně příliš nemeškal a funkci nakonec přijal. Jak ostatně dochovaná korespondence dokládá, Hamilton Fish byl v oficiálních dokumentech Grantovy administrativy označován jako ministr již 16. března, tedy o pouhý týden později.²⁰⁷

Alexandru T. Stewartovi, navrženého na pozici ministra financí bylo naopak prokázáno, že se stále nevzdal svých obchodních záležitostí, cesta do úřadu se mu tedy

---

²⁰⁴ CHERNOW, kap. 28.

²⁰⁵ SIMON, J. Y. (ed.), *The Papers of Ulysses S. Grant, Volume 19: July 1, 1868-October 31, 1869*, Carbondale 1994, s. 143.

²⁰⁶ Tamtéž, s. 149.

²⁰⁷ *Ulysses S. Grant Papers: Series 2, Letterbooks, 1869-1877; Vols. 1–2*. [online]. Library of Congress. [Cit. 14.12.2020]. Dostupné z: https://www.loc.gov/resource/mss23333.003_0861_1188/?sp=13&r=0.447,0.042,0.646,0.397,0

uzavřela a ponížený Grant byl nucen hledat náhradu, až ji našel v George S. Boutwellovi.²⁰⁸ Nepříliš dobrou volbou bylo také jmenování Adolpha Borieho ministrem námořnictva, který úřad opustil již po několika měsících vinou naprostého vyčerpání či blízkého přítele Johna A. Rawlinse ministrem války, jenž v úřadu po půl roce zemřel na tuberkulózu ve věku necelých čtyřiceti let, což Granta hluboce zarmoutilo.

Grantova nová administrativa neztrácela čas. Jednou ze základních priorit bylo dosud nerealizované přijetí Virginie, Mississippi a Texasu zpět do Unie, načež se tak soustředěným úsilím a na základě ujištění ze strany místních samospráv o dodržování práv bývalých otroků stalo do poloviny roku 1870. Kromě zcela konkrétních systémových iniciativ prokázal snahu o rychlé a energické řešení přetrvávajících problémů v duchu přátelství a míru sám prezident, když se v Bílém domě poprvé od Appomattoxu setkal s generálem Lee. Toto krátké setkání, během něhož proběhla diskuze o rekonstrukci, vůči níž Lee vyjádřil kladné stanovisko, načež se poněkud chladně rozloučil, mělo být ztělesněním hesla „Mějme mír“.²⁰⁹ Bylo by však snadné tvrdit, že veškeré kroky nové vlády, na níž čekaly nečekané zkoušky zahraničně-politického charakteru i otázky dobývání Západu, směřovaly právě k rekonstrukci samotné. Naopak, první velmi významnou zkouškou pro nový republikánský kabinet se stala krize ve vývoji britsko-amerických vztahů v rámci tzv. *Alabama Claims*. V tomto období se veškerá pozornost soustředila na umění Grantova mimořádně nadaného ministra zahraničních věcí Fische. Patrné, byť pochopitelně dočasné odsunutí těžiště veřejné debaty o rekonstrukci „na druhou kolej“ ve své době neznamenal zásadní změnu politického kurzu, ale spíše předzvěst diverzifikace aktuálních témat v zemi, která nejenom „chtěla“, ale také musela reagovat na všeobecný progres zbytku světa. Tato skutečnost se v průběhu dalších let měla stát o to zřejmější, čím více se poválečná obnova Jihu v rámci celonárodní politiky stávala vedlejším tématem.²¹⁰

---

²⁰⁸ GRAFF, H. F. (ed.), *The Presidents: A Reference History*, Farmington Hills 2002, s. 246.

²⁰⁹ CHERNOW, kap. 30.

²¹⁰ WHITE, kap. 33.

9 Osobnosti rekonstrukčního radikalismu

9.1 Radikální republikáni

V pořadí třicátý devátý Kongres se sešel 4. prosince 1865 po devítiměsíční přestávce. Toto legislativní těleso, zvolené v předposledním roce války a poprvé se scházející v období míru, před sebou mělo celou řadu důležitých úkolů. Vzhledem k válečné politické realitě byly obě komory z velké většiny osazeny členy Republikánské strany a to samozřejmě znamenalo, že budoucí podoba rekonstrukce bude diktována silami nepřátelsky naladěnými vůči jakémukoliv pro-otrockému či rasistickému sentimentu, na poraženém Jihu stále přirozeně dominujícímu. Nebylo tedy otázkou, zda sociální, ekonomickou a infrastrukturní obnovu států bývalé Konfederace uskuteční Republikáni či nikoliv, nýbrž která z jejich značně disparátních frakcí.

Nejvýraznější a do jisté míry rétoricky nejzdatnější frakcí byli radikálové, stojící na levém okraji vnitrostranického ideologického pásma.²¹¹ Až na výjimky tito zákonodárci pocházeli ze severovýchodních oblastí Nové Anglie, jejíž specifická společenská struktura a mentalita se projevovaly již dávno před občanskou válkou, například již v období posledního konfliktu Spojených států s Velkou Británií o více jak půl století dříve. Seveřanský, více individualistický postoj, odedávna respektující svobodnou práci, nacházel nejsilnější pozici v klimaticky mírném pásu od Illionis po Maine.²¹² A právě zde měli Republikáni svou vůbec nejstabilnější většinu z celé země. Jejich postoj vůči Jihu, ekonomicky závislém na otroctví, byl směsí silné nedůvěry a víry v nutnosti potrestat poražené, byť stále se vzpouzející jižanské demokraty, kteří dávno přišli o právo na rovné zacházení v duchu Ústavy, jíž v minulosti beztak zradili.

Historik Eric Foner podává stručný, ale dostatečně výmluvný popis několika nejvýraznějších tváří poválečného radikalismu. Ve Sněmovně reprezentantů tuto frakci nejviditelněji zastupoval Thaddeus Stevens ze státu Pensylvánie. Upřímný, někdy až hrubý taktik se schopností mistrně ovládat zákulisní politické hry, měl kvůli svému nekompromisnímu stylu četné oponenty i ve vlastní straně. Jeho rétorika byla nesmlouvavá, až ideologická, Stevens byl zcela přesvědčeným kritikem poměrů na Jihu, nenáviděl otroctví, ekonomickou i občanskou nerovnost a tvrdohlavě vůči těmto jevům

---

²¹¹ FONER, *A Short History of Reconstruction*, kap. 6.

²¹² McPHERSON, J. M. *Battle Cry of Freedom: The Civil War Era*, New York 1988, s. 7–8.

vystupoval.²¹³ Senátor Charles Sumner naproti tomu byl ztělesněním „ducha“ Nové Anglie – stejně nekompromisní jako Stevens, vůči svým kolegům dokázal vystupovat arogantně a egoisticky. Na rozdíl od svého stranického kolegy se nezajímal o politické hry a kladl vždy důraz na svoji verbální přesvědčivost. O Jihu uvažoval jako o divočině, jíž je nutné „zcivilizovat“ a „amerikanizovat“.²¹⁴ Mezi svými příznivci mimo politické prostředí byl nesmírně populární a to včetně afroamerického obyvatelstva.²¹⁵

Ve zkratce, snem většiny radikálních Republikánů bylo na Jihu nastolit téměř utopickou, kompletně přetvořenou společnost, vymodelovanou podle severního vzoru: malé farmy, zaměstnávající menší počet pracovníků, kde vzkvétá svobodná práce, kde neexistuje „divočina“, přeneseně ať již ve společenském či ekonomickém smyslu, nýbrž kde je dostatek škol, kde by mohli bývalí otroci získat potřebné vzdělání. Tohoto cíle bylo podle radikálů možné dosáhnout pouze definitivní neutralizací konceptu „práv států“, který, jak jeho kritici soudili, sloužil jenom jako mocenský nástroj regionálních politických špiček, jak zadusit dlouhodobé legitimní požadavky zpravidla slabé opozice a bez problémů udržet preferovaný politický kurz.²¹⁶

Radikální republikáni dávali svým idejím o rekonstrukci silný sociální, méně často společný ekonomický rozměr, přičemž na druhém zdaleka nepanovala jednoznačná shoda – konkrétně Stevens a Sumner měli naprosto rozdílné pohledy na ekonomický protekcionismus, rozsah státních intervencí v ekonomice země či monetární politiku obecně. Tento aspekt však pro ně nikdy nebyl tolik natolik důležitý, aby překryl „morální“ význam rekonstrukce coby obrodného procesu.²¹⁷

9.2 Vybrané osobnosti rekonstrukce

Rekonstrukční období bylo definováno nejen politicky, ale i občansky. Éra komplexního procesu „normalizace“ poválečného systému, který svým rozsahem zasáhl celé Spojené státy americké, přestože jeho hlavním cílem byla reintegrace států Jihu, dala dějinám mnoho dnes slavných osobností – politiků, občanských aktivistů, reformátorů i reakcionářů, jejichž působení v kontextu celého období bylo nesporně významné a

---

²¹³ FONER, *A Short History of Reconstruction*, kap. 6.

²¹⁴ OSOFSKY, G., *Cardboard Yankee: How Not to Study the Mind of Charles Sumner*, in: *Reviews in American History*, Vol. 1, No. 4, 1973, s. 596.

²¹⁵ DONALD, D. H., *Charles Sumner and the Coming of the Civil War*, Naperville 2009, s. 199.

²¹⁶ FONER, *A Short History of Reconstruction*, kap. 6.

²¹⁷ Tamtéž.

z hlediska dlouhodobého historického vývoje určující. V této kapitole přináším stručné profily tří velmi rozdílných, byť mimořádně vlivných osobností éry obnovy amerického Jihu.

9.2.1 Thaddeus Stevens: Radikál mezi Radikály

Stevensova role na poválečné politické scéně byla ojedinělá: stárnoucí abolicionista s velice jasnou vizí morálky, v níž nebylo místo pro nespravedlnost, jakou zosobňovala jím nenáviděná instituce otroctví. Ve válečných dobách měl Stevens komplikovaný, ale do důsledků harmonický vztah s prezidentem – ačkoliv byl Lincoln centrista, ochotný vyjednávat s názorovými protivníky s klidem a rozvahou, který se k otázce občanských práv osvobozených otroků i během války stavěl kompromisně, většina jejich cílů byla společná, tedy zajistit černošskému obyvatelstvu na Jihu základní práva, zbavit jej otroctví, dát mu volební právo a především zabránit otrokářské „nomenklatuře“, aby se vrátila k moci a všechny reformy navrátila do předválečných poměrů.²¹⁸

Nástupce Abrahama Lincolna ve funkci prezidenta se však měl velmi brzy stát Stevensovým soupeřem, nikoli spojencem. Již v květnu 1865 se Johnson odhodlal k uznání obnovené vlády státu Virginie vedené republikánským guvernérem Francisem H. Pierpontem, který až příliš horlivě odpouštěl bývalým konfедераčním politikům, úředníkům a vojenským velitelům a navracel jim jejich ztracená privilegia a hodnosti.²¹⁹ Něco takového Stevens přijal jen s krajním znepokojením a bez prodlení na Johnsona apeloval, že rekonstrukce je záležitost legislativy, nikoliv exekutivy a že uznání Pierponta v roli guvernéra, o to více nevoleného, je krajně nešťastný politický krok a facka do tváře „republikanismu“. Johnson však šel ještě dál a svou „*Proclamation of Amnesty*“, tedy Proklamací o amnestii, otevřel cestu masovému a téměř bezpodmínečnému procesu „odpouštění“ bývalým povstalcům.²²⁰

Zkušený politik se ale v této době stále častěji potýkal s úplně jiným nepřítelem. Během jara volebního roku 1866 začal pociťovat slabost, která jej stále častěji omezovala v práci. I jeho vlastní kolegové si všímali zjevné Stevensovy vetchosti a prosili jej, aby v pracovním nasazení polevil. Jeho stav jej znervózňoval, ale alespoň navenek se ozbrojoval humorem: „*Každým dnem jsem slabší a slabší, díky bohu.*“²²¹ Navzdory

²¹⁸ TREFOUSSE, *Thaddeus Stevens: Nineteenth-Century Egalitarian*, s. 161.

²¹⁹ MORGAN, L. J., *Emancipation in Virginia's Tobacco Belt, 1850–1870*, Athens 1992, s. 92.

²²⁰ TREFOUSSE, *Thaddeus Stevens: Nineteenth-Century Egalitarian*, s. 163–164.

²²¹ Tamtéž, s. 190.

selhávajícímu zdraví a pokročilému věku Stevens po válce neustával ve snaze oponovat téměř všem prezidentovým iniciativám a pravidelně hlavu státu frustroval svými kritickými výtkami. Ty se postupem času, zejména po kongresových volbách roku 1866, změnilly v otevřené nepřátelství, Stevens osobně nesouhlasil ani s vládní zahraniční politikou, reprezentovanou umírněným republikánem Sewardem – jmenovitě ve vztahu k americké reakci na politický vývoj v sousedním Mexiku po pádu císaře Maxmiliána I.²²² Zmíněné nepřátelství vyrůstalo z dlouhodobého, komplexního a do jisté míry emočního pocitu nedůvěry vůči prezidentovi a mělo vyvrcholit o více než rok později pokusem Johnsona odstranit z úřadu.²²³

Kromě hlasité kritiky exekutivy se tento tzv. „Velký plebejec“ také dostával do ideových sporů i s představiteli vlastní strany ohledně návrhů na rekonstrukční legislativu – jmenovitě šlo o Zákon o jižanských usedlostech (*Southern Homestead Act of 1866*), v němž poukazoval na nízkou kvalitu půdy přidělenou bývalým otrokům, historickým faktem také zůstávala skutečnost, že to byli zejména muži, kdo se mohl o volnou půdu ucházet, ženy podle zmíněného zákona musely být neprovdány, aby v získání půdy mohly doufat – *Freedmen's Bureau* totiž z právního hlediska rozeznávalo muže jako hlavu rodiny, která rozhodovala svým podpisem za nejbližší příbuzenstvo.²²⁴

Thaddeus Stevens své politické dílo završil v roce 1868 přímou účastí na neúspěšném pokusu o obžalobu prezidenta Johnsona a jeho následném odstranění z úřadu. Krátce po této události těžce nemocný a roztrpčený Stevens prohlásil, že jeho život byl dlouhý a k ničemu. Tváří v tvář samotnému závěru života však dokázal najít opodstatnění své práce, například letité úsilí o zlepšení úrovně školství ve „své“ Pensylvánii uznal za úspěch.²²⁵ Zájem o život Thaddeuse Stevense přetrvává i více než století a půl po jeho smrti, za výrazný příklad může sloužit snímek Lincoln z roku 2012, natočený režisérem Stevenem Spielbergem, v němž hraje postava Stevense podstatnou roli v rámci procesu přijetí třináctého ústavního dodatku.²²⁶

---

²²² Tamtéž, s. 191.

²²³ Tamtéž, s. xii.

²²⁴ FONER, *America's Unfinished Revolution*, kap. 3.

²²⁵ TREFOUSSE, *Thaddeus Stevens: Nineteenth-Century Egalitarian*, s. 244.

²²⁶ Srov. KREITNER, R., 'Lincoln,' *Thaddeus Stevens and Why American Politics Still Needs Radicals*, in: The Nation [online], 10. 12. 2012. Dostupné z: <https://www.thenation.com/article/archive/lincoln-thaddeus-stevens-and-why-american-politics-still-needs-radicals/> ; TAM, A. W., *The Search for a More Perfect Union: Revisiting 'Lincoln'*, in: The Crimson [online], 23. 11. 2020. Dostupné z: <https://www.thecrimson.com/article/2020/11/23/lincoln-retrospective/>

9.2.2 Frederick Douglass: Bývalý otrok a abolitionista

Politický vliv Fredericka Douglassa byl nepopíratelný navzdory skutečnosti, že tento muž nikdy nedisponoval volenou funkcí. Míšenec narozený okolo roku 1818 na marylandské plantáži se narodil jako otrok, to mu však nezabránilo již v dětství projevovat nebývalý zájem o vlastní vzdělání. Tuto ambici v něm po jistý čas podporovala i Sophia Auldová, manželka vlastníka plantáže, na kterou se musel ve dvanácti letech přestěhovat, než byla vlastním manželem přesvědčena, že vzdělávání otroků povede jen k jejich neproduktivní melancholii a touze se zbavit vlastních okovů. Podle vlastních slov samotného Douglassa, toto odůvodnění v něm utvrdilo přesvědčení, že vzdělání je hlavním klíčem ke svobodě každého člověka.²²⁷

Mladý muž se navzdory zákazu tajně a s úspěchem vzdělával sám i přesto, že mu bylo od očí doslova „odtrháváno“ vše, co by si mohl přečíst. Během dospívání se z plantáže rodiny Auldů dostal do služeb zchudlého farmáře Coveyho, který jej často a velmi tvrdě fyzicky trestal až do doby, kdy se mu Douglass odvážil postavit a tím si uvědomit, že cesta z otroctví je pro něj nejen možná, ale i nutná.²²⁸

Během třicátých let se seznámil se svojí budoucí ženou, Annou Murrayovou, svobodnou černoškou z Baltimoru, která jej podporovala v úmyslu získat vlastní svobodu. Té dosáhl ve věku dvaceti let dobrodružným útekem v převleku za námořníka. Po svém úspěšném útěku se usadil ve státě Massachusetts a nijak nemeškal s úmyslem učinit z abolitionismu reálnou politickou sílu. Zatímco se účastnil schůzí lidí z morálního hlediska oponujících celému konceptu otroctví, Douglassova hvězda coby velmi schopného řečníka a náboženského kazatele s trvale vzrůstajícím vlivem stoupala.

V polovině let čtyřicátých cestoval po Velké Británii a Irsku, které jej svojí rasově indiferentní pohostinností uchvátily natolik, že začal pochybovat o osvícenosti republikánského zřízení namísto zřízení monarchického.²²⁹ Po svém návratu na samotném konci dekády usilovně pracoval, psal a až do vypuknutí občanské války dozrávaly jeho postoje a ideje. Během 50. let, jako jeden z nemnoha intelektuálů své doby, zaujal kladné stanovisko ve věci nutnosti zavedení volebního práva pro ženy v zemi, která dosud přiznávala toto právo pouze bělochům mužského pohlaví.

---

²²⁷ DOUGLASS, F., *Narrative of the Life of Frederick Douglass, an American Slave*, Project Gutenberg 2006, s. 39.

²²⁸ Tamtéž, s. 71.

²²⁹ DOUGLASS, F., *My Bondage and My Freedom*, Project Gutenberg 2008, kap. 24.

Během prezidentského úřadování Abrahama Lincolna se Douglass profiloval jako jeden z nejvlivnějších abolicionistických lobbistů. Navzdory současnému širšímu konsensu ve vnímání Lincolna coby vítězného lídra Severu, pod jehož sice pragmatickým, ale morálně orientovaným vedením se země vypořádala nejen s válkou, ale i dlouholetým dědictvím otrockého systému, Douglass v Lincolnovi spatřoval určité chyby, které považoval za zásadní. Nejvíce ze všeho nesouhlasil s jeho postoji ohledně důsledného dodržování platné legislativy o vracení uprchlých otroků jejich majitelům, jichž se prezident držel až do poloviny roku 1862. Jak ostatně prohlásil v jednom kritickém projevu: „*Mí drazí bílí spoluobčané, jste dětmi Abrahama Lincolna. My jsme přinejlepším jeho nevlastní děti, děti adoptované, jsme jeho děti pouze působením sil náhody a nutnosti.*“²³⁰ I díky této skutečnosti Douglass Lincolna nikdy plně neuznával a ve volbách v roce 1864 proto podporoval opětovnou prezidentskou kandidaturu Johna C. Frémonta, jehož od marné, byť setrvalé snahy získat nejvyšší exekutivní křeslo neodradil ani neúspěch v roce 1856.

Poválečná spolupráce s prezidentem Johnsonem se ukázala být nesmírně problematickou. Oba muži sdíleli nejen nekompatibilní občanské postoje, ale zjevně i osobní averzi. Podle historika Davida Blighta Douglass Johnsona dokonce nenáviděl a když mu v roce 1867 bylo nabídnuto vedení agentury *Freedmen's Bureau*, odmítl jenom proto, že mu tato nabídka byla učiněna prezidentem.²³¹ Přesto ani v poválečných letech nepolevoval ve svém úsilí o institucionalizaci práv Afroameričanů. Jedním z nejdůležitějších témat jeho úsilí bylo odstranění segregace a přetrvávajícího rasismu v amerických odborech či přijetí patnáctého dodatku Ústavy, o němž se dlouho uvažovalo jako o receptu na vyřešení zbývajících občanských nerovností. Největší šance Douglass spatřoval, a s ním i mnoho dalších černošských lídrů, v nástupu generála Granta do Bílého domu, jehož prezidentskou kampaň v roce 1868 horlivě podporoval. Grant byl bezpochyby přímým opakem svého předchůdce a za jeho úřadování Spojené státy nejen přijaly poslední z tzv. rekonstrukčních dodatků, ale také nastoupily cestu přímé konfrontace Ku Klux Klanu a jemu podobných hnutí.²³²

---

²³⁰ BLIGHT, D. W., *Frederick Douglass: Prophet of Freedom*, New York 2018, kap. 1.

²³¹ Tamtéž, kap. 24.

²³² McFEELY, W. S., *Frederick Douglass*, New York 2017, kap. 20.

9.2.3 Nathan Bedford Forrest: Kontroverzní ztělesnění Jihu

Zcela odlišnou roli v historii rekonstrukce hrál obchodník s otroky a majitel bavlníkové plantáže, jenž v roce 1861 bez jakýchkoliv zkušeností narukoval jako voják do konfедераční armády. Forrest, který rychle stoupal po hierarchickém žebříčku, vynikal kvalitami brilantního stratéga. Během svého působení si proto vysloužil přezdívku „Čaroděj v sedle“.²³³

Forrestovy válečné aktivity byly z velké části zodpovědné za jeho reputaci. Jedním z nejznámějších incidentů byla bitva u Fort Pillow v dubnu roku 1864. Generálmajorova kavalerie v bitvě o předsunuté unijní opevnění připravila o život velké množství vzdávajících se bělošských i černošských vojáků. Tuto událost, která ve své době mimořádně pobouřila veřejné mínění na Severu, reflektoval ve svých rozsáhlých memoárech i generál Grant: „*Posádka se skládala z regimentu barevných vojáků, pěchoty a jednotky tennesseeské kavalerie. Bojovali statečně, ale byli přemoženi. O tom, co jim Forrest provedl, nechám vypovídat jeho vlastní hlášení...*“²³⁴ Řeka byla v úseku dlouhém bezmála 200 metrů zbarvená krví padlých. Podle Forrestova odhadu bylo na straně federálních jednotek zabito skoro pět set mužů, jeho vlastní ztráty čítaly asi třicet mužů. V souvislosti s tím vyjádřil naději, že snad konečně Sever pochopí, že s jižany se černošští vojáci nemohou měřit.²³⁵

Nelítostný Forrestův přístup a nepředvídatelná guerillová taktika zkombinovaná s mistrovskou znalostí terénu znepříjemňovaly unijním vojskům život až do nejzazšího konce války. Výsledek celého konfliktu však pochopitelně samy o sobě změnit nemohly. Přijetím třináctého dodatku Ústavy přišel bývalý velitel o nezanedbatelný počet otroků a jeho podnikání citelně utrpělo. Bylo to však právě poválečné období, které Forrestovi umožnilo skrze svůj vliv a nespornou autoritu u mnoha jižanských bělochů realizovat politiku zastrasování a přímého terorismu vůči bývalým otrokům, snažícím se naplnit svá nová občanská práva a všem bělochům, kteří se jim v tom snažili jakýkoliv způsobem pomáhat.²³⁶ V roce 1867 se Forrest dostal do vedení Ku Klux Klanu, pod jehož vedením došlo k bezprecedentnímu nárůstu aktivity, kulminujícímu během voleb v roce 1868.

---

²³³ MANESS, L. E., *Forrest and the Battle of Parker's Crossroads*, in: Tennessee Historical Quarterly, Vol. 34, No. 2, 1975, s. 155.

²³⁴ GRANT, U. S., *The Personal Memoirs of Ulysses S. Grant: The Complete Annotated Edition*, New York 2019, s. 315.

²³⁵ CARNEY, C., *The Contested Image of Nathan Bedford Forrest*, in: The Journal of Southern History, Vol. 67, No. 3, 2001, s. 602–603.

²³⁶ Tamtéž, s. 608.

Ačkoliv již ve stejném roce z Klanu vystoupil a dokonce před samotnou svojí rezignací nařídil celou organizaci rozpustit, jeho záměry nebyly úspěšné. Svoji mimořádně kontroverzní pověst nedokázal narovnat ani četnými usmiřovacími snahami a prohlášeními nedlouho před svou smrtí koncem 70. let 19. století. Diskuze o odkazu Nathana Bedforda Forresta pokračují až do současnosti zejména ve spojitosti se statusem četných pomníků konfедераční minulosti amerického Jihu.²³⁷ První Klux Klan zůstal relevantním faktorem v rámci jižanské společnosti až do federální intervence v roce 1871.²³⁸

---

²³⁷ Tamtéž, s. 630.

²³⁸ ZUCZEK, R., *The Federal Government's Attack on the Ku Klux Klan: A Reassessment*, in: *The South Carolina Historical Magazine*, Vol. 97, No. 1, 1996, s. 47.

10 Závěr

Občanská válka byla bezesporu katalyzátorem širokých změn v americké společnosti. Jako taková je již více než 150 let reflektována nejen akademicky, ale například také umělecky. Relativně krátké období mezi lety 1861 až 1865 se stalo monumentální kolektivní vzpomínkou moderní Ameriky, jejíž nesmazatelná dějinná relevance zastínila více než dekádu trvající proces, na jehož konci měly být změny, iniciované vlastním krvavým konfliktem, kodifikovány a v duchu jednoty kdysi rozděleného národa přijaty novými generacemi Američanů.

Proces, o němž hovoří tato práce, započal v omezeném rozsahu již během války roku 1862, *de facto* okupací jedné z nejdůležitějších konfедераčních metropolí, tedy New Orleans. Vedení války však mělo mít přednost až do pro Unii vítězného jara 1865, během něhož zemi zasáhla smrt Abrahama Lincolna. Dosavadní viceprezident Andrew Johnson se stal prezidentem a po následující čtyři roky určoval ke stále větší nelibosti republikánského Kongresu do podstatné míry podobu rekonstrukční politiky.

Jak uvádí tato práce, neshody vyplývající ze zásadních ideologických rozdílů mezi republikánskými a demokratickými zákonodárci se zhoršovaly již od podzimu posledního roku války. Na toto zhoršování měly vliv nejen přetrvávající animozita a nedůvěra mezi vítězi a poraženými, ale také zcela rozdílné pohledy na to, jakým způsobem má být země sjednocena. Ukázalo se, že severané a obecně republikáni silněji vnímali perspektivu Jih a zejména vedoucí představitele Konfederace potrestat a tím alespoň symbolicky donutit „viníky války“ splatit dluh několika set tisíc ztracených lidských životů na obou stranách konfliktu. Tím se velmi zřetelně odlišovali od demokrata Andrewa Johnsona. Jak lze odvodit, tato situace velmi záhy způsobila, že z historického hlediska nelze rekonstrukci pro její problematický průběh označit za úspěch.²³⁹

První překážkou byla zejména politizace celé rekonstrukční koncepce. Vztahy prezidenta s oběma komorami Kongresu byly málokdy tak napjaté jako v éře Lincolnova bezprostředního nástupce. Poválečná politika vykazovala výraznou míru polarizace z důvodu většího prosazování ideových extrémů, příznačných pro celé rekonstrukční období. Tyto extrémy byly na jedné straně formulovány radikálními osobnostmi v

---

²³⁹ PRIOR, D. M., et al., *Reconstruction in Public History and Memory Sesquicentennial*, in: *Journal of the Civil War Era*, Vol. 7, No. 1, 2017, s. 106–107.

Kongresu, jakými byl např. v této práci často zmiňovaný Thaddeus Stevens, dále Benjamin Butler, Charles Sumner nebo Edwin Stanton. Tyto politiky sdružoval nejen velmi silný odpor k otroctví, ale i hořkost z pocitu jižanské zrady, nedůvěra k jižanským politikům obecně a u těch nejradikálnějších i touha prosadit širší transformaci jižanské společnosti skrze vyvlastnění nemovitého majetku bohatých plantážníků a jeho následné předání osvobozeným otrokům.

Mezi prvními z přesvědčených odpůrců těchto radikálních návrhů byl prezident Johnson, v Lincolnově období člen frakce tzv. „válečných demokratů“. Ten nejen odmítal připustit zásadní změnu majetkových a sociálních poměrů na Jihu, konzistentně vetoval veškeré kongresové legislativní iniciativy, včetně čtrnáctého dodatku Ústavy, udílel čtené milosti bývalým vysoce postaveným povstalcům a odmítal se zabývat hrozbou rasově motivovaného násilí, ale svými neuváženými projevy hraničícími s verbální agresivitou, neochvějnou sebedůvěrou a zbrklými rozhodnutími jen těsně unikl odvolání z úřadu. Tyto důvody výrazně přispívaly k chaosu a nesystematickému politickému vedení rekonstrukce. Tuto situaci se podařilo s obtížemi a jen dočasně konsolidovat teprve počátkem 70. let 19. století.

Druhou zásadní hrozbou, která na rozdíl od zmatků Johnsonovy éry přetrvávala až do roku 1877 a dále²⁴⁰, byly sociální problémy živené postojí části bělošských Jižanů. Ti nesouhlasili se změněným statusem afroamerického obyvatelstva, jemuž byly v průběhu let garantovány nejen osobní svoboda a občanství, ale v případě mužů i volební právo, a byli ochotni proti těmto změnám, mnohdy i za použití násilí, protestovat. Ozbrojené polovojenské organizace rozličných názvů avšak s podobnými cíli definovaly poválečnou situaci Jihu coby regionu vedoucího tvrdý zápas o svoji moderní identitu. Rekonstrukce jako aspekt tohoto vývoje se měla stát vstupní kapitolou do dvacátého století, po dlouhá desetiletí definovaného v každodenním životě téměř neměnnou praxí rasové segregace a vrcholícího masivní vlnou obhajoby občanských práv Afroameričanů teprve sto let od konce občanské války.

Zmíněný odpor jižanské společnosti vůči procesům převraccjícím staletou sociální hierarchii determinoval i míru úspěchu fungování Úřadu pro uprchlíky, osvobozené otroky a opuštěná území, zkráceně *Freedmen's Bureau*. Tato vládní agentura založená v posledním válečném roce 1865 měla na starosti humanitární aspekt

---

²⁴⁰ Všeobecně uváděný letopočet konce rekonstrukce v souvislosti s tzv. Kompromisem z roku 1876.

rekonstrukce. Jak z autorovy práce vyplývá, už od svého založení se agentura nacházela pod tlakem nepříznivých okolností, vycházejících z obtížnosti, až nerealizovatelnosti svěřených úkolů. Přetrvávající finanční nesnáze, nepřátelské naladění místních obyvatel i protichůdné signály z politicky ostře rozděleného Washingtonu bez přestávky komplikovaly dobré úmysly terénních pracovníků agentury a zastiňovaly zjevnou kompetenci jejího vedení až do zániku agentury samotné v roce 1872. V této souvislosti lze říci, že efektivita fungování agentury, kterou jsem si vytkl v práci sledovat, byla v průběhu času stále snižována četnými externími faktory, v jejichž důsledku nebyla rekonstrukční politika několik let adekvátně systemizována.

Vítězná prezidentská kampaň generála Granta na podzim roku 1868 slibovala konec sporům a snad konečně úspěšnou cestu k mírovému občanskému soužití. Bylo bez pochyb, že nastupující republikánská administrativa, zvolená na platformě míru, ale také pořádku, bude pracovat v lepší shodě s Kongresem a jeho stále se zvětšující republikánskou většinou, a to při dosud trvajícím vyloučení politické reprezentace několika jižanských států coby tradičních demokratických bašt.

Následujících osm let po konci éry „jižanského reakcionáře“ Johnsona, které již tato práce nezkoumá, však opět prokázalo sílu a trvalost hlubokých ideových rozporů v rámci americké společnosti, jejichž ozvěny v určitých ohledech trvají až do současnosti.

11 Seznam použité literatury

Nevydané prameny

1. GRANT, U. S., *Ulysses S. Grant Papers: Series 2, Letterbooks, 1869-1877; Vols. 1-2*, Library of Congress. [Cit. 14.12.2020]. Dostupné z: www.loc.gov/item/magbellbib004020.
2. *Ulysses S. Grant. First Inaugural Address. Thursday, March 4, 1869.* [online]. Bartleby. [Cit. 14.12.2020]. Dostupné z: <https://www.bartleby.com/124/pres33.html>

Vydané prameny institucionální provenience a osobní povahy

1. *13th Amendment* [online]. National Constitution Center [cit. 20.12.2020]. Dostupné na: <https://constitutioncenter.org/interactive-constitution/amendment/amendment-xiii>
2. *14th Amendment* [online]. National Constitution Center [cit. 20.12.2020]. Dostupné na: <https://constitutioncenter.org/interactive-constitution/amendment/amendment-xiv>
3. *15th Amendment* [online]. National Constitution Center [cit. 20.12.2020]. Dostupné na: <https://constitutioncenter.org/interactive-constitution/amendment/amendment-xv>
4. BERGERON, P. H. (ed.), *The Papers of Andrew Johnson, Vol. 8, May–August 1865*, Knoxville 1989.
5. BERGERON, P. H. (ed.), *The Papers of Andrew Johnson, Vol. 9, September 1865–January 1866*, Knoxville 1991.
6. DOUGLASS, F., *Narrative of the Life of Frederick Douglass, an American Slave* [online], Datum vydání: 12. 1. 2006 [cit. 20. 12. 2020]. Dostupné z: <http://www.gutenberg.org/ebooks/23>
7. DOUGLASS, F., *My Bondage and My Freedom* [online], Datum vydání: 2. 7. 2008 [cit. 20. 12. 2020]. Dostupné z: <http://www.gutenberg.org/ebooks/202>
8. ELY, BURNHAM, BARTLETT (eds.), *Presidential Election, 1868: Proceedings of the National Union Republican Convention*, Chicago 1868.
9. GRAF, L. P., HASKINS R. W., (eds.), *The Papers of Andrew Johnson, Vol. 6, 1862–1864*, Knoxville 1983.

10. GRANT, U. S., *The Personal Memoirs of Ulysses S. Grant: The Complete Annotated Edition* [online], Datum vydání: 1. 6. 2004 [cit. 20. 12. 2020].
Dostupné na: <http://www.gutenberg.org/ebooks/4367>
11. *Law Creating the Freeman's Bureau* [online]. Freedmen and Southern Society Project. [Cit. 14.12.2020] Dostupné z: <http://www.freedmen.umd.edu/fbact.htm>
12. McPHERSON, E. (ed.), *The Political History of the United States during the Period of Reconstruction*, Washington 1875.
13. MOORE, F. (ed.), *Speeches of Andrew Johnson: President of the United States*, Boston 1866.
14. SHERMAN, W. T., *Memoirs of General William T. Sherman. Vol. II* [online], Datum vydání: 1. 6. 2004 [cit. 20.12.2020]. Dostupné z: <http://www.gutenberg.org/ebooks/2617>
15. SIMON, J. Y. (ed.), *The Papers of Ulysses S. Grant, Volume 19: July 1, 1868-October 31, 1869*, Carbondale 1994.
16. U.S., *Statutes at Large, Treaties, and Proclamations of the United States of America*, Vol. 13, Boston 1866.
17. WAKEMAN, G. (ed.), *Official Proceedings of the National Democratic Convention*, Boston 1868.

Dobový denní tisk

1. Charleston Mercury. Dostupné na: https://news.google.com/newspapers?nid=vG0dlTq9_mQC
2. Dubuque Daily Herald. Dostupné na: https://news.google.com/newspapers?nid=_OG5zn83XeQC&dat=18680307&b_mode=2&hl=en
3. Elmira Daily Advertiser, 15. dubna 1865. Dostupné na: https://dmna.ny.gov/historic/reghist/civil/infantry/161stInf/161st_Kinsey/Kinsey_Lincoln_newspaper_advertiser_4_15_1865.pdf
4. Evening Star. Dostupné na: <https://chroniclingamerica.loc.gov/lccn/sn83045462/>
5. New York Tribune. Dostupné na: <https://chroniclingamerica.loc.gov/lccn/sn83030214/>

Odborná literatura, časopisecké studie, studie ze sborníků a kvalifikační práce

1. AYNES R. L., *The 39th Congress (1865-1867) and the 14th Amendment: Some Preliminary Perspectives*, in: Akron Law Review, Vol. 42, No. 4, 2015, s. 1027–1049.
2. BENEDICT, M. L., *Constitutional Politics, Constitutional Law, and the Thirteenth Amendment*, in: Maryland Law Review, Vol. 71, No. 1, 2011, s. 163–188.
3. BICKERS, J. M., *The Power to Do What Manifestly Must Be Done: Congress, the Freedmen's Bureau, and Constitutional Imagination*, in: Roger Williams University Law Review, Vol. 12, No. 1, 2006, s. 70–120.
4. BIONDI, M. *Controversial Blackness: The Historical Development & Future Trajectory of African American Studies*, in: Daedalus, Vol. 140, No. 2, 2011, s. 226–237.
5. BLIGHT, D. W., *Frederick Douglass: Prophet of Freedom* [online], New York 2018 [cit. 20. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.amazon.com/Frederick-Douglass-David-W-Blight-ebook/dp/B07CL618JT/>
6. BOULARD, G., *The Swing Around the Circle: Andrew Johnson and the train ride that destroyed a presidency*. New York, 2008.
7. BRILOVÁ, A., *Komparace vybraných aspektů právní úpravy otroctví a jeho zrušení v USA a ve Velké Británii*. Praha, 2016. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta tělesné výchovy a sportu.
8. BUSCH, A., *Horses in Midstream*, Pittsburgh 1999.
9. CARNEY, C., *The Contested Image of Nathan Bedford Forrest*, in: The Journal of Southern History, Vol. 67, No. 3, 2001, s. 601–630.
10. CARPENTER, J. A., *Sword and Olive Branch: Oliver Otis Howard*, Pittsburgh 1964.
11. CASTEL, A., *The Presidency of Andrew Johnson*, Lawrence 1979.
12. CHERNOW, R., *Grant* [online], London 2017 [cit. 20. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.shakes.cz/ebook/978-1-78854-158-9>
13. CIMBALA, P. A., *The Freedmen's Bureau, the Freedmen, and Sherman's Grant in Reconstruction Georgia*, in: The Journal of Southern History, Vol. 55, No. 4, 1989, s. 597–632.

14. COPELAND, R. W., *In the Beginning: Origins of African American Real Property Ownership in the United States*, in: *Journal of Black Studies*, Vol. 44, No. 6, 2013, s. 646–664.
15. COX, L., *The Promise of Land for the Freedmen*, in: *The Mississippi Valley Historical Review*, Vol. 45, No. 3, 1958, s. 413–440.
16. CROUCH, B. A., *Black Education in Civil War and Reconstruction Louisiana: George T. Ruby, the Army, and the Freedmen's Bureau*, in: *The Journal of the Louisiana Historical Association*, Vol. 38, No. 3, 1997, s. 287–308.
17. DAUPHINE, J. G., *The Knights of the White Camelia and the Election of 1868: Louisiana's White Terrorists; A Benighting Legacy*, in: *Louisiana History: The Journal of the Louisiana Historical Association*, Vol. 30, No. 2, 1989, s. 173–190.
18. DIGGINS, J. P., *Fate and Freedom in History: The Two Worlds of Eric Foner*, in: *The National Interest*, No. 1, 2002, s. 79–90.
19. DONALD, D. H., *Charles Sumner and the Coming of the Civil War*, Naperville 2009.
20. DONHARDT, G. L., *In the Shadow of the Great Rebellion: The Life of Andrew Johnson, Seventeenth President of the United States (1808-1875)*, New York 2009.
21. DUGGAN, P., *Sins of the Fathers: The Confederacy was built on slavery. How can so many Southern whites still believe otherwise?*, in: *The Washington Post* [online], 28. 11. 2018. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/news/magazine/wp/2018/11/28/feature/the-confederacy-was-built-on-slavery-how-can-so-many-southern-whites-still-believe-otherwise/>
22. FAIRCLOUGH, A., *Reviewed Work: The Dunning School: Historians, Race, and the Meaning of Reconstruction by John David Smith, J. Vincent Lowery*, in: *The Florida Historical Quarterly*, Vol. 94, No. 2, 2015, s. 258–261.
23. FENLON, P. E., *The Notorious Swepson-Littlefield Fraud: Railroad Financing in Florida 1868–1871*, in: *Florida Quarterly*, Vol. 32, No. 4, 1954, s. 231–261.
24. FLOOD, C., *Grant and Sherman: The Friendship that Won the Civil War*, New York 2005.

25. FONER, E., *A Short History of Reconstruction* [online], New York 2014 [cit. 20. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.amazon.com/Short-History-Reconstruction-Eric-Foner-ebook/dp/B00LSRZVDU/>
26. FONER, E., *Reconstruction: America's Unfinished Revolution* [online], New York 2002 [cit. 20. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.amazon.com/Reconstruction-Updated-Unfinished-Revolution-Perennial-ebook/dp/B00LEYI4TK/>
27. FOX, M., *Hans L. Trefousse, Historian and Author, Dies at 88*, in: The New York Times, [online], 4. 2. 2010. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2010/02/05/nyregion/05trefousse.html>
28. FRASER, R. *How Did Lincoln Die?*, in: American Heritage [online], Vol. 46, No. 1, 1995. Dostupné z: <http://www.americanheritage.com/content/how-did-lincoln-die?page=show>
29. GERHARDT, M. J., *Trial of Impeachment* [online]. The Heritage Foundation [cit. 20.12.2020]. Dostupné z: <https://www.heritage.org/constitution/#!/articles/1/essays/17/trial-of-impeachment>
30. GORMLEY, K. (ed.), *Johnson's Reconstruction Program. The Presidents and the Constitution: A Living History*, New York 2016.
31. GRABER, M. A., *Subtraction by Addition?: The Thirteenth and Fourteenth Amendments*, in: Columbia Law Review, Vol. 112, No. 7, 2012, s. 1501–1549.
32. HAHN, S., *'Extravagant Expectations' of Freedom: Rumour, Political Struggle, and the Christmas Insurrection Scare of 1865 in the American South*, in: Past & Present, No. 157, 1997, s. 122–158.
33. HANSON, V., *Ripples of Battle: How Wars of the Past Still Determine How We Fight, How We Live, and How We Think*, New York 2004.
34. HARLOW, L. E., *Introduction: The Future of Reconstruction Studies*, in: Journal of the Civil War Era, Vol. 7, No. 1, 2017, s. 3–6.
35. HEARN, C. G., *When the Devil Came Down to Dixie: Ben Butler in New Orleans*, Baton Rouge 2000.
36. HEIDEKING, J. (ed.), *Američtí prezidenti: 41 portrétů od George Washingtona po Billa Clintona*, Praha 1999.
37. HENKEN, E. R., *Taming the Enemy: Georgian Narratives about the Civil War*, in: Journal of Folklore Research, Vol. 40, No. 3, 2003, s. 289–307.

38. *In2013dollars* [online]. [Cit. 14.12.2020]. Dostupné z:
<https://www.in2013dollars.com/>
39. JOHNSON, D. S., *The Railroads of Florida 1865–1900*. Tallahassee, 1965. A Dissertation. Florida State University.
40. KREITNER, R., 'Lincoln,' Thaddeus Stevens and Why American Politics Still Needs Radicals, in: *The Nation* [online], 10. 12. 2012. Dostupné z:
<https://www.thenation.com/article/archive/lincoln-thaddeus-stevens-and-why-american-politics-still-needs-radicals/>
41. MANESS, L. E., *Forrest and the Battle of Parker's Crossroads*, in: *Tennessee Historical Quarterly*, Vol. 34, No. 2, 1975, s. 154–167.
42. MARVEL, W., *Lincoln's Autocrat: The Life of Edwin Stanton* [online], Chapel Hill, 2015 [cit. 20. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.amazon.com/Lincolns-Autocrat-Edwin-Stanton-America-ebook/dp/B00T39LM24/>
43. McFEELY, W. S., *Frederick Douglass* [online], New York 2017 [cit. 20. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.amazon.com/Frederick-Douglass-William-S-McFeely-ebook/dp/B06XVKFJY2/>
44. McLEOD, L., *Transubstantiation of Andrew Johnson: White Epistemic Failure in Du Bois' Black Reconstruction*, in: *Phylon*, Vol. 51, No. 1 , 2014, s. 81–101.
45. MORGAN, L. J., *Emancipation in Virginia's Tobacco Belt, 1850–1870*, Athens 1992.
46. MURRAY, W., & LACEY, J., *The Making of Peace: Rulers, States, and the Aftermath of War*, Cambridge 2009.
47. *Neo-Confederate* [online]. Southern Poverty Law Center [cit. 20.12.2020]. Dostupné na: <https://www.splcenter.org/fighting-hate/extremist-files/ideology/neo-confederate>
48. NORMAN, M., "Had Mr. Lincoln lived": *Alternate Histories, Reconstruction, Race, and Memory*, in: *Journal of the Abraham Lincoln Association*, Vol. 38, No. 1, 2017, s. 43–69.
49. OPATRŇÝ, J., *Amerika prezidenta Granta*, Praha 2019.
50. OSOFSKY, G., *Cardboard Yankee: How Not to Study the Mind of Charles Sumner*, in: *Reviews in American History*, Vol. 1, No. 4, 1973, s. 595–606.
51. PEARSON, R. L., *The Freedmen's Bureau's Health–Care Activities during Reconstruction in North Carolina, 1865–1868*, in: *The North Carolina Historical Review*, Vol. 79, No. 2, 2002, s. 141–181.

52. PRIOR, D. M. et al., *Reconstruction in Public History and Memory Sesquicentennial*, in: *Journal of the Civil War Era*, Vol. 7, No. 1, 2017, s. 96–122.
53. RICHARDSON, H. C. *The Death of Reconstruction: Race, Labor, and Politics in the Post–Civil War North, 1865–1901*, Cambridge 2001.
54. ROBINSON, S., 'To Think, Act, Vote, and Speak for Ourselves': Black Democrats and Black 'Agency' in the American South after Reconstruction, in: *Journal of Social History*, Vol. 48, No. 2, 2014, s. 363–382.
55. SIMPSON, B. D., *Ulysses S. Grant and the Freedmen's Bureau* in: CIMBALA, P. A. a MILLER, R. M., *The Freedmen's Bureau and Reconstruction: Reconsiderations*, New York 1999.
56. SMITH, J. D., *E. Merton Coulter, the 'Dunning School,' and The Civil War and Readjustment in Kentucky*, in: *The Register of the Kentucky Historical Society*, Vol. 86, No. 1, 1988, s. 52–6.
57. STEWART, D., *Impeached: The Trial of President Johnson and the Fight for Lincoln's Legacy* [online], New York 2009 [cit. 20. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.amazon.com/Impeached-President-Andrew-Johnson-Lincolns-ebook/dp/B0027G6X7E>
58. SWANSON, R. A., *Andrew Johnson and His Governors: An Examination of Failed Reconstruction Leadership*, in: *Tennessee Historical Quarterly*, Vol. 71, No. 1, 2012, s. 16–45.
59. TAM, A. W., *The Search for a More Perfect Union: Revisiting 'Lincoln'*, in: *The Crimson* [online], 23. 11. 2020. Dostupné z: <https://www.thecrimson.com/article/2020/11/23/lincoln-retrospective/>
60. TREFOUSSE, H. L., *Andrew Johnson: A Biography*, New York 1989.
61. TREFOUSSE, H. L., *Impeachment of a President: Andrew Johnson, the Blacks and Reconstruction*, New York 1999.
62. TREFOUSSE, H. L., *Thaddeus Stevens: Nineteenth–Century Egalitarian*, Chapel Hill 2005.
63. TSESIS, A., *The Thirteenth Amendment and American Freedom: A Legal History*, New York 2004.
64. WEITZ, S., *Defending the Old South: The Myth of the Lost Cause and Political Immorality in Florida, 1865–1968*, in: *The Historian*, Vol. 71, No. 1, 2009, s. 79–92.

65. WHITE, R. C., *American Ulysses: A Life of Ulysses S. Grant* [online], New York 2016 [cit. 20. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.amazon.com/American-Ulysses-Life-S-Grant-ebook/dp/B01A4B1T18/>
66. ZIMRING, D. R., 'Secession in Favor of the Constitution': *How West Virginia Justified Separate Statehood during the Civil War*, in: *West Virginia History*, Vol. 3, No. 2, 2009, s. 23–51.
67. ZIPF, K. L., 'The Whites Shall Rule the Land or Die': *Gender, Race, and Class in North Carolina Reconstruction Politics*, in: *The Journal of Southern History*, Vol. 65, No. 3, 1999, s. 499–534.
68. ZUCZEK, R., *The Federal Government's Attack on the Ku Klux Klan: A Reassessment*, in: *The South Carolina Historical Magazine*, Vol. 97, No. 1, 1996, s. 47–64.